

КРИЗИ – РІК:
НЕСПОДІВАНІ
НАСЛІДКИ **СТОР. 32**

ЯК ВИШІ ОШУКУЮТЬ
ІНОЗЕМНИХ
СТУДЕНТІВ **СТОР. 36**

В УКРАЇНІ
БУМ
ЕТНОВЕСІЛЬ **СТОР. 40**

Тиждoнь

українська газета www.tyzhden.ua

№ 40 (101), 2-8 ЖОВТНЯ

2009 Р.

АНДРІЙ СЕРЕДА
ПРО
ПОРНОГРАФІЧНІСТЬ
ШОУ-БІЗНЕСУ
стор. 56

спецпроект «Вибори-2010»

УКРАЇНА: ВЕРСІЯ «ТІГІПКО»

Чому
мультимільйонер
іде в президенти
Стор. 20

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

40 >

Великий антикварний салон 2009

Огюст РОДЕН
Сальвадор ДАЛІ
Франсуа ПОМПОН
Наталія ГОНЧАРОВА
Олександра ЕКСТЕР

5-17
ЖОВТНЯ

За підтримки
«АртФонду
Ігоря Воронова»

Спеціальний
партнер:

LED TV SERIES 7

Прймає:

Технічний
партнер:

Інформаційна підтримка:

Особиста думка
Юрія
Макарова

4

Фото тижня
Великий
потоп

6

Театр одного актора
Для кого був
розіграний спектакль
про продаж Одеського
припортового заводу

8

Немирний
атом
Хто лякає
світ ядерною
зброєю

12

Консервативний
ренесанс
Як позначатися
на Україні
політичні зміни
в Німеччині

14

ВПРИТУЛ

Артем Горячкін
коментує
терористичний
замах
на Шустера

18

Ребрендинг
Тігіпка
На що розраховує
Сергій Тігіпка,
йдучи
в президенти

20

Мирослав
Маринович
оцінює перспективу
об'єднання українських
православних церков

28

Трудові резерви
Які галузі можуть
стати локомотивами
української економіки
замість проблемних
металургії та хімії

30

14.08	15.41	15.37	11.51	11.50	12.26	8.42	7.44	8.5
Торівля, ремонт			Транспорт			Сільське		

Євген Полохало
про те,
як українці
переживають
кризу

32

Чао, Україно!
Усупереч кризи заробітчани
не повертаються в Україну.
Навпаки, ще більше людей
намагаються виїхати за кордон

34

Пастка для африканського
студента
Молодь із Чорного континенту
заманюють в українські виші
низькими цінами, потім просять
доплатити або забиратися геть

36

Тест від Івана Мазепи
Чому держава провали-
ла іспит із відзначення
300-річчя українсько-
шведського союзу й
Полтавської битви

40

МИ

Модний етноформат
Весілля
у фольклорному
стилі захоплюють
урбаністичний простір

44

Під брендом огірка
Тиждень побував у Ніжині,
де всі стежки ведуть до Миколи
Гоголя, навіть коли ви шукаєте
лишень популярні мариновані
корнішони

48

Дипломат співу
Легендарний український диригент
Олександр Кошиць на початку 1920-х
лише силою свого таланту переконав
мешканців трьох континентів
в існуванні української нації

52

Гот, якому вгору
Андрій Серєда про болотянність
української дійсності, порногра-
фічність еліти та користь ламання
продюсерів через коліно

56

НАВИГАТОР

Сергій Притула
про український
шоу-бізнес
на службі
в політики

60

Відгуки/анонси
Вистави, фільми,
виставки,
книжки, записи

62

Кілька слів
від журналістів
Тижня

66

Обкладинка

Малюнок:
Андрія
Єрмоленка

Життя має сенс!

ПЕРЕДПЛАТИТЬ ТА ОТРИМУЙТЕ
ЩОП'ЯТНИЦІ
передплатний індекс – 99319

Dura lex

Автор:
Юрій
Макаров

Найбільша дурість, яку тільки можна уявити: видатного кінематографіста сучасності, володаря всіх можливих Оскарів, Сезарів і Золотих пальм заарештували в Швейцарії за педофілію. Бідний, бідний Роман Поланський!

Уся ця маячня почалася майже 32 роки тому: в домі свого товариша Джека Ніколсона режисер нібито переспав із молоденькою фотомоделькою, а на ранок виявилось, що їй 14 років (а не 13, як зараз пишуть). Батьки відчули, що з багатенького Буратіно можна здерти грошенят, заявили в поліцію. Поланський спершу поставився до колізії не надто серйозно, головним аргументом захисту було те, що він не міг визначити справжній вік дівчини, бо вона його такого встигла навчити! Геній із його польсько-єврейсько-французькою артистичною ментальністю недооцінив тупу американську юридичну систему: за секс із неповнолітньою з обтяжувальними обставинами реально світило пожиттєве, герой пригоди змушений був тікати зі Сполучених Штатів.

Коли корифей приїздив до Києва кілька років тому на чергову «Молодість», нікому з журналістів і на думку не спало запитати його про той давній епізод не лише через такт чи побоювання гострої реакції, а ще й тому, що, здавалося, все давно в минулому, хоча було відомо, що в Америку пан Роман їздити уникає. І ось тепер Поланський у камері, йому загрожують депортація, суд і реальний термін, а швейцарських та американських вартових закону намагається втихомирити весь культурний світ, в тому числі французький президент, генеральний секретар ЮНЕСКО та... колишня спокусниця, якій виповнилося 45 років... Ця історія була б гідна дещо іншого, жовтішого за **Тиждень** журналу, якби не нав'язливий паралелі, точніше, перпендикулярі.

Тут в одному дружньому виданні колега Соня Кошкіна катувала Романа Зварича з приводу діючої епопеї президента, а він часами щиро не міг зрозуміти, про що його питають. Потім почав благодати: його американські мізки не можуть уявити, як на території Сполучених Штатів хтось може підмінити аналізи, як лікар зі світовим ім'ям може брати участь у маніпуляціях. Звісно, в Україні його нічого не дивує.

Це не означає, що в Америці немає шахраїв. Жоден найдосконаліший лад не може виключити

появи людей, які вважають себе розумнішими за інших, або людей, переконаних, що їм можна те, чого не можна іншим. Але правда й те, що там шахрай, якого застукали на гарячому, не має шансів уникнути відплати за допомогою знайомого слідчого, прокурора, судді – хай навіть Господа Бога, не допоможе ані телефон, ані конверт. І безглузда мстивість лос-анджелеських правоохоронців, які в переслідуванні колишнього плейбоя дотягнулися аж до Швейцарії, має незапланований виховний ефект: як навчали на старих радянських юрфаках, «ефективність покарання визначається не його важкістю, а його невідворотністю».

А інколи й важкістю. Сидять нью-йоркський мільярдер Бернар Мадофф і техаський мільярдер Аллен Станфорд, одному дали 150 років в'язниці, другому загрожує приблизно 250, жоден не сподівається уникнути розплати – невже їм грошей забракло «домовитися» зі слідством? Сидять за свої викрутаси фінансисти, торговці зброєю й наркотиками, музичні продюсери, навіть один іноземний прем'єр-міністр (колишній) зі Східної Європи, і ми тут можемо скільки завгодно кепкувати з негнучкості чи обурюватися негуманністю тітоньки на геть не американське ім'я Өғміс, але пов'язка на її очах досі в цілому відповідає початковому проекту.

Ментальність і первородний гріх – не те саме. Люди від народження більш-менш однакові. Тому пристрасті чи брак виховання, зіпсованість чи безвідповідальність, інші недосконалість людської природи мають чимось урівноважуватися. Якщо такої протизваги немає, країна стає непристосованою до життя.

І не треба нам про ментальність. Ментальність виховується дуже просто: суспільною практикою. Інакше кажучи, звичкою до тих чи інших новин. Якщо Transparency International за рівнем корумпованості, зокрема й системи судочинства, відводить нам 69-е місце серед 69 країн, а народ чув про одну-єдину гучну справу судді-хабарника – однопрізвищника нашого американського еталона (й те, мабуть, через його особистий артистизм), несправедливість в українському суспільстві сприймається як норма, а торжество суворого закону – як непорозуміння.

А ще хтось колись казав: «бандитам – тюрми»... ■

ХТОСЬ КОЛИСЬ КАЗАВ: «БАНДИТАМ – ТЮРМИ»...

Виробник автомобілів MITSUBISHI КОМПЕНСУЄ ДО 20% ВАРТОСТІ АВТОМОБІЛЯ*

* Під компенсацію розуміється продаж автомобіля за вартістю, зменшеною на суму до 20% за рахунок виробника (імпортера) або дилера.
 ** Додаткова інформація в салонах офіційних дилерів.
 *** Проложення діє до 1 вересня до 15 жовтня 2009 р.
 **** Оплата в гривнях за курсом, встановленим офіційним імпортером автомобіля Mitsubishi на дату придбання.

Протягом останніх років автомобілі Mitsubishi завоювали серця тисяч українців, здобувши лідируючу позицію на автомобільному ринку. Надзвичайно цінуючи та поважаючи Ваш вибір, виробник автомобілів Mitsubishi йде на безпрецедентний крок: придбавши автомобіль у офіційного дилера до 15 жовтня, Ви отримаєте компенсацію у розмірі до 20% вартості автомобіля.

NIKO

ТОРГОВИЙ ДІМ "НИКО"

ОФІЦІЙНИЙ ІМПОРТЕР
MITSUBISHI MOTORS В УКРАЇНІ

АВТОМОБІЛЬНИЙ
ІМПОРТЕР №1
5 років послуг!

ДИЛЕРИ: Київ Ніко-Україна (044) 205-33-31 • Автоград (044) 502-47-47 • Ніколь Моторс (044) 206-77-55 **Алчевськ** Автоцентр Енергія (06442) 5-13-00 **Вінниця** Автомир Вінниця (0432) 55-20-44 **Дніпродзержинськ** Ніко-Дніпродзержинськ (056) 731-91-21 **Дніпропетровськ** Аеліта (0562) 323-001 (056) 371-56-96 • Ніко-Дніпропетровськ (056) 377-98-98 **Донецьк** Ніко-Донецьк (062) 210-09-09 **Житомир** Тріада Авто (0412) 48-49-70 **Запоріжжя** Ніко-Січ (061) 2222-444 **Івано-Франківськ** Автогама (03422) 4-02-26 **Кіровоград** BT-Сервіс (0522) 35-12-12 **Краматорськ** Ніко-Краматорськ (06264) 5-00-02 **Кременчук** Астра-М (0536) 76-13-00 **Кривий Ріг** Аеліта (056) 40-727-40 **Лубни** Лаваль-Авто (05361) 73-999 **Луганськ** Автоцентр Енергія (0642) 50-73-73 **Луцьк** Автоцентр Захід (0332) 77-33-08 **Львів** Ніко-Захід (0322) 98-95-55 **Маріуполь** Ніко-Маріуполь (0629) 53-63-36 **Мукачеве** Закарпат-Авто (03131) 5-39-96 **Миколаїв** Автомир (0512) 76-56-46 (55) **Одеса** Адіс-Авто (048) 738-55-66 • ТМ Авто (0482) 302-805 (048) 719-92-65 (66) **Олександрія** BT-Сервіс (05235) 3-64-28 **Павлоград** Аеліта (056) 20-14-40 **Полтава** Інтеравто-Полтава (0532) 53-25-06 **Прилуки** Автоцентр-Прилуки (04637) 5-33-20 **Рівне** Альтра-Авто (0362) 62-33-90 **Севастополь** Торговий дім Автолюкс (0692) 555-125 **Севродонецьк** Автоцентр Енергія (06452) 2-55-25 **Суми** Торговий дім Автолюкс (0542) 210-717 (720) **Тернопіль** ТерКо Авто (0352) 47-70-07 **Ужгород** Автоцентр-Ужгород (0312) 66-16-66 **Умань** Мажар-2 (04744) 3-33-98 **Харків** Техно-Арт (057) 763-30-00 (057) 752-09-02 **Херсон**, Автомир-Херсон (0552) 23-02-01 **Хмельницький** Мегакарс (0382) 717-515 **Черкаси** Мажар-2 (0472) 36-11-11 **Чернівці** Ніко-Чернівці (0372) 58-11-11 **Чернігів** Метек (0462) 61-44-33 **Шепетівка** Мегакарс (03840) 4-29-00 (01).

КОРПОРАТИВНИЙ ПРОДАЖ: (044) 206-00-00

Інформаційна лінія Mitsubishi Motors: 8 800 500 3 500 (безкоштовно в межах України зі стаціонарних телефонів)

WWW.MITSUBISHI-MOTORS.COM.UA

*За даними IAF "Autoconsulting".

Технічний партнер

СТРАХОВИЙ
ПАРТНЕР

Великий потоп

Ще не встигли оговтатися від повеней курорти Туреччини, як стихія накинулася на інші туристичні мекки. Так, тайфун «Кесана», який зародився 26 вересня в Тихому океані, завдав шкоди Філіппінам, Індонезії, В'єтнаму, Лаосу та Таїланду. Найбільше постраждали Філіппіни (на фото). Тут унаслідок повені, спричиненої тайфуном, загинуло щонайменше 240 осіб. А вже 29 вересня в тому ж таки Тихому океані поблизу архіпелагу Самоа стався землетрус магнітудою 8,3 бала. Цунамі, яке виникло після землетрусу, змивало в океан цілі селища. Загинули близько 100 осіб, ще 50 отримали поранення. Європейським курортам теж непереливки. У вересні в значній частині Іспанії випала річна норма опадів. Безупинні дощі спричинили повені в провінціях Валенсія та Мурсія, на курортних Балеарських островах. Найбільше постраждала Майорка.

Таке враження, що погода вирішила похизуватися своєю силою якраз під час Уесвітнього тижня кліматичних змін. Саме цього тижня захисники довкілля по всьому світу організували флеш-моби, метою яких було привернути увагу громадськості до проблем змін клімату. Така акція пройшла і в Києві. На платформі станції метро «Майдан Незалежності» учасники флеш-мобу розкривали парасольки, тривожно оглядалися та примовляли: «Здається, дощ починається!»

Фото: AP

24 вересня

Через 25 років **Гарі Каспаров** знову переміг **Анатолія Карпова** у матчі з 12-ти партій з рахунком 9:3

25 вересня

Польський Сейм проголосував за «хімічну кастрацію» педофілів

26 вересня

Відомого режисера **Романа Поланського** арештували у Швейцарії. В США його звинувачують у педофільії

Театр одного актора

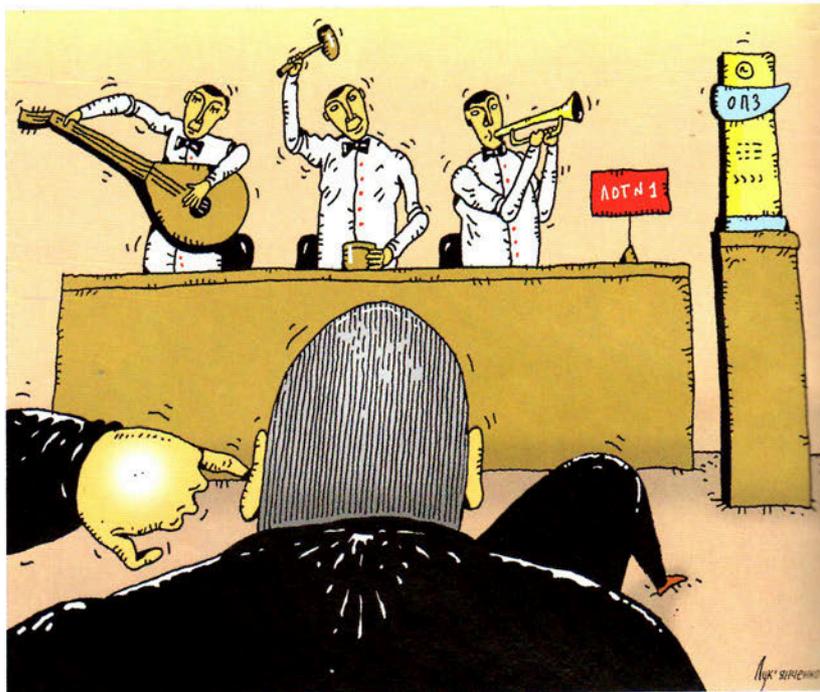
Для кого був розіграний спектакль про продаж Одеського припортового заводу

Олігарх Ігор Коломойський прогнозовано став власником найдорожчого приватизаційного лота – Одеського припортового заводу (ОПЗ). Але лише на півгодини – комісія Фонду держмайна України визнала результати конкурсу недійсними. Тепер Коломойський планує закріпити своє право власності в судовому порядку.

Одеський припортовий завод намагалися приватизувати, починаючи з 1994 року. ФДМУ не раз готував підприємство до продажу, але конкурс постійно відкладали, враховуючи стратегічне значення об'єкта. Річ у тім, що до структури ОПЗ входять не лише виробничі потужності, а й логістичний комплекс, контроль над яким дає змогу регулювати транспортування аміаку з Росії та України на світовий ринок. Цього року було прийнято політичне рішення продавати ОПЗ разом із комплексом; стартова ціна 99,567% акцій підприємства – 4 млрд грн.

За інформацією ФДМУ, інтерес до приватизації ОПЗ виявили 18 компаній з України, РФ, Литви, Латвії, Польщі, Лівії, Грузії, Люксембургу та Норвегії. Одним із перших бажання придбати актив висловив власник групи «Приват» Ігор Коломойський. Він заявив, що ціна ОПЗ може сягнути \$1 млрд, й уточнив, що змагатиметься за цей об'єкт у тандемі з іншим бізнесменом – харків'янином Олександром Ярославським. Дещо пізніше про претензії на ОПЗ заявила норвезька компанія Yara International, яка для участі в конкурсі об'єдналася з польською Kulczyk Holding SA та лівійською Libyan Investment Authority. Підтвердив бажання брати участь у конкурсі й російський «Азот-Сервіс», афілійований із донькою Газпрому – «Сібур-Холдингом». Участь у приватизації ОПЗ гігантів відштовхнула від конкурсу менші компанії.

Після приватизаційної інтермедії події навколо заводу перейшли у площину кулуарних домовленостей і судових процесів. 17 вересня президент

Віктор Ющенко видав указ, який забороняв продаж ОПЗ як такий, що суперечить стратегії національної безпеки. В судах проведення приватизації спробували оскаржити екс-голова ФДМУ Валентина Семенюк-Самсоненко і навіть потенційні учасники конкурсу Олександр Ярославський та Ігор Коломойський. Наслідком нездорового ажіотажу навколо ОПЗ стала відмова брати участь у конкурсі норвезької Yara International, яка реально могла б заплатити за підприємство очікуваний \$1 млрд. А кульмінацією виявилось рішення Окружного адміністративного суду Києва, який задовольнив позов ВАТ «ДніпроАЗОТ» (асоціюють з Ігорем Коломойським) і заборонив не тільки приватизацію, а й допуск до неї росій-

Тижень в історії

1 жовтня 1727 року

Гетьманом Лівобережної України обрано **Данила Апостола**

2 жовтня 1906 року

Народився **Іван Багряний** (помер 25 серпня 1963 року), український письменник, публіцист

3 жовтня 1621 року

Військо Речі Посполитої перемогло під Хотиним 300-тисячну турецьку армію. Вирішальну роль у битві відіграли козаки, очолені Петром Сагайдачним

27 вересня
Віталій Кличко
 переміг у боксерському поєдинку мексиканця Кріса Арреолоу

28 вересня
 Пілоти авіакомпанії «АероСвіт» оголосили страйк. Вимагали підвищення зарплати

29 вересня
 В Україні зафіксовано другий випадок захворювання на свинячий грип

30 вересня
 Готівковий долар обвалився до 8–8,3 UAH/USD

ського «Азот-Сервісу». Формальна мотивація цього рішення – українське законодавство забороняє продавати об'єкти юридичним особам, частка держави в яких перевищує 25%. Пояснення Мін'юсту, що відповідне обмеження стосується лише резидентів України, столичний суд проігнорував і фактично звузив коло претендентів на ОПЗ до двох компаній: ТОВ «Нортіма» (пов'язана з Ігорем Коломойським) і ТОВ «Фрунзе-Флора» (асоціюють із Костянтином Григоришиним), яке, вочевидь, мало відіграти роль статиста.

Прем'єр Юлія Тимошенко переконувала, що приватизація ОПЗ відбувається за будь-яких обставин. «Якщо треба, ми все оскаржимо в апеляційному суді», – наголошувала вона. Але 21 вересня, в останній день подання заявок на конкурс, стало відомо, що пан Ярославський свій позов відкликав, а позов Семенюк-Самсоненко суд відхилив. Єдиною перепороною для проведення конкурсу залишалася заборона Окружного адміністративного суду Києва, але її вирішили проігнорувати, оскільки вона не була зареєстрована в Державній виконавчій службі. Указ президента Конституційний Суд визнав неправомочним.

Конкурс відбувся блискавично швидко. «Фрунзе-Флора» зійшла з дистанції майже одразу, «Азот-Сервіс» конкурував без ентузіазму (судового рішення про недопущення російської компанії до конкурсу ніхто не скасовував), у результаті ОПЗ було продано структурі Ігоря Коломойського за 5 млрд грн – у півтора раза дешевше, ніж розраховувала держава. Утім, буквально за півгодини результати конкурсу скасували. «Конкурсна комісія вважає, що учасники змовилися, тому ціну майже не було піднято. Реальна ціна активу – щонайменше 8–9 млрд грн», – повідомив в. о. голови ФДМУ Дмитро Парфененко.

Джерела, наближені до керівництва уряду, припустили, що відразу після визначення нового власника ОПЗ у кабінеті прем'єрки пролунав дзвінок із Москви, й у ході бесіди офіційному Києву нагадали про невиконання зобов'язань перед російським Газпромом, зокрема щодо закупівлі газу в обсягах, визначених договорами на цей рік, і штрафні санкції за їх невиконання. Тож тепер можна очікувати постановку нового спектаклю, але цього разу ставитиме його вже не український режисер, а російський.

Ірина Ходорова

Спеціалістів відправляють в магістратуру

Міністерство освіти розробило законопроект про внесення змін до Закону «Про вищу освіту», відповідно до якого вищими освітніми закладами в країні будуть лише університети, академії, коледжі та професійні коледжі. Інститутів і технікумів у системі вищої освіти в разі прийняття законопроекту Верховною Радою не буде. Університетом називатимуться виші, які налічують щонайменше 6 тис. студентів на денній формі навчання. Також буде ліквідовано кваліфікацію «спеціаліст».

Міністерство освіти обіцяє, що всі спеціалісти, які отримали диплом до 2009 року, зможуть обміняти його у своєму виші на диплом магістра. Між тим, сьогодні магістрів навчають на півроку довше, ніж спеціалістів; і за іншими програмами, адже магістрат є підготовкою до наукової діяльності. Усі зміни, передбачені новим законопроектом, мають наблизити Україну до приєднання до Болонського процесу і єдиного європейського освітнього простору.

Ігри у свободу

Триває скандал навколо судової заборони «розміщувати недобросовісну рекламу стосовно діяльності Юлії Тимошенко», ухваленої за позовом соратників прем'єрки. Опоненти білосердешних стверджують: ця ухвала має ознаки спроби введення цензури і диктатури. «А хто вам сказав, що люди не хочуть диктатури?» – парирувала Юлія Володимирівна й при цьому додала: «Я ніколи у житті не допущу цензури». «Ми даємо позитивну рекламу, тому що негативна заборонена законом», – виправдовується прем'єрка. Водночас правозахисники зауважують: суд не врахував, що Тимошенко є публічною особою і має бути відкритою для будь-якої критики.

ФОТО: УНАН, УКРАЇНОФОРМ, ОЛЕКСАНДР ЧЕРКІНЬОВ

4 жовтня 1853 року

Розпочалася Кримська війна між Росією з одного боку та Великою Британією, Францією, Туреччиною і Сардинським королівством з іншого

5 жовтня 1795 року

Помер Василь Рубан, український письменник та історик, видавець славнозвісного «Короткого літопису Малої Росії»

6 жовтня 1596 року

Розпочався Берестейський церковний собор, на якому частина руських православних ієрархів проголосували за унію з римокатолицькою церквою

7 жовтня 1253 року

Князя Данила Галицького короновано в Дорогичині надісланою Папою короною, відтоді він носить титул короля

\$40 млрд

щороку витрачає на хабарі світовий бізнес, за даними Transparency International

£110 тис.

заплатила The Daily Telegraph за інформацію про витрати британських депутатів

на **29%**

зросло в Україні у січні – серпні цього року виробництво горілки

5 ОБЛИЧ

ВІКТОР ЯНУКОВИЧ
знову осоромився

Виступаючи на конференції «Ялтинської європейської стратегії», лідер Партії регіонів назвав Гельсінський акт 1975 року Стокгольмською угодою.

ПЕТРО СИМОНЕНКО
одружився вдруге

Перша дружина лідера комуністів Світлана заявила, що його шлюб із Оксаною Ващенко незаконний, оскільки на час весілля ще не завершився процес розлучення.

АНДРІЙ КИСЛИНСЬКИЙ
має фальшивку?

Диплом про вищу освіту заступника голови СБУ – підробка, стверджує нардеп Геннадій Москаль.

ЛЕОНІД КРАВЧУК
іде з СДПУ(о)

Своє рішення перший президент України пояснив незгодою з ухвалою партії створити блок спільно з КПУ, партіями «Справедливість» та «Союз лівих сил».

ПАВЛО ГУДІМОВ
втривав галерею

Згорів київський арт-центр відомого музиканта, продюсера та галериста Павла Гудімова «Я галерея». Попереднє слідство констатує зумисний підпал.

СКАНДАЛ

Готель на кістках

Бабин Яр розглядали як ділянку під забудову

Скандалом супроводжувалася 68-ма річниця вшанування жертв масових розстрілів у Бабиному Яру. Міжнародного статусу він набув, коли під час телемосту з учасниками конференції «Ялтинська європейська стратегія» президент Ізраїлю Шимон Перес засудив намір збудувати поблизу Бабиного Яру готель. Ще 17 вересня Київрада ухвалила рішення «Про затвердження Схеми розміщення готелів у місті Києві на період до 2020 року». Поміж перерахованих в документі об'єктів фігурує й адреса Мельникова, 52-54 – безпосередньо біля меморіалу «Бабин Яр». Але тільки після критики Переса українська влада стала заперечувати існування планів щодо побудови тут готелю. Так, мер Києва Леонід Черновецький заявив, що наклав вето на рішення в частині, яка стосується Мельникова, 52-54. А прем'єрка Юлія Тимошенко назвала інформацію про намір побудувати в Бабиному Яру готель провокацією і поклала квіти до монумента жертвам розстрілів. Однак прем'єрка не брала участі в театралізованому відтворенні подій тих трагічних днів (на фото), яким супроводжувалися урочистості.

КРИМІНАЛ

Злочинність зростає

Понад 277 тис. злочинів скоєно протягом восьми місяців

Протягом січня – серпня правоохоронні органи зафіксували зростання злочинності на 2,6% порівняно з аналогічним періодом минулого року. Особливо збільшилася кількість крадіжок (87,6 тис.) – на 25,1%, грабежів (18,2 тис.) та розбоїв (3,6 тис.) – відповідно на 5,7% і 10,1%. Крім того, протягом восьми місяців 2009 року скоєно 1697 умисних убивств і замахів на вбивство та 519 згвалтувань.

УСЬОГО ЗЛОЧИНІВ – 277 500

- Потерпілих – 153 900
- Загинули внаслідок злочинів – 4376

48,5%

злочини проти власності

15,6%

злочини, пов'язані з наркотиками

5,8%

злочини проти авторитету державної влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян

\$270 тис.

повернула забудькуватому клієнтові продавщиця-українка в Дубаї

1,62 млрд грн

становила на 1 вересня заборгованість із зарплати в Україні

КОРОТКО

Американці озброюються

Ажіотажний попит на набої зафіксовано в США. Деякі магазини запровадили обмеження на кількість боеприпасів, що відпускають в одні руки. Попри те що виробники переходять на цілодобовий і щоденний режим роботи, дефіцит набоїв відчуває навіть поліція. Тенденція пов'язується із бажанням президента США Барака Обами змінити правила володіння вогнепальною зброєю та з усе більшою потребою в боеприпасах військових в Афганістані та Іраку.

Убили прокурора

Прокурора Таращанського району Київщини Сергія Мрука застрелили в його ж робочому кабінеті. Мрук встиг викликати «швидку», але врятувати йому життя медикам не вдалося. Джерела в прокуратурі пов'язують смерть колеги з приватизаційними та земельними суперечками.

Донбас відступився від російської

Донецька облрада виступила проти проведення в регіоні референдуму про надання російській мові статусу державної. На думку більшості депутатів, референдум посилить політичну напругу не лише в області, а й у країні. На Донеччині російська має статус регіональної.

Тедеев повернув «Мерседес»

Міністр внутрішніх справ Юрій Луценко оприлюднив дані, за якими нардеп-регіонал Ельбрус Тедеев відібрав в іншої особи шантажем та погрозами «Мерседес» із номерами Верховної Ради, «засвічений» під час стрілянини в Києві 11 вересня. Тедеев стверджує, що позичив авто на нетривалий час і давно його повернув. Затриманого ж, який назвався його братом Робертом, депутат не знає.

Винні всі

Торішню війну в Південній Осетії розпочала грузинська сторона, чий напад на Цхінвалі не був виправданий міжнародним правом. Такого висновку дійшла комісія Євросоюзу, що розслідувала причини російсько-грузинського конфлікту. Водночас у її доповіді зазначено, що грузинській атаці передували місяці російських провокацій. Обидві сторони конфлікту вважають, що звіт підтвердив їхню правоту.

Фальсифікат для УЄФА

Голова Головного контрольно-ревізійного управління Микола Сивульський заявив про фальсифікацію звітів із підготовки Києва до Євро-2012. Зокрема, в документи включено готелі, будівництво яких навіть не розпочато. Це непрямо підтвердив заступник столичного мера Євген Червоненко, який не виключає: реальна ситуація з підготовкою до Євро може суттєво відрізнятись від представлені у звітах.

5,4%

службові злочини

3,7%

злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав людини

5,1%

злочини проти життя і здоров'я

3,5%

злочини проти безпеки руху й експлуатації транспорту

4,2%

злочини проти громадського порядку

3,2%

злочини проти громадської безпеки

2,3%

злочини у сфері господарської діяльності

За даними Державного комітету статистики України

ФОТО: УМІН, АНДРІЙ ПОМАКІН, ВІСНУРАЙСЬКА ПРАВО ПІС

Немирний атом

Барак Обама намагається пришвидшити ядерне роззброєння планети

Автор: Дмитро Губенко
Графіка: Павло Ніц

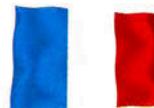
Засідання Ради безпеки ООН 24 вересня увінчалось ухваленням історичної резолюції про боротьбу з розповсюдженням ядерної зброї та скорочення ядерних арсеналів. Президентів США Барака Обамі, який головував на засіданні, вдалося заручитися міжнародною підтримкою своїх антиядерних ініціатив. Резолюція закликає членів ООН приєднатися до договорів про всеосяжну заборону ядерних випробувань (ДВЗЯВ) та нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ), а також до укладення договору, що накладе заборону на виробництво придатних для виготовлення ядерної зброї матеріалів.

Однак у резолюції не було згадано жодної держави, до якої у світовій спільноті є «атомні» претензії. На сьогодні згідно з ДНЯЗ право на володіння ядерною зброєю мають п'ять країн. Ще чотири держави є ядерними де-факто, але не де-юре. У розробці ядерної зброї підозрюють також Іран.

СЛОВНИЧОК

Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) був схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 1 червня 1968 року. Набрал чинності 5 березня 1970-го після здачі на зберігання ратифікаційних грамот державами-депозитаріями: СРСР, США, Великою Британією, а також 40 іншими країнами. Сьогодні учасниками Договору є всі незалежні держави світу, крім Ізраїлю, Індії, Пакистану та КНДР. ДНЯЗ покликаний завадити розширенню кола держав, що мають ядерну зброю, забезпечити необхідний міжнародний контроль за виконанням країнами взятих за умовами Договору зобов'язань, а також створити широкі можливості для мирного використання атомної енергії.

Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань (ДВЗЯВ) був схвалений Генеральною Асамблеєю ООН 10 вересня 1996 року і відкритий для підписання 24 вересня 1996-го. Держави-учасниці зобов'язалися не проводити та запобігати проведенню будь-яких випробувальних вибухів ядерної зброї та будь-яких інших ядерних вибухів. На сьогодні Договір підписали 177 держав, зокрема 41 держава з 44 необхідних для набрання ним чинності (не підписали тільки КНДР, Індія і Пакистан), ратифікували 138 держав, зокрема 34 держави з 44 необхідних для набрання ним чинності (не ратифікували Єгипет, Індія, Індонезія, Іран, Ізраїль, КНР, КНДР, Колумбія, Пакистан і США).

ФРАНЦІЯ

- Перше випробування: 13 лютого 1960 року
- Останнє випробування: 28 грудня 1995 року
- Ядерний арсенал: приблизно 300 боєзарядів (на 2008 рік)
- Учасниця ДНЯЗ із 1992 року

США

- Перше випробування: 16 липня 1945 року
- Останнє випробування: 23 вересня 1992 року
- Ядерний арсенал: 5573 боєзаряди, 1195 носіїв (на серпень 2009 року)
- Учасник ДНЯЗ із 1968 року

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

- Перше випробування: 2 жовтня 1952 року
- Останнє випробування: 26 листопада 1991 року
- Ядерний арсенал: приблизно 160 боєзарядів (на 2008 рік)
- Учасниця ДНЯЗ із 1968 року

ІЗРАЇЛЬ

- Перше випробування: невідомо
- Останнє випробування: невідомо
- Ядерний арсенал: приблизно 75–400 боєзарядів
- Не є учасником ДНЯЗ

РОСІЯ

- Перше випробування: 29 серпня 1949 року
- Останнє випробування: 24 жовтня 1990 року
- Ядерний арсенал: 2825 боєзарядів, 634 носії (на січень 2009 року)
- Учасниця ДНЯЗ із 1968 року

КНДР

- Перше випробування: 9 жовтня 2006 року
- Останнє випробування: 25 травня 2009 року
- Ядерний арсенал: приблизно 6–8 боєзарядів
- Вийшла з ДНЯЗ 2003 року

БІЛОРУСЬ

- Відмовилася від радянської ядерної зброї, яку було вивезено до Росії
- Учасник ДНЯЗ із 1993 року

КАЗАХСТАН

- Відмовилася від радянської ядерної зброї, яку було вивезено до Росії
- Учасниця ДНЯЗ із 1994 року

КИТАЙ

- Перше випробування: 16 жовтня 1964 року
- Останнє випробування: 29 липня 1996 року
- Ядерний арсенал: приблизно 140–200 боєзарядів (на 2008 рік)
- Учасник ДНЯЗ із 1992 року

УКРАЇНА

- Відмовилася від радянської ядерної зброї, яку було вивезено до Росії
- Учасниця ДНЯЗ із 1994 року

ПАКИСТАН

- Перше випробування: 28 травня 1998 року
- Останнє випробування: 30 травня 1998 року
- Ядерний арсенал: приблизно 70–90 боєзарядів
- Не є учасником ДНЯЗ

ІНДІЯ

- Перше випробування: 18 травня 1974 року
- Останнє випробування: 13 травня 1998 року
- Ядерний арсенал: приблизно 45–95 боєзарядів
- Не є учасницею ДНЯЗ

ПАР

- Ядерна держава з кінця 1970-х по 1991 рік
- Ядерний арсенал: 6 боєзарядів
- Учасниця ДНЯЗ із 1991 року

ІРАН

- Ядерну програму започатковано у 1950-х, відновлено після Ісламської революції 1979 року
- Учасник ДНЯЗ із 1968 року

Ядерні держави

Неофіційні ядерні держави

Держави, що відмовилися від ядерної зброї

Держави, які підозрюються у розробці ядерної зброї

Консервативний ренесанс

Наступні чотири роки Німеччиною правитиме права коаліція. Тепер Україна може розраховувати на підтримку ФРН

Автор:
Остап
Кривдик,
спеціально
для Тижня з
Берліна

Найбільша економічна потуга Європи тепер знає, хто нею керуватиме. Ще за кілька тижнів до виборів соціологи говорили про вірогідність перемоги чорно-жовтих консерваторів (християнських та вільних демократів) – так і сталося. Але не всі, хто виграв вибори, є насправді переможцями, і не всі, хто в програші, відчувають себе розбитими й знищеними.

ХРИСТІЯНСЬКІ ДЕМОКРАТИ: ЧОРНИЙ МІНІМУМ

«Ми досягли видатних результатів, і ми можемо справді святкувати сьогодні», – сказала лідер Християнсько-демократичного союзу (ХДС) Ангела Меркель увечері 27 вересня, коли стали відомі попередні результати виборів. «Енджі! Енджі!» – скандували її фани, проте очі старої нової канцлерки не усміхалися. Кампанія, яку було сконцентровано на її персоні, не мала успіху, й лише завдяки мажоритарникам вдалося досягти результату – їх у Бундестаг пройшло на 67 осіб більше, ніж минулого разу. 33,8% – найгірший результат ХДС із часів створення ФРН у 1949 році.

Штаб Християнсько-соціального союзу, баварського партнера

ХДС, здавалось, зовсім не святкував перемогу, а післявиборча вечірка більше нагадувала поминки. 42,6% – глибокий історичний мінімум для партії, котра звикла домінувати в своєму регіоні, а в 2003 році навіть одноосібно правила Баварією, здобувши 60,7% голосів. Спад став відчутним іще торік, коли ХСС програв місцеві вибори з 43 відсотками, а також віддав соціал-демократам мерські крісла в двох найбільших містах Баварії – Мюнхені й Нюрнбергу.

«Фішкою» кампанії «чорних» (ХДС) було зниження податкового тиску: вони запропонували, щоб найвищий податок розміром 42% платили особи, річний дохід яких перевищує €60000 (при теперішніх €52552). ХДС є противником запровадження мінімальної погодинної зарплати (про це мають домовлятися бізнес і робітники, без втручання держави). Продовження терміну виплат допомоги на дитину до 28 місяців, запровадження безкоштовних дитсадків до 2013 року, а також проведення тесту з німецької мови для всіх дітей віком чотири роки (для стимулювання інтеграції іммігрантів) складає соціальну програму партії. В міжнародній політиці консерватори орієнтуються швидше на гуманітарний,

аніж на силовий вплив, і закликають будувати відносини з Росією відповідно до її поведінки.

СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИ: ЧЕРВОНЕ ПАДІННЯ

Мінус 11% підтримки за пропорційною системою і мінус 81 мажоритарний мандат порівняно з попередніми виборами – цей результат став шоком для Соціал-демократичної партії Німеччини (СДПН). Утім, на прес-конференції в неділю ввечері чільників червоних партійні активісти зустріли оплесками. «Неможливо сказати інакше – це гірка поразка», – капітулював Франк-Вальтер Штайнмайер, усе це міністр закордонних справ і обличчя кампанії червоних.

«Ми вже 11 років були при владі, й це «велика коаліція» (з ХДС/ХСС) так обвалила наш рейтинг, – пояснює причини поразки один зі штабних аналітиків, який просив не вказувати його ім'я. – Вона не давала нам діяти відповідно до наших поглядів – тому в нас поразка на місяць. Однопартійці сприйняли наш перехід в опозицію з полегшенням, адже саме через ці компроміси з ХДС ми втратили так багато підтримки».

Соціал-демократи багато обіцяли перед виборами. 4 млн но-

вих робочих місць за 10 років, половину всієї електроенергії Німеччини з відновлюваних джерел до 2030 року, підвищення максимального податку до 47% (з одночасним вкладенням додатково отриманих грошей у науку), мінімум €7,5 оплати за годину роботи та мінус €200 податків за кожну дитину в сім'ї – про все це йшлося в «Плані для Німеччини», амбітній передвиборчій програмі СДПН.

ЛІВІ: ЧЕРВОНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Партійний ландшафт Німеччини змінив колишній голова СДПН Оскар Лафонтен. У березні 1999 року, маючи 31 рік партійного стажу, він гучно грюкнув дверима рідної партії, відмовившись від усіх партійних і державних постів через «брак співпраці». Проте формально він полишив партію тільки в 2005-му й, витримавши кількамісячну інтригу, приєднався до лівих – Die Linke, комуністів у минулому, на той час досить маргінальної політичної сили, яку підтримували лише в колишній НДР.

Разом із Лафонтеном до Die Linke прийшла популярність політика на заході Німеччини, його контакти з профспілками і його талант оратора, якого на цих виборах катастрофічно бракувало іншим партіям. Дошкульну критику сусідів по лівому флангу попереднім інсайдером СДПН у поєднанні з успішним соціальним популізмом чудово сприйняли люди з прибутками нижче за середні і без вищої освіти. Збільшення мінімальної допомоги з безробіття з €345 до €500, мінімальної пенсії – до €800, підвищення максимальних податків до 53%, а головне – негайне виведення німецьких миротворчих військ із Афганістану: ці тези принесли Die Linke майже 12% підтримки.

ВІЛЬНІ ДЕМОКРАТИ: ЖОВТЕ ПІДНЕСЕННЯ

Віце-канцлером і міністром закордонних справ Німеччини вперше за її історію має всі шанси стати 48-річний юрист із Бонна Ґідо Вестервелле, який із 2001 року керує Вільною демократичною партією (ВДП). Головна заслуга політика в тому, що ВДП перестали сприймати як «партію багатих». Вільні демократи –

прихильники вільного ринку («держави має бути настільки багато, наскільки необхідно, і настільки мало, наскільки це мож-

падку ВВП). Така виборча система дозволила ВДП набрати 14,8% голосів – найкращий результат за весь час її існування.

ПЕРЕМОЖЦІ ВИБОРІВ ОБЕРЕЖНІШЕ Й ПРАГМАТИЧНІШЕ СТАВИТИМУТЬСЯ ДО РОСІЇ

ливо») й опоненти профспілок («паразитів соціальної ринкової економіки»). «Багаті можуть вибирати, в якій країні їм платити податки», – наголошував Вестервелле, агітуючи за зменшення податкового навантаження на бізнес і запровадження простішої системи оподаткування.

Успіх партії гарантувала її чітка позиція щодо майбутньої коаліції з християнськими демократами: всі 93 обрані депутати від цієї політичної сили є «списочниками», а не мажоритарниками. В Німеччині функціонує змішана виборча система: кожен німець віддає два голоси: мажоритарний, зазвичай за місцевого кандидата, партії котрого симпатизують (наприклад, ХДС), і пропорційний – потенційному коаліційному партнерові (в цьому ви-

ЗЕЛЕНІ: ПОСТУПОВЕ ЗРОСТАННЯ

Послідовність зелених у відстоюванні екологічних гасел, їхня орієнтованість на молодь і на високотехнологічну «зелену» економіку дає свої плоди. І хоча в мажоритарних округах ця сила здобула тільки один мандат, за пропорційною системою їхні списки набрали 10,7% голосів. Найближчим часом зеленим не світить участь в уряді, адже вся їхня кампанія була спрямована проти «чорно-жовтих» прихильників мирного атома. Відомі НДР-івські дисиденти-екологічні активісти, старійшини партії, не допустять коаліції з Die Linke. Самостійно ж утворити коаліцію з СДПН екологи зараз не можуть.

УКРАЇНСЬКИЙ ЧИННИК

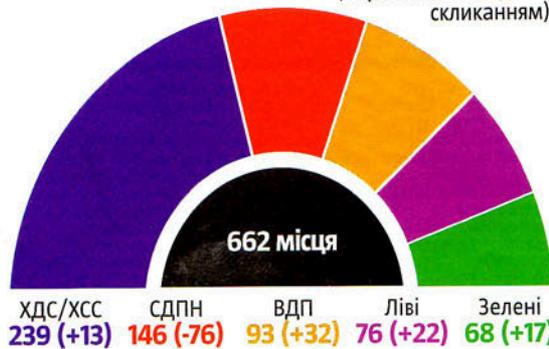
Україна й стосунки з нею не були темою виборчої кампанії до Бундестагу. «Ваша політика стала настільки хаотичною і конфліктною, що ми просто не знаємо, з ким із ваших можна мати справу», – зізнавалися німецькі експерти. Проте успіх ВДП усе ж важливий для України, адже це єдина німецька партія, яка у своїх програмних документах виступила за надання нашій державі довгострокової перспективи членства в ЄС. Лідер вільних демократів має стати віце-канцлером та очолити міністерство закордонних справ, що, ймовірно, позначиться на зовнішній політиці країни. Зокрема, переможці виборів обережніше й прагматичніше ставитимуться до Росії, а це дає змогу сподіватися на більш зважену східну політику Німеччини – вочевидь вона буде не такою проросійською, як дотепер.

Під час кризи німці віддали перевагу консервативним політичним силам перед соціалістичними, бізнесу перед державним регулюванням, зниженню податків перед збільшенням соціальної допомоги. І хоча ця перемога може стати пірровою для правих, бо їм доведеться приймати непопулярні рішення, та все ж провідні країни світу позитивно відреагували на новий уряд: економіка й політика Німеччини – в надійних руках. ■

РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ ДО НІМЕЦЬКОГО БУНДЕСТАГУ

РОЗПОДІЛ МІСЦЬ У ПАРЛАМЕНТІ (порівняно з минулим скликанням)

ГРАФІКА: ПАВЛО НІЦ

Вадим Факты говорять... до наших людям ничто не факт. Помню, как насме- хались над

эстонской независимостью и говорили, что без совка и нефтегаза эта Чухония за месяц загнетса. Сильный и разумный эстонский народ показал, что без московского сапога он может. Народ Украины разумным себя не показывал. За все эти годы совковость из поведения и выбора у нашего народа не ушла. Память у нас куриная... все еще мечтаем вернуться в совковое прошлое и опять нихрена и не делать и ни за что не отвечать. Выбирать опять будем сообразно мечтаниям о прошлом.

Юрій Т

Насправді був правий Черчіль у своїх висловлюваннях про владу. Вочевидь, вони лягають на державний розвиток постсоціалістичних республік. На тлі Польщі виглядає так, що ми проходимо той самий шлях разів у 20 повільніше, і не треба сміятися з естонців... А ще в нашій еволюції держави Україна є чіткий слід азійсько-варварського мислення, дуже неприємний. Це стосується культури ведення бізнесу, а також влади. <...>

Поляк, коли його щось не влаштує, йде вимагає, так було років 15 тому, так збереглося дотепер. Ми в більшості даємо «на лапу», а потім прогинаємося. Той, хто хоче по-чесному, виглядає смішним та неадекватним. Ось і весь рецепт демократії.

Тижень №39 (100), 25 вересня – 1 жовтня

20 років свободи
Спецпроект Тижня про долю країн колишнього соцтабору

Краще жувати...
Авторська колонка Юрія Макарова

Швондерів відзначили
Повідомлення про присудження експертами фестивалю «Червона Рута» антипремії «Собаче серце»

Королівство прямих дзеркал
Музикознавець Олександр Євтушенко про «Червону Руту» нинішню і 20-річної давності

Мирослава Шкода тільки, що, як і протягом усіх 20 років, на конкурсі не знайшлося місяця саме Івасюкові

та його пісням. У 1989-му хоч зарубіжні українці співали Володині пісні. Так само якось незручно, що гран-прі отримала донька директора фестивалю. Можливо, вона й зірка, але трохи некоректно. Що стосується Чернівців, то якби «Червону Руту» проводили в Чернівцях, фестиваль давно б помер, як померли «Доля» та інші пісенні конкурси.

Амон

Примерно в это же время в Луцке гремели «Обереги» с українською співом поезією. Милиціи с собаками не помню, но истерика у коммунак чувствовалась. При них не только человек с гитарой был потенциально опасен, но и человек с книгой – если это не Павка Корчагин или роман Кожевникова, и с кистью в руках – если он не перерисовывал брежневское плечо. Всякий интеллигент был неприятен власти. Особое негодование вызывали всякие листки, напечатанные на машинке, даже если это был рецепт засолки помидоров... Я помню ощущение ПРОРЫВА после этих первых фестивалей. Все поглотила попса. Попса убила зрителей таких фетов... Те немногие, кто ездили на СВРЖ и похожие фесты, не могут даже об этом рассказать – практически некому. Сотрудники иногда смеются на них как на идиотов: как можно было поехать на...

куда-то там, сидеть два дня на траве и пропустить концерты в городе «Бутырки» и «Пающих трусов».

Заст. директора ДЗГ та МД МВС України Г. В. Гребньов
Громадяни, які потерпіли від незаконних дій працівників міліції, можуть повідомити про такі випадки за телефоном довіри Служби внутрішньої безпеки МВС України; 256-16-75.

Водночас повідомляємо, що траплялися випадки, коли водії зупиняли на дорогах так звані екологи. Найчастіше на гачок шахраїв потрапляли іноземці, слабо обізнані з українським законодавством. Одягнуті в одяг, зовні дуже схожий на формений працівників міліції, ці псевдоправоохоронці вимагали в автомобілістів сплатити штраф за «перевищення рівня вуглекислого газу у вихлопних газах» тощо. Звісно, що дії таких псевдоміліціонерів незаконні, хоча нерідко вони мають при собі посвідчення членів громадських формувань, козацьких об'єднань, що стилізовані під посвідчення працівників міліції. Тож водіям, які стали жертвами вимагачів, треба негайно повідомити про це органам внутрішніх справ або на телефон довіри Департаменту Державної автомобільної інспекції: 272-46-59.

ФОТОГРАФІЯ ДОПИСУВАЧІВ ЗБЕРІГАЄТЬСЯ

Свої зауваги та коментарі до статей ви можете залишити в блозі Тижня – ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

Тижень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тижень»
Головний редактор Сергій Литвиненко
Заступник головного редактора Наталя Васютин
Редактори Анатолій Астаф'єв, Вікторія Герасимчук, Дмитро Губенко, В'ячеслав Дарпінянц, Ігор Кручик, Андрій Лаврик, Катерина Липа, Мар'яна Олійник, Вікторія Поліненко

Журналісти Жанна Безп'ячук, Богдан Буткевич, Василь Васютин, Інна Загородня, Роман Кабачій, Наталя Петринська, Олена Чекан
Відповідальний секретар Віталій Столига
Арт-директор Андрій Ермоленко
Дизайнери Юрій Довбах, Ганна Єрмакова, Тимофій Молодчиков
Художник Павло Ніц
Більд-редакція Олександр Чекменьов, Валентина Бутенко
Фотограф Андрій Ломакін

Кольорокоректор Олена Шовкопляс
Літературні редактори Олександр Григор'єв, Лариса Міщенко
Коректори Марина Петрова, Ірина Павленко
Контент-редактор сайта Тая Очар
Генеральний директор Микола Шейко
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Директор зі збуту Олександр Грищенко
Директор з реклами Світлана Егорова, (097) 962-55-42, e-mail: yes69@ut.net.ua
Відділ промо та маркетингу Ганна Кашейда

Голова редакційної ради Роман Цуприк
Свідцтво про державну реєстрацію КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Друк ТОВ «НОВИЙ ДРУК», Київ, вул. Магнітогорська, 1
№ зам. 0956229. Наклад 30 700
Адреса для листування 03067, Київ, а/с №2
E-mail: office@ut.net.ua
Телефон (044) 351 1300
Виходить щоп'ятниці. Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою.
Ціна договірна. Передплатний індекс 99319

Редакція залишає за собою право на літредування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються. За зміст рекламних матеріалів та листів, надісланих читачами, редакція відповідальності не несе

Матеріали, позначені літерою «Р» та на сірому тлі, публікуються на комерційній основі

ПЕРЕДПЛАТА НА 2010 РІК

Передплати «УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ» вже зараз!

1. У редакції:

– заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень», р/р 26007026823721 у Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК». МФО 322012. Код ЄДРПОУ 35392656. Передплата на журнал «Український тиждень»);
– розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
– оплатіть квитанцію у найближчому відділенні банку;
– надішліть копію сплаченого бланка замовлення (квитанцію про оплату):
* факсом: (044) 351-13-00 (01);
* поштою: ТОВ «Український тиждень», м. Київ, 03067, а/с № 2.
Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

на 2010 рік	на 2009 рік
1 місяць – 20 грн;	1 місяць – 14 грн;
3 місяці – 60 грн;	2 місяці – 28 грн.
6 місяців – 120 грн;	
12 місяців – 240 грн.	

2. У будь-якому відділенні зв'язку Укрпошти. Передплатний каталог на 2010 рік, стор. 156. Передплатний індекс – 99319.

Вартість передплати через «Укрпошту»
1 місяць – 19,74 грн;
3 місяці – 59,22 грн;
6 місяців – 118,44 грн;
12 місяців – 236,88 грн.

3. У передплатних агенціях вашого міста (детальніше див. на сайті <http://www.ut.net.ua>).

4. На сайті www.portmone.com.

За детальною інформацією звертайтеся за тел. (044) 351-13-00.
Менеджер з передплати Каріна Семяновська
K.sem@ut.net.ua

<http://www.ut.net.ua>

повідомлення	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012
				МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
касир	сума, грн			
	платник (підпис)			
квитанція	отримувач платежу	ТОВ «Український тиждень»	26007026823721	35392656
			поточний рахунок отримувача	код отримувача
	назва установи банку	Печерське відділення КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК»		322012
				МФО банку
	Прізвище, ім'я та по батькові платника			
	Адреса платника, телефон			
	вид платежу: за передплату на журнал «Український ТИЖДЕНЬ»			
	період:			
касир	сума, грн			
	платник (підпис)			

Шустеракт

Українське «політичне болото» перемогло динозаврів російської ліберальної преси

Автор:
Артем
Горячкін,
журналіст

У п'ятницю в ефірі «ШустерLive» ми побачили нездатність політиків дотримуватися формату ток-шоу, цілковите ігнорування ведучого й нахабство стосовно журналістів та навіть глядачів, а також почули звинувачення в залаштункових домовленостях між ведучим та учасниками – тобто саме те, чого в жодному разі не повинно бути в цій програмі. Адже медіаварягів запрошували, аби встановити небувалий для України рівень спілкування з політиками.

Але з'ясувалося, що, по-перше, політики не роблять різниці між нашими чи не нашими журналістами, а ставляться до всіх однаково, тобто ніяк. По-друге, медіаваряги – не тільки Шустер – коли їхали працювати до Києва, їхали насправді не в Україну, а в «іншу Росію».

«Інша Росія» – це такий рай, у першу чергу для кремлівських опозиціонерів різного гатунку: тут «свої» люди, тут розмовляють російською і нею ж говорять про членство в ЄС та НАТО, між кількома політичними кланами постійно точаться інтриги, місцевий МЗС пише гнівні відповіді Кремлю, але при цьому всюди співає Коля Басков. Є, звичайно, аборигени, які спілкуються українською мовою та дотримуються місцевих звичаїв, але до них простіше звикнути, ніж до населення Башкирії чи Туви.

Тут живуть добрі олігархи, які безкоштовно виставляють свої мистецькі колекції для молоді, будують стадіони для вболівальників і утримують телеканали з ток-шоу заради свободи слова. І на ці передачі приходять демократичні політики. А якщо і не демократичні, то вони обов'язково ними стануть.

А оскільки Київ – місто менше за Москву, то й їдуть сюди медіаваряги, наче в Пітер чи Новосибірськ для проведення майстер-класу на обласному ТБ. Як любить писати «ТелеКритика», з місією.

І місцеві жителі начебто сприймали шоу весь цей час правильно: політики ходили туди замість Верховної Ради, там вони сварилися, там же мирилися, домовлялися, робили гучні заяви. Кожен намагався потрапити до студії. З'явилися публікації, які визнавали значну цивілізаційну роль запрошених журналістів, де писали, що лише вони можуть вести передачі з нашими політиками. Мовляв, наших ведучих депутати не поважають. Потім у приїжджих почали брати інтерв'ю на кшталт

«Что ожидает Украину через год?» І в таких інтерв'ю вони давали поради про те, що мають робити політики й олігархи, аби стати ще кращими, ще добрими, ще демократичнішими.

І ось у п'ятницю на «іншу Росію» було скоєно терористичний замах. Зазіхнули на неї всі присутні в студії «ШустерLive» українці: опозиційні депутати зірвали заплановану дискусію, прем'єр почала говорити про «сильну руку», а місцеві журналісти не змогли чи не захотіли цьому завадити. Тож Шустер і вдарив на сполох, скликаючи всіх на захист свободи слова.

Але ж згадайте, у 2002 році опозиціонери разом із Юлією Тимошенко теж намагалися прорватися до ефірки УТ-1. Шустера в 2002 році в Києві не було, й він не міг про це знати. П'ятнична поведінка Ганни Герман та Ірини Акімової (хаотичне ходіння студією, нахабне прирікання з запрошеними журналістами, ведучим шоу та прем'єр-міністром) не є аномальною для країни, де подібне відбувається в парламенті останні п'ять років. Може, когось здивувало, що геолог за освітою Микола Азаров вважає, ніби краще за журналістів знає, як треба ставити запитання та вести програму? Але ж хто в Україні НЕ вважає, що знає, як треба ставити запитання і як вести телепрограму?

Така в нас політична культура. Ми побачили наслідки того, що ведучий занадто «втягнувся» в місцеві реалії. За роки перебування в Україні Шустер пройшов складний шлях від цивілізатора та медіагуру до звичайного суб'єкта інформаційної діяльності (юридичний статус «Савік Шустер студію»). Він перестав бути запрошеним гостем (тепер уся славетна українська гостинність дістанеться виключно Демієну Хьорсту), став бізнес-партнером чи підрядником. А займатися підприємницькою діяльністю в Україні не легко. Тому минулої п'ятниці з ним і поведилося, як поведуться в нас з людиною, котра має доступ до ласого ресурсу.

Але не слід робити з цього трагедію. Заяву про захист свободи слова підтримати треба, але також треба радіти, що нарешті медіаваряги побачили реальну Україну. Не кулуарно-парламентську, не глянцево-тусовочну, не на екрані в студії, а країну, в якій ми живемо два десятки років. Тож скажемо їм: ласкаво просимо! Ласкаво просимо на землю! ■

МЕДІАВАРЯГИ ЇХАЛИ НАСПРАВДІ НЕ В УКРАЇНУ, А В «ІНШУ РОСІЮ». У П'ЯТНИЦЮ НА «ІНШУ РОСІЮ» БУЛО СКОЄНО ЗАМАХ

Акція:
з 11.09.2009
по 30.11.2009

Банк Київська Русь

Ліцензія НБУ № 19 від 14.01.2002

Депозитний вклад «Золото Осені»

до **23%**
річних у грн

до **13%**
річних у дол. США

до **12%**
річних у євро

- Термін дії вкладу — 3 місяці
- Відсотки — щомісяця
- Постійним Клієнтам + 1% річних
- Участь у розіграші злиwkів банківського золота

Отримуйте відсотки щомісяця та вигравайте золоті зливки! Розіграш буде проведений 11 грудня 2009 року. Офіційні правила проведення акції дивіться на сайті банку.

www.kruss.kiev.ua

АБ «Київська Русь» є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

8 800 500-54-60

(безкоштовно зі стаціонарних телефонів в межах України)

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ПЕРЕГОНИ 2010

Коло тих, з кого ми обиратимемо майбутнього чільника держави, вже окреслено. Звичайно, воно дещо розшириться, але всі серйозні гравці, схоже, висловили готовність поборотися за головний приз виборів-2010. Попри всі публічні заяви майбутніх кандидатів, до них залишається чимало запитань. Якою вони бачать Україну після 2010 року? Які реформи мають намір здійснити (і чи здатні це зробити)? Яку команду приведуть до влади?

Тиждень продовжує серію політичних портретів основних претендентів на президентське крісло. Наш другий персонаж (про **Віктора Януковича** – див. №36 від 4.09.2009 р.) – Сергій Тігіпко, мультимільйонер, який після тривалої перерви повернувся у велику політику і одразу заявив про президентські амбіції.

Наступними головними дійовими особами наших публікацій стануть Юлія Тимошенко, Арсеній Яценюк, Віктор Ющенко, Володимир Литвин, Петро Симоненко, Анатолій Гриценко, Олег Тягнибок.

Ребрендинг Тігіпка

Схоже, розрахунок Сергія Тігіпка в нинішній виборчій кампанії – максимально капіталізувати власний бренд та вчасно запропонувати його фаворитові перегонів

Автор:
Сергій
Руденко,
спеціально
для
«Українського
тижня»

У 2004 році – після другого туру президентських виборів – Тігіпка пішов із великої політики, залишивши посади керівника виборчого штабу Віктора Януковича та голови Національного банку України. Впродовж останніх п'яти років він будовав власний бізнес. Здавалося, на своїй політичній кар'єрі Сергій Тігіпка власноруч поставив жирний хрест. Та навесні 2009-го він раптом оголосив про свої президентські амбіції, хоча ще в березні в одному з інтерв'ю стверджував, що балотуватися в президенти України не збирається.

Для Тігіпка нинішня виборча кампанія – шанс повернутися до вищої політичної ліги.

ГРА ЗА ПЕРШІСТЬ

Сергій Тігіпка завжди прагнув першості: спочатку – у вищі, затишні – у комсомолі, банківській сфері та в урядових коридорах. Він виріс у небагатій родині, а тому змушений був боротися за добробут, який йому відкривали влада та бізнес. При цьому Сергій Леонідович все й завжди робив із правильними партнерами, вочевидь, саме в цьому полягає таємниця його успіху.

У 1989 році Тігіпка став одним із перших в Україні, хто висунув свою кандидатуру на виборах комсомольського ватажка (в тому випадку – першого секретаря Дніпропетровського обкому комсомолу). Його підтримав нинішній віце-прем'єр Олександр Турчинов, який тоді був інструктором із пропаганди обкому комсомолу, та головний редактор обласної газети «Прапор юності» Віктор Чайка. В результаті з перевагою у 18 голосів Сергій Тігіпка переміг конкурента, якому протегував обком партії. До слова, пізніше Тігіпка взяв свого суперника помічником до українського Swedbank, де з 2007-го по 2009-й був головою правління.

Після розвалу комсомолу, в жовтні 1991 року, Сергій Тігіпка влаштувався в кооперативний банк «Дніпро». Але працював там недовго: він запропонував голові правління... поступитися своїм місцем й обійняти місце заступника. Керівника банку обурило нахабство колишнього лідера обласного комсомолу, й Тігіпка змушений був піти з фіннустанови, проте не з банківського бізнесу.

Вже в березні 1992 року Тігіпка очолює новостворений дніпропетровський ПриватБанк. За деякими даними, саме він запропонував засновникам групи «Приват», серед яких були Ігор Коломойський і Геннадій Боголюбов, створити власний банк. У одному з інтерв'ю мільярдер Боголюбов сказав, що спершу Тігіпка був найманим менеджером, а потім став ключовим партнером і акціонером банку. Пізніше засновники «Привату» його частку викупили.

Зароблений у «Приваті» капітал дозволив Тігіпку швидко створити самостійний бізнес, що за кілька років виріс у фінансову групу «ТАС», основним активом у якій був «ТАС-Комерцбанк».

Фінансова група Тігіпка розширювалася паралельно зі зростанням його бізнесу з великою політикою. З 1994-го по 1997 рік Сергій Леонідович значився позаштатним фінансовим консультантом президента Кучми. В квітні 1997-го за рекомендацією Олександра Разумкова, тодішнього першого помічника президента Леоніда Кучми, Сергія Тігіпка запросили в уряд Павла Лазаренка на посаду віце-прем'єра з питань економічної реформи. Так Тігіпка майже на чотири роки осів у Кабміні – після роботи з Павлом Івановичем працював в урядах Пустоvoyтенка (віце-прем'єр-міністр із питань економіки) та Віктора

Ющенка (міністром економіки). З останнім у нього час від часу виникали непорозуміння, тож логічно, що 2000 року він пішов із уряду, який зовсім скоро змушений був залишити і Ющенко. Саме в крісло прем'єра навесні 2001-го політологи «садили» Сергія Леонідовича, однак Кучма зробив вибір на користь Анатолія Кінаха. А на президентських виборах 2004-го Леонід Данилович поставив уже на Віктора Януковича, хоча багато хто ймовірним наступником Кучми називав Сергія Тігіпка, який на той час керував Національним банком України і вже мав власну партію «Трудова Україна», котра 2002 року ввійшла до провідного блоку «За єдину Україну».

На думку деяких політологів, якби спаринг-партнером Ющенка був Тігіпка, Віктор Андрійович не став би президентом... До слова, після другого туру минулих президентських виборів Сергій Тігіпка виступав за проголошення нових виборів глави держави й обіцяв навіть узяти в них участь.

ЯК ПОСВАРИЛИСЯ СЕРГІЙ ЛЕОНІДОВИЧ І ВІКТОР ФЕДОРОВИЧ

Сергій Тігіпка на певний час усе-таки змирився з роллю «вічно другого», підтримавши ініціативу Леоніда Кучми висунути єдиним кандидатом від влади Януковича (ходили чутки, що в разі перемоги Віктора Федоровича крісло керівника уряду мав посісти Тігіпка). Але в розпал виборчих перегонів 2004 року Сергій Тігіпка, який тоді очолював штаб Януковича, несподівано зник із інформаційного поля. Чутки ходили різні: одні розповідали, що він потрапив під гарячу руку Віктора Федоровича, інші – про жахливу депресію керівника виборчого штабу, яка ледь не завершилася трагічною розв'язкою, ще хтось – про те, ▶

що Тігіпко залишив усе й поїхав із молодією дружиною Вікторією до Швейцарії. По завершенні другого туру президентських виборів Сергій Леонідович з'явився на публіці й оголосив про відставку з посад керівника штабу Януковича та голови Нацбанку.

Янукович відреагував на демарш колишнього начштабу емоційно, заявивши, що той вчинив не по-чоловічому. Тігіпко ж обмежився фразами, мовляв, причиною відставки стала його нездатність вплинути на хід подій.

Що насправді сталося між Сергієм Леонідовичем і Віктором Федоровичем, можуть розповісти лише вони самі. Але й Тігіпко, й Янукович і далі мовчать. Значить, їм є що приховувати.

ТЕХНІЧНИЙ СПЕКУЛЯНТ

Щойно Тігіпко оголосив про намір балотуватись у президенти, частина вітчизняних політологів зійшлися на тому, що в перегонах 2010 року йому відведено роль технічного кандидата. З березня 2008 року по липень 2009 року Сергій Леонідович був радником прем'єр-міністра (на громадських засадах), більше року співголовавав у Раді інвесторів при Кабміні, а навесні 2009 року заявив, що дав згоду ввійти в уряд Тимошенко. Тож логічно припустити, що під час виборів він працюватиме саме на рейтинг Юлії Володимирівни, відбираючи голоси в Яну-

ковича на півдні та сході країни. На користь цієї версії свідчить і історія взаємин Тігіпка з Тимошенко: знайомі ще з Дніпропетровська, Тігіпко був віцепрем'єром в уряді Павла Лазаренка якраз тоді, коли Тимошенко активно співпрацювала з Лазаренком, потім Тимошенко й Тігіпко були членами уряду Ющенка (під час президентської кампанії 2004-го Юлія Володимирівна стверджувала, що міністр економіки Тігіпко любіював в уряді Ющенка інтереси Григорія Суркіса та Віктора Медведчука – проте зараз Тимошенко, як кажуть, ставиться до Медведчука значно прихильніше, ніж 5 років тому). В 2008-му Юлія Тимошенко пропонувала Сергієві Тігіпку ввійти до списку БЮТ на дострокових виборах до Київради, але той відмовився. На виборців Януковича розрахована і позиція банкіра у мовному питанні, ще більш проросійська, ніж у лідера ПР.

Утім сумнівно, що чіткі домовленості з Юлією Володимирівною про спільний план дій є в Тігіпка вже на старті президентської кампанії. І не через те, що Сергій Леонідович не хоче цього. Просто він як досвідчений бізнесмен чудово розуміє: торгуватись з кимось можна лише тоді, коли вартість бренду сягає найвищої точки. Він знає, як правильно побудувати бізнес і вдало його продати. Яскравий

приклад – продаж «ТАС-Комерцбанку» за \$735 млн шведському Swedbank ледь не напередодні фінансово-економічної кризи, яка спричинила різке здешевлення та банкрутство багатьох банків...

Розрахунок Сергія Леонідовича в нинішній виборчій кампанії може бути такий: максимально капіталізувати власний бренд і вчасно запропонувати його фаворитові перегонів. Наразі він самостійно фінансує свою передвиборчу кампанію та стягує організаційні ресурси. Хоча, за чутками, допомогти Тігіпку матеріально може і регіонал Юрій Бойко.

ЗЛЕТІ І ПАДІННЯ

Народився 13 лютого 1960 року в українському селі Драгонешти Лазовського району Молдавської РСР.

1982 рік
Закінчив Дніпропетровський металургійний інститут за фахом «інженер-металург».

1982–1986 роки
Служив в армії, працював заступником директора з навчально-виховної роботи Дніпропетровського механіко-металургійного технікуму.

З 1986 року
Завідувач відділу пропаганди й агітації Дніпропетровського обкому комсомолу.

З 1989 року
Перший секретар Дніпропетровського обкому ВЛКСМУ.

Жовтень 1991-го – лютий 1992-го
Заступник голови правління комерційного банку «Дніпро».

1992–1997 роки
Голова правління дніпропетровського ПриватБанку.

1994–1997 роки
Позаштатний консультант президента Леоніда Кучми з питань грошової політики.

З квітня по липень 1997-го
Віцепрем'єр-міністр з питань економічної реформи в уряді Павла Лазаренка.

1997–1999 роки
Віцепрем'єр-міністр з питань економіки в Кабміні Валерія Пустоویتенка.

1999–2000
Міністр економіки при прем'єрові Вікторі Ющенку.

2000 рік
Очолив партію «Трудова Україна» (був її лідером до 2005 року), переміг на довиборах до Верховної Ради у виборчому окрузі в Павлограді.

2002 рік
На парламентських виборах «Трудова Україна» увійшла до провладного блоку «За єдину Україну». Тігіпко – 7-й номер у списку «За Єд!».

17 грудня 2002 року – 29 листопада 2004 року
Очоловав Національний банк України.

З липня 2004 року
Керівник виборчого штабу Віктора Януковича. **17%***

Організаційну підтримку Тігіпка вже задекларували Трудова й Соціалістична партії. З першою більш-менш зрозуміло: Сергій Леонідович сам її очолював (з 2000-го по 2005-й). А ось із соціалістами ситуація інша. Аргумент Олександра Мороза – мовляв, йому близький мультимільйонер Тігіпко – виглядає непереконливо. Можливо, йдеться про звичайнісінький гешефт – передачу соціалістами команді Тігіпка в політичну концесію їхніх регіональних структур, які під час виборчих перегонів відіграють значну агітаційну роль на місцях. На яких умовах СПУ погодилася

працювати на Тігіпка, поки що невідомо, але, вочевидь, винятково ідеологічних мотивів для такого союзу замало.

Що отримає банкір від політичної гри на виборах 2010 року й кому він технічно підіграє – Вікторіві Януковичу чи Юлії

ку інтернет-видання «Україна кримінальна» опублікувало розповідь одного з оперативників, який начебто в 1996 році (за кілька місяців до приходу Тігіпка в уряд) їхав заарештовувати Сергія Леонідовича, бо тому інкримінували відмивання коштів через латвійські банки. У другій половині 90-х говорили також про причетність Сергія Тігіпка до корпоративного конфлікту навколо ВАТ «Миколаївцемент», одним із головних акціонерів якого був Градобанк Віктора Жердицького, що входив на той час до десяти провідних українських банків. За версією деяких ЗМІ, тодішні прем'єр Пустовойтенко й віце-прем'єр Тігіпко разом із президентами Франції та України Жаком Шираком і Леонідом Кучмою посприяли руйнуванню Градобанку й переходу «Миколаївцементу» у власність транснаціональної компанії Lafarge, до правління якої нібито входила дружина президента Франції. До слова, в листопаді 1997-го Жак Ширак у Парижі вручив Сергієві Тігіпку найвищу французьку нагороду – Орден почесного легіону... Однак ці історії не мали розвитку.

Вочевидь, поки Сергій Леонідович не становить особливої загрози для головних претендентів на президентство, навряд чи хтось серйозно шукатиме на нього компромат. А раптом ще доведеться скористатися його ресурсами? ■

У 90-Х ТІГІПКУ ПРИПИСУВАЛИ ПРИЧЕТНІСТЬ ДО РУЙНУВАННЯ ГРАДОБАНКУ І ПЕРЕХОДУ ВАТ «МИКОЛАЇВЦЕМЕНТ» У ВЛАСНІСТЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ КОМПАНІЇ LAFARGE

Тимошенко, стане зрозумілим уже напередодні першого туру президентських виборів.

ПРАВИЛЬНЕ ЖИТТЯ

Тігіпко каже, нібито жодних компроматів не боїться, оскільки впевнений, що все й завжди робив правильно. Однак під нього неодноразово копали.

Наприклад, на початку 2001 року (напередодні призначення керівника уряду, яким, за прогнозам експертів, міг би стати Сергій Тігіпко!) народний депутат Григорій Омельченко оприлюднив доповідну записку тодішнього міністра внутрішніх справ Юрія Кравченка про відмивання \$150 млн через кореспондентські рахунки ПриватБанку, до якого був причетний і Тігіпко. В серпні 2003 ро-

29 листопада 2004 року
Залишив крісло голови Нацбанку і керівника виборчого штабу Януковича. В ефірі «5 каналу» заявив, що не попросився з Януковичем, оскільки «не пив з ним сто грамів», і пообіцяв: якщо президентом стане Ющенко, буде до нього в опозиції. Зосередився на управлінні власним бізнесом – фінансовою групою «ТАС», до якої входили «ТАС-Інвестбанк», «ТАС-Комерцбанк», «ТАС-Бізнесбанк», страхова компанія «ТАС», ТАС «Клініка родинної медицини» та низка інших актівів.
2,1%

3 вересня 2005 року
Голова правління фінансової групи «ТАС».

2007 рік
Продав «ТАС-Інвестбанк» і «ТАС-Комерцбанк» шведському Swedbank, як повідомляли ЗМІ, за \$735 млн (розмір власного капіталу двох фінустанов – \$161,2 млн). У серпні 2007-го в інтерв'ю заявив, що повернення в політику все-таки не виключає: «Але... мені ще треба наїстися бізнесом».

2008 рік
Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко призначила Сергія Тігіпка своїм радником. Тимошенко й Тігіпко стали співголовами новоствореної Ради інвесторів при Кабміні. Проте Сергій Тігіпко заявляє, що в політику повертатися не збирається, а після закінчення трирічного контракту зі Swedbank, в якому є обмеження на політичну діяльність, залишиться бізнесменом.

Березень 2009 року
Врешті-решт оголошує, що «дав добро йти в уряд Тимошенко і зробити все, щоб авторитет цього уряду й особисто прем'єр-міністра був максимально високим». Обіцяє, що в разі затвердження його на посаді віце-прем'єра контракт зі Swedbank буде розірвано. Ціна питання – близько \$250 млн: «Я втрачу можливість претендувати на те, що міг би отримати у разі виконання контракту».

Квітень 2009 року
Заявив про наміри балотуватися в президенти і подати у відставку з посади голови правління українського Swedbank.

Червень 2009 року
Залишив усі посади і зосередився на політичній діяльності.
1%

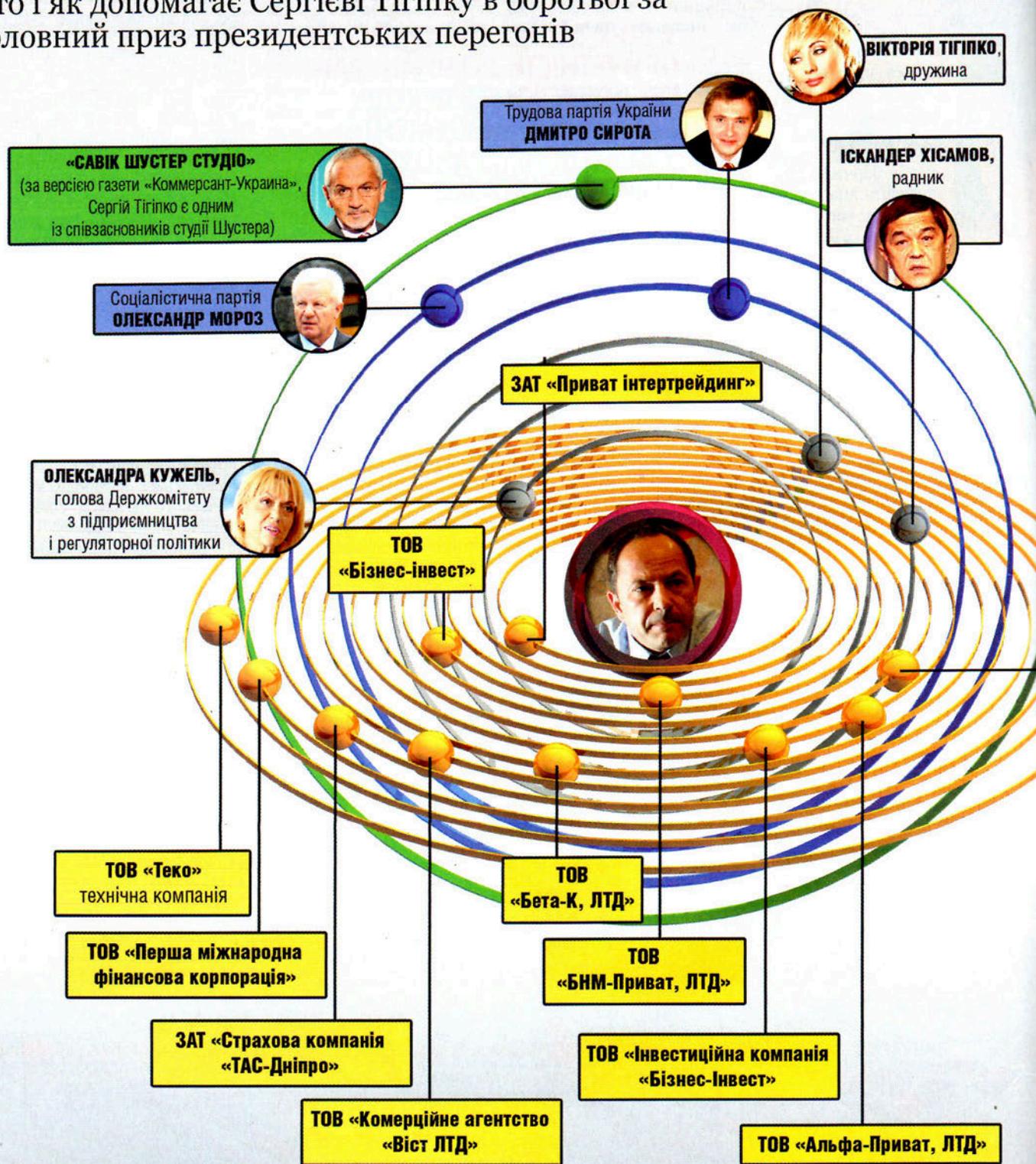
Серпень 2009 року
Заявив, що має намір до 15 вересня витратити для підвищення свого рейтингу 15–20 млн грн, розраховуючи надати на фінансову підтримку середнього бізнесу й заперечуючи фінансування своєї передвиборчої кампанії олігархами.
1,7%

* Рейтинг як потенційного кандидата в президенти. Тут і далі дані загальнонаціональних опитувань, проведених соціологічною службою Центру Разумкова.

Орбіти Тігіпка

Хто і як допомагає Сергієві Тігіпку в боротьбі за головний приз президентських перегонів

СЕРГІЙ ТІГІПКО – незмінний фігурант рейтингів багатіїв України

У 2006 РОЦІ посів 16-те місце в рейтингу Топ-50 найбагатших українців за версією журналу «Кореспондент» зі статками в \$483 млн

У 2007–2008 РОКАХ його активи експерти оцінювали вже у \$900 млн

Група «ТАС»
(засновник і основний акціонер), до якої входять зокрема **Банк «Бізнес Стандарт»**, **Страхова компанія «ТАС»**, **Крюківський вагонобудівний завод**, **ВАТ «Дніпровагонмаш»**, **мережа аптек «ТАС»** (колишня аптечна мережа «Даша»)

ТАС
ГРУПА КОМПАНІЙ

ТОВ «СоЛМ ЛТД»
інвестиційний бізнес

БІЗНЕС (підприємства, з якими асоціюють Тігіпка)

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПІДТРИМКА

ПАРТІЙНА ПІДТРИМКА

МЕДІА-ПІДТРИМКА

ЯКОЮ МОГЛА БУТИ УКРАЇНА ЗА ПРЕЗИДЕНТА ТІГІПКА*

ПОЛІТИКА

Україні, на думку Сергія Тігіпка, потрібна сильна президентська влада. За зразок він пропонує взяти Французьку Республіку кінця 50-х років минулого століття, яка тоді так само, як зараз Україна, переживала економічну кризу, помножену на політичну. Схоже, кумиром пана Тігіпка в політиці є генерал Шарль де Голль, який, «спираючись на довіру народу, подолав спротив парламенту і створив нову конституцію, що дала президенту найширші повноваження».

ЕКОНОМІКА

- Розширення переліку товарів та послуг, які можуть обкладатися 13-відсотковим загороджувальним митом, задля зниження обсягів імпорту та захисту й відновлення внутрішнього виробництва.
- Амністія капіталу за максимально спрощеною процедурою. Амністуватимуться не так доходи, як активи в усіх формах – і в Україні, і за кордоном.
- Максимальне спрощення дозвоільної системи для підприємців.
- Запровадження повноцінного прозорого ринку землі.
- Модернізація ГТС. Створення керуючої газотранспортною системою компанії, 51% якої належатиме Україні (в особі уряду або Нафтогазу), а 49% буде розбито на частини і продано компаніям – представникам європейських споживачів (німецьким, італійським, французьким тощо), а також Газпрому.

ГУМАНІТАРНА СФЕРА

- Припинення «втручання влади в найтонші питання духовного, ідейного та світоглядного життя суспільства», яке Тігіпка називає «культуркампом по-ющенківськи».
- Державні органи мають утримуватися від «надмірного провокування напруження у відносинах із Росією за рахунок акценту на розбіжностях у тлумаченні історії».
- «Корекція» державної мовної політики на користь російської мови: наділення обласних рад правом надання тій чи іншій мові статусу регіональної (запозичення з програми Партії

регіонів?); обов'язкове створення російськомовних версій інтернет-сайтів усіх центральних органів державної влади; скасування титрування чи дублювання російських фільмів українською мовою; перегляд серії рішень Нацради з телебачення та радіомовлення, яким загальнонаціональні канали зобов'язуються випускати продукцію лише українською (на три останні пункти навіть Регіони не наважилися!).

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

- Повернення до багатовекторної політики з акцентом на економічну дипломатію (підтримка українських компаній у їхньому прагненні завоювати місце під сонцем на ринках країн, що розвиваються).
- Ввічливо-партнерські відносини з НАТО.
- У російсько-українських відносинах зниження «градуса напруження шляхом ставки на економічну співпрацю, відмова від безоглядної підтримки режиму Саакашвілі в Грузії та згортання кампанії з переоцінки спільної історії».
- Відновлення активних контактів із Китаєм, Індією, Туреччиною, Єгиптом, Бразилією та іншими «майбутніми лідерами посткризової світової економіки».
- Посилення контролю над в'їздом в Україну громадян ЄС.
- Очищення дипломатичної служби від «професійних патріотів» із низьким рівнем знань.

ВЕРДИКТ ТИЖНЯ

Кандидат не пропонує основного, що потребує сьогодні електорат: верховенства права, законності. При цьому в деклараціях превалюють незрозумілі для більшої частини виборців меседжі. Відтак претендент однозначно не буде підтриманий більшістю. Натомість проросійська риторика і радикальніша, ніж у Партії регіонів, політика русифікації дозволять йому сподіватися на підтримку частини колишніх прихильників Януковича. Прогноз: 2–3% голосів виборців. 5–6-те місце у переліку.

* Припущення зроблені на підставі книжки Сергія Тігіпка «Україна: проект розвитку».

«Обамнута» кампанія

На «гарячій лінії» Сергія Тігіпка запитання встигають охолонути, доки на них з'явиться відповідь

Автор: Олег Бардяк

На широко розрекламовану «гарячу лінію» Сергія Тігіпка вийшло додзвонитися з четвертого чи п'ятого разу. Було зайнято. Не знаю, чи причина цього в популярності лінії, чи в малій кількості операторів.

- «Гаряча лінія» Сергія Тігіпка, слухаю вас...
- Доброго вечора, я студент, і мене цікавить, як Сергій Леонідович планує вирішувати проблему працевлаштування випускників вишів, адже зараз вони переважно йдуть працювати не за спеціальністю...
- /Стукіт клавіатури/ Все, ваше питання записане. Дякую, що зателефонували...
- Чекайте, чекайте, а ви хіба на запитання не відповідаєте?
- Ні, я лише оператор, на запитання відповідають експерти зі штабу. На ваше теж дадут відповідь.
- А де я її зможу побачити?
- На сайті десь приблизно за тиждень. На опрацювання запитання експертам потрібен час.
- Добре, я зрозумів. Від самого Сергія Леонідовича я, виходить, нічого не почую. То, може, хоч скажете, де можна отримати його нову книжку?
- Вона має бути в книжкових магазинах з 15 вересня. Їхній перелік – на сайті.
- А безплатно їх не роздають? Чому?
- У мене немає інформації про безплатні книжки.
- То, може, знаєте, коли Тігіпко зустрічаться з виборцями? Щоб можна було прийти з ним поспілкуватися?
- На жаль, не маю такої інформації, але залиште свої координати. Вам зателефонують, коли буде зустріч у вашому місті чи регіоні. /Диктую контакти/...
- До побачення. Дякую ще раз, що зателефонували...

Після «змістовної» розмови заходжу на сайт. Список запитань знайти доволі легко. Мого поки що немає, тому навмання гортаю кілька сторінок із чужими. На одній із них читаю: «Мені 55 років. Я мама 5 дітей і 14 онуків. Я не розуміюся у цьому інтернеті. Де я зможу нормально поставити запитання й одразу відповідь почути?»

«Хочу зустрітися з Тігіпком особисто», – цей лейтмотив повторюється, мабуть, найчастіше поміж більше ніж 20 тис. запитань, що надійшли на «гарячу лінію» за два місяці її роботи. Послання до кандидата у президенти трагічні: «Хвора дитина, потрібна допомога». Інколи комічні: «У мене післязавтра суд, на кону 300 тис. грн. Тільки Тігіпко може допомогти, нехай подзвонить на мій номер...»

Є й інші типові запитання. Наприклад, про те, коли закінчиться криза, який реальний курс долара, як боротися зі свавіллям влади та вирішити мовну проблему. До них швидко пишуться типові відповіді, запозичені з тих чи інших інтерв'ю претендента.

Натомість запитання нетипові довго лишаються без відповіді. Досі не додано коментарі до більшості запитань, що надійшли у вересні. Практично немає відповідей на запитання стосовно освіти чи медицини. Може, причина в тому, що експертів на «гарячій лінії» не вистачає так само, як і операторів? До речі, знайти своє запитання на сайті також не просто – шукати можна лише за порядковим номером, а дізнатися, який номер присвоїли твоєму запитанню, ніяк...

Деякі оригінальні запитання «гарячої лінії» проглядати майже так само весело, як сайт з анекдотами. Наприклад, прохання вирішити проблему з бродячими собаками на якійсь із вулиць Львова або запитання, чи знайомий Тігіпко з Кабалою. Але лідер мого власного хіт-параду – запитання про те, як пропатчити KDE2 під FreeBSD (яке хакери люблять ставити на інтернет-конференціях президентам країн). До речі, на

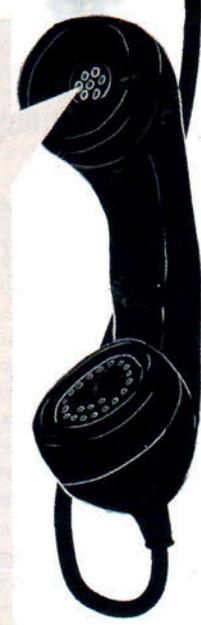
нього відповідь є. Точна, одним командним рядком. Комп'ютерні експерти в Тігіпка, виходить, оперативніші, ніж решта.

На користь сайту свідчить і, зокрема, зрозумілий та чіткий поділ на розділи. Дизайн, щоправда, перегукується зі стилістикою інтернет-сторінки Віктора Януковича.

Є на сайті посилання й на інші сторінки Тігіпка в соціальних мережах. Наприклад, на сторінку в «Твіттері», де вивішують посилання на інтерв'ю кандидата та статті про нього. В «Живому Журналі» розміщуються прес-релізи та описи самого Тігіпка (або від його імені) про поїздки в регіони. Або на персональну сторінку «Вконтакті», де чесно написано, що читає її прес-служба...

Теперішня президентська кампанія особливо цікава тим, що українські претенденти дуже стараються пристосувати до наших умов досвід Барака Обами. Юлія Тимошенко, кажуть, запросила у свою команду його п'ятеро спеціалістів, Арсеній Яценюк намагається створити найбільш схожий на американського лідера медіа-образ, а Сергій Тігіпко так само використовує «просунуті» канали зв'язку з електоратом. Байдуже, що його блоги діють як додаткові сайти, а не як майданчики для дискусій та спілкування. Неважливо і те, що книжка коштує 37 грн – майже 7% студентської стипендії. Формальної схожості «з кращими зразками» дотримано.

Єдина проблема в тому, що, згідно з вітчизняною політичною традицією, виборці віддають перевагу спілкуванню наживо. Тому люди переважно хочуть зустрітися з Тігіпком особисто, а не «Вконтакті»... ■

Шварценеггер на виріст

Сергій Тігіпка загрожуватиме монополії Януковича й Тимошенко, але не зараз

Нещодавно штаб Сергія Тігіпка помістив в інтернеті банери з м'язистим кандидатом у президенти в шоломі танкіста й написом «Хочеш такого головнокомандувача?». Якби критерієм для виборця була фізична форма і привабливість кандидата, Тігіпка перегравав би і Януковича, і Яценюка, і Гриценка з Литвином в одні ворота. Для жіночої частини аудиторії молодцюватий банкір – ледь не втілення переможця конкурсу-бодібілдерів «Містер Олімпія» (на ньому колись здобув перше місце нинішній губернатор штату Каліфорнія Арнольд Шварценеггер). Особисті професійні здібності Сергія Леонідовича в банківській та управлінській сферах також не викликають сумнівів. Проте коли справа стосується здатності Тігіпка показати свою команду й продемонструвати готовий антикризовий план, усе виглядає не так блискуче.

За даними соціологічної компанії «Социс» (опитування, проведеного на замовлення американської АКРD Message and Media, яка зробила значний внесок у перемогу Барака Обами), на кінець серпня рейтинг экс-голови Нацбанку та экс-керівника виборчого штабу Віктора Януковича Сергія Тігіпка становив 1,3%. Як сказав би з цього приводу герой Александра Дюма Атос, для банкіра Тігіпка це занадто багато, для людини, яка тривалий час ходила в кандидатах у спадкоємці Леоніда Кучми, – занадто мало.

Водночас висунення Сергія Тігіпка претендентом у президенти не пройшло непоміченим у штабах основних кандидатів. А також тієї решти, яка змагатиметься за те, щоб виторгнути для себе кращі умови між першим і другим турами перегонів або ж розраховує потрапити до парламенту в разі дострокових виборів. Образ 49-річного фінансиста, який (парадокс!) у свої роки й далі асоціюється з «новим обличчям», привабливий для багатьох виборців російськомовних Південно-Східних регіонів і Центру. Якщо дочасні вибори до ВР таки відбудуться, це дає йому шанс провести в Раді власну політичну силу – за рахунок мобілізації електорату під час президентської кампанії. Швидше за все, цією політичною силою буде іменний блок – як у випадку з БЮТ і Блоком Литвина. Зрештою, з цією самою метою у виборах президента беруть участь Арсеній Яценюк, Володимир Литвин, Петро Симоненко, Анатолій Гриценко, Олег Тягнибок.

У питаннях фінансування своєї кампанії Тігіпка воліє грати в «несознанку». Сам кандидат заяв-

ляє, що на все про все планує витратити аж \$1,8–2,5 млн! Достовірніші джерела називають суму \$25 млн. Утім, подекуди, що в кандидата можуть з'явитися і спонсори, зокрема, вклястися в бренд «Тігіпка» може давній знайомий і земляк банкіра Ігор Коломойський, говорять також і про допомогу з боку регіонала Юрія Бойка.

Штаб кандидата поділений на дві частини: технологічну й регіональну. Регіональною мережею завідує старий перевірений кадр, экс-керівник секретаріату партії «Трудова Україна» Олександр Баранов. Допомогатимуть йому інші «любі друзі» Тігіпка – нинішні заступники голови Трудової партії Олександр Яковенко і Володимир Скородумов. Технологічну частину на себе поки що взяв бізнесмен Сергій Вітер, якого вважають креатурою дружини кандидата Вікторії Лопатовської. Аналітичну складову в штабі забезпечує экс-головред журналу «Експерт-Україна» Іскандер Хісамов. Медійну сферу курирує колишній консультант Олега Рибачука Олександр Омельчук. Після рішення про під-

ПОДЕЙКУЮТЬ, ВКЛЯСТИСЯ В БРЕНД «ТІГІПКО» МОЖЕ ДАВНІЙ ЗНАЙОМИЙ І ЗЕМЛЯК БАНКІРА ІГОР КОЛОМОЙСЬКИЙ

тримку Тігіпка на виборах із боку Соцпартії в штабі кандидата спливали окремі кадри з оточення Олександра Мороза. Йдеться про керівника медіа-холдингу СПУ Ярослава Мендуся. До речі, віднедавна штаб Тігіпка взяв у управління централь-

ний орган СПУ – газету «Товариш», а також близько 30 регіональних видань.

Якщо правда, що Сергій Тігіпка також увійшов до числа співзасновників компанії «Савік Шустер Студіо» (про це повідомила газета «КоммерсантЪ-Україна»), то він вкотре довів, що є радше банкіром, аніж політиком. Оскільки не лише вдало прикупив частину ефіру під свої потреби (тобто і крісло гостя програми), а й зробив потрібні інвестиції (дивідендів від продажу політ-реклами ніхто не скасовував).

Що стосується головного – контентної частини кампанії кандидата-банкіра, то вона ґрунтуватиметься на запаморочливій бізнесовій кар'єрі та фізичній привабливості претендента, а також практично відсутності в його біографії темних плям і компромату.

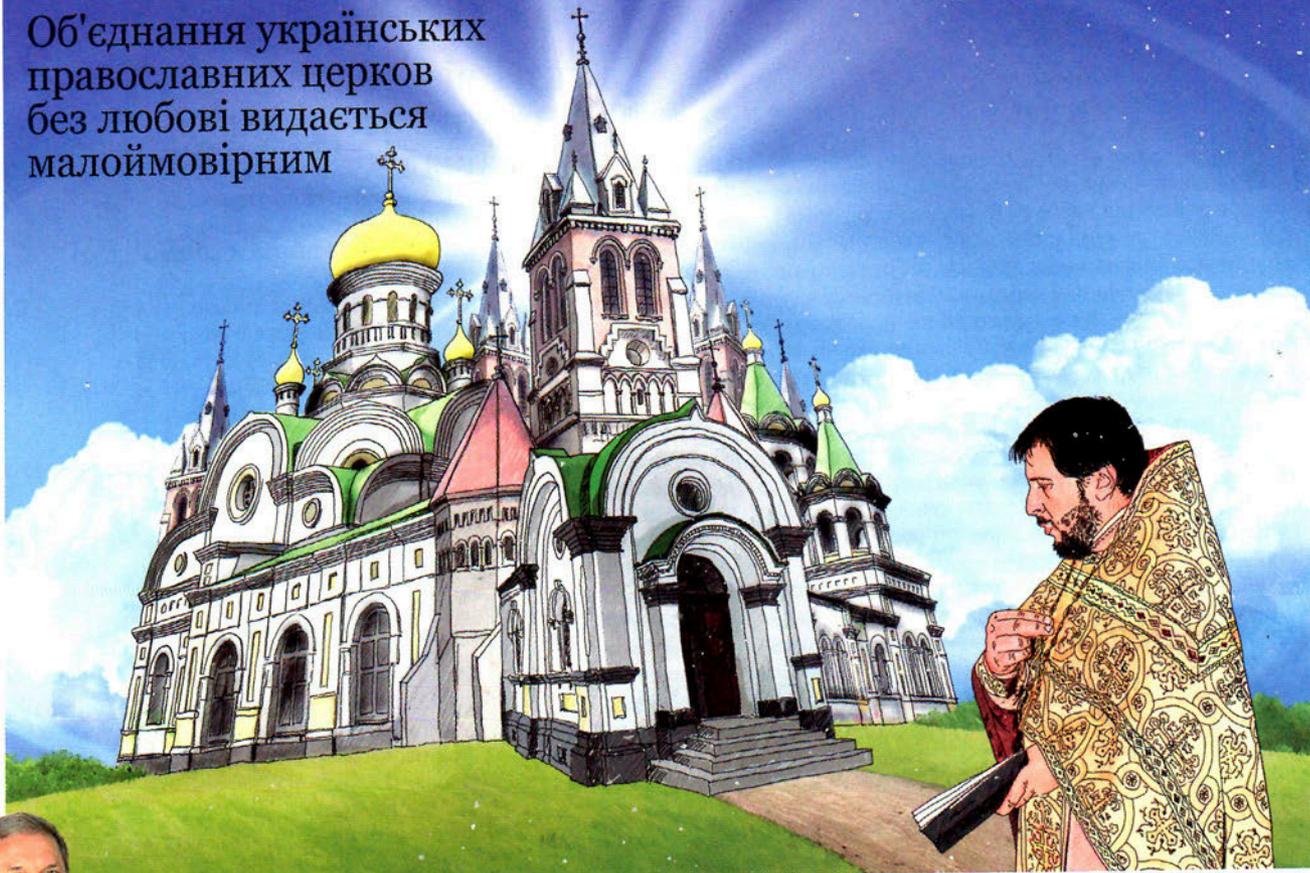
Тігіпка вже встиг заявити, що, на відміну від Януковича, не вважає за потрібне надавати російській мові статусу другої державної. Проте як економіст підтримує ідею приєднання до Єдиного економічного простору за участю Росії та Білорусії й не проти присутності Чорноморського флоту РФ, якщо орендна ставка зросте. Вочевидь, банкірські гени в Тігіпка все ж є домінуючими. ■

Автор:
Тарас
Березовець,
політехнолог

Пат православ'я

Об'єднання українських православних церков без любові видається малоймовірним

ГРАВКА ПІСЛО НІЦ

Автор:
Мирослав
Маринович,
проректор
Українського
католицького
університету

Арнольд Тойнбі колись сказав, що коли блякне суто державне життя, епіцентр визначальних подій переноситься у релігійно-церковну площину. Ця думка просто списана з України: кому як, а мені особисто спостерігати за подіями у церковній сфері значно цікавіше...

ЗАГАДКА САБОДАНА

Останніми роками Українську православну церкву, що перебуває в евхаристійній єдності з Московським патріархатом, не впізнати. Зовні все виглядає так, ніби в цій церкві нарешті усвідомили: якщо вона й далі гратиме в українській опері з російської партитури, то стрімко втрачатиме авторитет, а отже, і вірних. Хай там як є насправді, неможливо не помітити, що УПЦ ви-

разно активізувала свою діяльність на українському полі й завдяки своїм ініціативам стала помітним лідером у церковній площині.

У відповідь на це під народним козацьким оселедцем заворушилися дві думки. Одна проста, як українська історія: усі позірні зміни – це лише хитра інтрига Москви, а архімандрит Кирило Говорун – пророк її. Що ж, російський імперіалізм справді оголосив загальну мобілізацію, тож очікувати, що відтепер «старший брат» ставитиметься до України з любов'ю і пошаною, якось не випадає. Тому у відносинах із Московю навряд чи слід втрачати обачність, навіть якщо версія про московське віроповідданство архімандрита виявиться поспішною.

Інша думка складніша, проте приємніша: УПЦ невпинно українізується, і якщо донедавна вона репрезентувала Москву в спільноті українських церков, то тепер поволі вчиться представляти Україну в Московському патріархаті. Усе це дається нелегко, а тому до завершення складного процесу ще далеко. Проте схоже, що Патріарх Московський Кирил як приїхав, так і поїхав, тоді як акценти, які розставляють українські реалії, виявляються сильнішими.

ПАРИЖ ВАРТИЙ МЕСИ

Характерно, що звістка про готовність УПЦ, яка в єдності з Московським патріархатом, розпочати діалог з УПЦ Київського патріархату стала для народу підтвердженням одразу обох наведених версій. За однією, митропо-

лит Володимир Сабодан просто виконує план Москви «повернути до церковної огорожі ті заблукані чада, які були відкололися», і таким чином позбавити Константинополь будь-яких шансів отримати шмат українського церковного «пирога». За іншою, УПЦ усвідомлює, що подолання українського православного розколу перетворить об'єднану Українську православну церкву на найпотужнішу національну східну церкву, що вирішило б чимало її нинішніх проблем. Тому можна було б повторити усвідомлення Генріхом IV: «Париж вартий меси».

Хоч як дивно, вірогідність обох версій не є парадоксом, бо можна знайти одну площину, в якій вони справді збігаються. Я не виключаю того, що ініціативи УПЦ справді мають за собою санкцію Москви. Інакше дії керівництва УПЦ виглядали б надто по-мазепинськи. Проте ініціативи УПЦ на українському полі неминуче українізуватимуть її. Інакше кажучи, піднесення київської церкви є не суб'єктивною забаганкою якихось ієрархів, а закономірним «знаком часу». І поява третього гравця – Константинополя – об'єктивно цьому сприяє, оскільки спонукає Москву санкціонувати досі немислимі дії УПЦ.

Подолання православного розколу в Україні, поза сумнівом, мало б важливе загальнонаціональне значення. Прикро бачити, як відсутність канонічного визнання понад 5 тис. православних громад України таврує їх ярликом «неблагонадатності». Тож не дивно, що греко-католики ледве не на кожній міжнародній міжцерковній зустрічі порушують питання про абсурдність цієї ситуації. Тому об'єднання православних гілок київської церкви було б великим кроком у справі відродження української християнської традиції.

«ЧИСТОТА СИЛЬНОГО ПРАВОСЛАВ'Я»?

Проте не можна залишити поза увагою те, наскільки стандартними, а тому боязкими є навіть найсміливіші православні ініціативи в Україні. Зрозуміло, що йдеться лише про об'єднання православних церков у єдиній помісній православній церкві. Мислення ведеться в суворих конфесійних рамках, ніби вони

не є наслідком людської слабкості, а дані нам Богом одвіку. Конфесійний розкол так в'ївся в наше мислення, що видається санкціонованим Євангелієм. Наскільки вільнішим і сміливішим було еклезіальне мислення наших славних попередників, зокрема митрополитів Петра Могили і Йосифа Вельяміна Рутського, які пропонували єдиний православно-католицький Київський патріархат. Або ще раніше – мислення князя Костянтина Острозького! Усі вони по-своєму бачили київську церкву як об'єднаним тілом між православ'ям та католицизмом, а якщо хтось і не приймав Берестейської унії, то передусім тому, що вона була не очікуваним загальним примиренням між двома гілками християнства, а сепаратною угодою окремої православної церкви з Римським апостольським престолом. Це були великі мужі церкви і народу, впливові суб'єкти міжцерковної політики свого часу, а не покірні об'єкти чужих настанов. Як нам часом бракує цієї перетворювальної свободи духу!

Вузькоконфесійне мислення спроможне викривити навіть очевидні позитивні наміри. Так, подолання православного розколу може розглядатися ним не як важливий крок для привнесення євангельського миру в церковне життя в Україні, а як необхідна передумова утвердження православ'я й «озброєння» його перед викликами католицизму та протестантизму. Мовляв, відновити «істинне православне» обличчя України зможе лише «сильне православ'я», яке подолає загрози з боку конфесійних суперників. Так давня київська формула міжцерковного примирення, що духовно живиться борисо-глібською традицією стратотерпства, підміняється тут суто російською (й дуже конфесійною) формулою «захисту чистоти православ'я». Скільки ще має часу минути, щоб українські православні нарешті це помітили?!

Це ж таки вузькоконфесійне мислення змушує нас бачити слабкість там, де нарощується майбутня сила християнської України. Паритет сил між православ'ям, католицизмом і

протестантизмом став благом для України, оскільки забезпечив свободу релігійного волевиявлення нинішніх українців. Та конфігурація духовного поля, що утворилася в результаті релігійної свободи, дуже незвична, і це багато кого турбує. Але конфесійна формула «сильного об'єднаного православ'я» може відновити протистояння, яке почало вже було втихомирюватися завдяки згаданому паритету сил. Це була б ситуація, яка в конфліктології має назву «нульова сума»: виграє один – решта програє. Натомість хрис-

НАМ БРАКУЄ СВОБОДИ ДУХУ МИТРОПОЛИТІВ ПЕТРА МОГИЛИ І ЙОСИФА ВЕЛЬЯМІНА РУТСЬКОГО, ЯКІ ПРОПОНУВАЛИ ЄДИНИЙ ПРАВОСЛАВНО-КАТОЛИЦЬКИЙ КИЇВСЬКИЙ ПАТРІАРХАТ

тиянська Україна має піднятися над конфесійними протистояннями й шукати такі моделі єдності й помісності, від яких виграватимуть усі.

То чи не тому Бог не посилає нам єдності, що нинішні її моделі не передбачають любові? ■

КИЇВСКА ПРАВОСЛАВНА ТРАДИЦІЯ СЬОГОДНІ

УКРАЇНСКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА
(Московський патріархат)

44 єпархії, 177 монастирів, 9275 священників, 11 444 парафії

УКРАЇНСКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА
(Київський патріархат)

29 єпархій в Україні й 7 за кордоном, 45 монастирів, 2993 священники, 4093 парафії

УКРАЇНСКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

12 єпархій, 8 монастирів, 683 священники, 1183 парафії

УКРАЇНСКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА
(Для церкви характерна католицька догматика, проте збережено православний обряд. Створена в результаті унії 1596 року між Київською митрополією та Ватиканом)

21 єпархія та екзархат, 106 монастирів, 2303 священники, 3566 парафії

Трудові резерви

Локомотивами зростання української економіки можуть стати сільське господарство і харчова промисловість

Автор:
Олена Шевчук

Металургійна та хімічна галузі промисловості, на які припадає понад 25% ВВП України, зазнали чи не найбільших втрат під час економічної кризи. Зменшення обсягів виробництва в цих галузях завдало нищівного удару вітчизняній економіці (див. *Тиждень*, №38/2009 р.). Економіка зазнала б значно менших втрат, якби влада своєчасно створила умови для розвитку внутрішнього ринку. Саме цим питанням, на думку багатьох експертів, має насамперед опікуватись економічний блок уряду, щоб у майбутньому не допустити повторення падіння виробництва (на 30,4% у I півріччі 2009-го порівняно з аналогічним періодом 2008-го), що є чи не найбільшим у світі. При цьому певні об'єктивні передумови для розвитку внутрішнього ринку вже виникли.

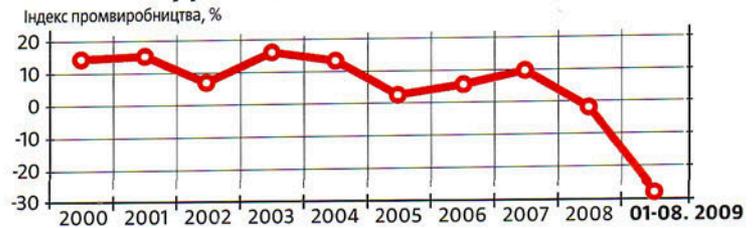
НОВІ ДРАЙВЕРИ

З вересня 2008 року національна валюта девальвувала на 65%, унаслідок чого склалися ідеальні умови для імпортозаміщення. Обсяги імпорту до України зменшуються починаючи з січня, – за підсумками семи місяців 2009-го падіння становило 54% (до \$23,7 млрд). Відповідно конкурентоспроможність вітчизняних аналогів на внутрішньому ринку має зростати. Подібна ситуація склалася 1998 року в Росії, якій вдалося порівняно швидко вийти з

БЕЗ ЗМІН Структура ВВП України, %

ВЕЛИКЕ ПАДІННЯ Динаміка промислового виробництва*

ЗОВНІШНЯ ЗАЛЕЖНІСТЬ Структура експорту та імпорту за основними групами товарів у січні – липні 2009 року

тогочасної кризи завдяки тому, що місцеві підприємства скористалися обмеженням імпорту та девальвацією рубля і налагодили виробництво імпортозаміщувальної продукції. «В Україні реалізація такого сценарію частково можлива, – запевняє аналітик ІК Dragon Capital Олена Білан. – Дрібний і середній бізнес змогли б поступово витіснити імпорт із деяких сегментів, але для цього потрібно вдосконалити регуляторну політику, зокрема спростити дозвільну систему і реформувати податкову».

Станом на липень цього року структура українського імпорту виглядала так: 29% – мінеральна продукція, переважно нафта і газ, 20,8 – продукція машинобудування, 19,6 – хімічної промисловості, 9,9 – АПК, 6,9% – металургії тощо. Зрозуміло, що можливості імпортозаміщення за багатьма з цих позицій вкрай обмежені. «Уникнути поставок нафти і газу з-за кордону об'єктивно не вдасться, – каже аналітик ІК Phoenix Capital Андрій Нестерук. – Вельми сумнівно, що в Україні вдасться налагодити

повний цикл виробництва, наприклад, побутової техніки. Пришвидшений розвиток легкої промисловості ускладнений відсутністю сировини... Взагалі імпортозаміщення потребує створення цілих ланок виробництва, що неможливо без величезних капітальних інвестицій і часу».

Утім, більшість опитаних експертів погоджуються, що продукція made in Ukraine може потіснити імпорту в галузях харчової промисловості та сільськогосподарства. Саме вони здатні дати новий імпульс для економічного зростання країни, адже працюють зараз не на відновлення (як металургія чи хімія), а на зростання ВВП. Так, у січні – липні 2009 року обсяг переробки м'яса птахів в Україні збільшився відповідно рік до року на 13%, виробництва нафтофінової олії – на 62, маргарину – на 12, соусів – на 12, кондитерських виробів із цукру – на 3,4%.

За прогнозами Міністерства сільськогосподарства США, у новому маркетинговому році (липень 2009 – червень 2010-го) експорт української пшениці перевищить 17 млн т. Якщо не станеться нічого екстраординарного, то в 2009-му вітчизняні аграрії зберуть 44 млн т пшениці – це трохи менше, ніж торік, проте врожай буде якіснішим.

ЦАРИЦЯ ПОЛІВ

Попри те що експерти високо оцінюють потенціал українського АПК, його ефективність залишається дуже низькою. За останні кілька сезонів середня врожайність, наприклад, пшениці в Україні становила 26 центнерів з гектара, в той час як у країнах Західної Європи – 40–50 центнерів. Втім, іноземні інвестори вірять у перспективність українського аграрного сектору. Наступного року уряд планує залучити близько \$1 млрд на розвиток АПК від Японії, Канади, Південної Кореї.

«Водночас інвестиційний клімат в аграрному комплексі не назвеш привабливим, – каже директор Центру соціально-економічних досліджень «CASE Україна» Дмитро Боярчук. – Без створення повноцінного земельного ринку (легалізації торгівлі наділами та спрощення переходу прав власності на землю) не варто очікувати

стрімкого розвитку АПК. До того ж він має орієнтуватися не лише на внутрішній, а й на зовнішній ринок. Інакше не слід сподіватися, що аграрне виробництво навіть разом із харчовою промисловістю дасть імпульс для розвитку інших галузей, насамперед металургії, хімічної промисловості та машинобудування».

Для завоювання кращих позицій на світовому ринку українським аграріям потрібні реформи у царині стандартизації та сертифікації. Влітку інспектори ЄС відвідали чотири молокопереробні підприємства, щоб вивчити всі виробничі процеси – від отримання молока у сировинних зонах до випуску продукції. Висновки комісії виявилися невтішними для вітчизняних виробників, які хотіли б експорту-

мають стати для держави стратегічними цілями на 5–10 років. Внутрішній попит навряд чи підтримає українську економіку в умовах зниження доходів населення. Відповідно в найближчій перспективі зростання ВВП зможуть забезпечити лише галузі, що тягнули економіку вниз протягом року: металургія і певною мірою машинобудування. Металургійне виробництво потроху оживає: у липні випуск сталі збільшився на 28% порівняно з січнем, напівфабрикатів – на 23%.

Водночас, за словами Дмитра Боярчука, металургія, машинобудування і хімія – величезні сектори, сформовані ще за часів СРСР, – тривалий час відігравали роль драйверів української економіки, оскільки для їх розвитку достатньо було використовувати наявні потужності. «Ці галузі допоможуть відновити зростання, але найближчим часом воно, напевно, не перевищуватиме 5% на рік. А це тупцювання на місці», – підкреслює експерт. Підвищити цей показник може лише стимулювання споживання, адже з індустріалізацією економіки Україна вже зазірнула – наявні потужності дають змогу експортувати здебільшого сировину. Зараз украї складно зайняти ринки продукції з високою доданою вартістю (як це зробила, наприклад, Швейцарія, що сфокусувалася на розвитку високих технологій та фармацевтики). Україні навряд чи під силу виштовхати інші країни з їхніх ніш. Для цього потрібні величезні інвестиції, до яких не готові ні держава, ні українські олігархи, які звикли інвестувати в проекти, що дають надприбутки вже за рік-два. «Відповідно найреалістичнішим завданням має стати формування культури споживання. Громадяни повинні не боятися брати кредити й водночас правильно оцінювати ризики та власні можливості. Якщо такі покупці витратять гроші на вітчизняну продукцію, цей попит і буде локомотивом для розвитку економіки», – каже пан Боярчук. До такого попиту мають бути готові місцеві підприємства, а завдання держави – створити для цього відповідні регуляторні умови. ■

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ МАЮТЬ СТАТИ ДЛЯ ДЕРЖАВИ ПЕРШОЧЕРГОВИМИ ЦІЛЯМИ

на
54%
скоротився
імпорт
у січні –
липні

вати свою продукцію на європейський ринок. Підприємства використовують молоко зі вмістом бактерій, вищим за допустимі в Євросоюзі норми. Усунути перешкоди на шляху української молочної продукції на ринок ЄС буде складно. Мінагрополітики вже розробило відповідний технічний регламент, але його умовам відповідає тільки те молоко, яке виробники отримують у господарствах сільгоспвиробників, – це не більш як 30% потрібного обсягу сировини. Решту 70% підприємства закуповують у населення. «Нинішня система контролю виробництва м'яса домашніх птахів, яєць та продукції з них в Україні не може гарантувати того, що ці товари було вироблено відповідно до європейських стандартів», – такий висновок містить звіт експертів ЄС, які перевіряли підприємства з переробки м'яса птахів.

Таким чином, щоб реалізувати потенціал вітчизняних АПК та харчової промисловості, знадобляться роки реформ, починати які необхідно було ще вчора.

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА

Більшість опитаних експертів переконані, що формування і розвиток внутрішнього ринку

Стратегічний оптимізм

Українці не вірять владі й борються з наслідками кризи самотужки. Але впевнені, що Україна таки стане успішною державою

Автор:
Вікторія
Герасимчук

Рік тому в Україні «раптово» настала глобальна економічна криза. Хоч як дивно, світові кризові тенденції минали непомітно для українців, аж поки вітчизняні роботодавці не почали затягувати паски на своїх працівниках. За рік життя в країні суттєво змінилося, хоча Bentley в центрі Києва не поменшало. Як саме наші громадяни переживають кризу, чи справляються пророцтва масштабних акцій протесту і погромів, **Тижень** запитав у заступника директора Інституту соціології НАНУ Євгена Головахи.

У. Т.: Тож як українці переживають кризу?

– Результати опитування, яке було проведено у квітні, засвідчили, що чотири з п'яти українських родин відчули на собі негативні наслідки кризи. Можна було очікувати, що відбудеться суттєва дезадаптація людей і вони пристосовуватимуться до нових, складних умов виживання: поширяться шахрайство, розкрадання, розбій. Проте виявилось, що українці мають непоганий соціально-економічний резерв. Відбулося зовсім незначне зниження індексу соціального самопочуття, який ми заміряємо вже багато років. На початку 2008-го, коли в Україні ще не чули про кризу, індекс становив 39,7. Тоді ми майже підійшли до показника 40 – балансу позитивних і негативних аспектів соціального самопочуття. Найгірший показник в історії незалежної України був у 1998 році – 33,8.

Потім він стабілізувався і почав поступово зростати. За півроку нинішньої кризи індекс знизився до 38,7. Звісно, криза відкинула Україну в соціальному розвитку на кілька років назад. І в євроінтеграційному русі, хоча євроінтеграція і без цього стає дедалі примарнішою. Втім, можна стати цивілізованою країною, не будучи членом Євросоюзу.

Крім того, сьогодні суспільство остаточно втратило довіру до всіх політичних інституцій. А особливо до політичних лідерів, які свого часу дуже багато обіцяли. На запитання «Хто захищає ваші інтереси?» 55,5% респондентів у квітні відповіли: «Ніхто». І я підозрюю, що вони не далекі від істини. Такого низького рівня довіри, як зараз в Україні, не було, мабуть, ніколи. Це дуже поганий показник – людям нема навколо чого об'єднуватися. А без об'єднання впоратися з кризою дуже важко. Було також поставлено таке запитання: «Що об'єднує людей в Україні?» Так ось, на першому місці – невдоволеність владою. Виявляється, навіть недовіра здатна об'єднувати. Водночас, можливо, недовіра допомагає українцям виживати. Усвідомлення того, що тільки ти сам відповідаєш за реалізацію своїх інтересів, може бути потужним стимулом для подолання кризової ситуації.

У. Т.: Чому за такого рівня недовіри не було масових акцій протесту?

– Акції протесту хтось має очолити – зацікавлена політич-

на чи соціальна сила. Хоча якщо люди у відчай, то можуть і самі вийти на протест. Утім, відчаю в суспільстві немає. Є стійке уявлення, що масові деструктивні протестні дії призведуть до дезінтеграції й остаточної руйнації, що краще перетерпіти з цією владою, ніж залишитися взагалі без влади. Влада завжди погана за визначенням, вона егоїстична і зазвичай корисна й аморальна. Але я маю власний афоризм на цей випадок: гірше від влади тільки безладдя.

У. Т.: Що ще об'єднує українців, окрім недовіри до влади?

– На другому місці – спільні труднощі, на третьому – сімейні та дружні стосунки. А на четвертому, що вражає, – відчуття втрати норм, що регулюють життя в суспільстві. Люди вважають, що коли втрачено нормативну базу, потрібно об'єднуватися хоч якось. На п'ятому місці – віра в краще майбутнє. Не смійтеся. У нас люди оптимісти. Українці принципові – вони тактичні песимісти і стратегічні оптимісти. Тобто коли запитуєш про найближче майбутнє, вони дають песимістичну оцінку, а якщо про те, що буде за десять років, – оптимістичну.

У. Т.: Можливо, саме завдяки цьому українському народу вдалося так довго протриматися без державності?

– Так, звісно. Стратегічний оптимізм українців – це надпотужний стимул подолання криз. І навіть загальну кризу 1990-х,

ХРОНІКИ КРИЗИ

Серпень 2008 року
В Україні вперше після восьмирічного зростання почали знижуватися ціни на нерухомість

7 жовтня 2008 року
Введено тимчасову адміністрацію НБУ в Промінвестбанку. Протягом кількох місяців тимчасові адміністрації запрацювали ще в понад десяти банках

11 жовтня 2008 року
Запроваджено мораторій НБУ на дострокове повернення банківських депозитів фізичним та юридичним особам

Жовтень 2008 року
Вперше за десять років зафіксовано зниження ставок оренди житла, комерційної нерухомості

5 листопада 2008 року
Рада директорів МВФ ухвалила рішення про виділення Україні стабілізаційного кредиту stand-by у розмірі \$16,4 млрд

Листопад 2008 року
Обсяг промислового виробництва в Україні зменшився на 28,6% рік до року

Грудень 2008 року
Долар на готівковому ринку подорожчав до 11 UAH/USD. Загалом із початку кризи національна валюта девальвувала на 80%

Грудень 2008 року
28% фірм планують скоротити персонал, дані Ernst & Young. У багатьох компаніях переходять на виплату зарплат у конвертах. Кількість офіційних безробітних зросла на 205 тис. осіб

Січень 2009 року
Кількість недовбудованих житлових об'єктів в Україні перевищила 2700. Для своєчасного введення їх в експлуатацію потрібно близько 200 млрд грн

якій почину і краю не було видно, ми пережили без кровопролиття та жорстких конфронтацій. А в багатьох пострадянських країнах вони спостерігалися. Я пригадую 2000 рік, коли ми робили опитування «Мілленіум». Так ось, українці вважали, що в новому тисячолітті наша держава матиме більший прогрес, ніж інші країни. Стратегічний оптимізм дуже важливий, і він дає серйозні підстави не розглядати поточні кризи як катастрофічні.

У. Т.: Ви сказали, що українці мають непоганий соціально-психологічний резерв.

— Коли руйнується макроекономіка, починає діяти дуже гнучка народна економіка, як її називав Олександр Пасхавер. Наприклад, у 1990-ті більш як половина населення отримувала значний ресурс із прибудинкових ділянок. Я вже не кажу про загальний пострадянський феномен — човники і дрібний тінювий бізнес. Це примітивні економічні механізми, і суспільство легко до них звертається. Завдяки цьому у влади складається враження, що народ якимось виживе, хоч би скільки в нього вкрали.

Утім, як я бачу, за нинішньої кризи влада також розгубилася і не знає, що їй робити. Тому робить чимало безглузких кроків: БЮТ влаштував вибори в Києві й Тернополі, президент постійно псує собі рейтинги, Партія регіонів блокує роботу парламенту. Сподіваюся, що це вдалий майданчик для народження громадянського суспільства і громадських організацій з активними лідерами.

У. Т.: Але натомість спостерігається певний спад активності громадських організацій.

— Це спад активності громадських організацій, які живуть за гроші, отримані з-за кордону або

від внутрішніх політико-економічних кланів. Грошей стало менше — поменшало активних громадських організацій. Потрібна саме суспільна активність, побудована на розумінні того, що лише так можна захистити свої інтереси.

Я розраховував на покоління, яке не проходило радянського виховання безініціативністю і догдливністю, яке здобуло освіту вже в незалежній Україні. Але, вочевидь, освіта в нас залишилася радянською — вона так само пов'язана з навчальною діяльністю і не заохочує до громадської активності.

У. Т.: Чи можна назвати сьогодні українське суспільство споживацьким? Чи менеджери вже перейшли із суші-тортиків на кабачки з власних городів?

— Городами сьогодні живе не так багато людей, як у 1990-х. Хоча більше, ніж до кризи. 51,1% опитаних у кризу суттєво скоротили споживання. Менеджерський клас був неадекватно роздмуханий, а тепер повернувся до природного стану. Це один із позитивних результатів кризи.

Ще один позитивний результат — у центрі громадської уваги опинилася економіка. Після Помаранчевої революції самопочуття громадян чітко залежало від того, хто при владі. Криза пом'якшила це регіональне політичне протистояння. Народ раптом відчув, що всі політики варті один одного. Це на користь — для країни дуже небезпечна диференціація, не пов'язана зі стратегічними принципами розвитку. А стратегічний розвиток — це невпинне поліпшення добробуту громадян, вихід на показники ВВП, характерні для бідних, але цивілізованих країн, — до тієї позначки,

де починається природне подолання корупції. Подолати її будь-якими іншими засобами неможливо. Світ, схоже, вже виходить із кризи. І Україна, маю надію, також виїде.

У. Т.: А на політику українці можуть не звертати уваги?

— Саме так. Ми не маємо бути

КРИЗА ПОМ'ЯКШИЛА РЕГІОНАЛЬНЕ ПРОТИСТОЯННЯ. НАРОД ВІДЧУВ, ЩО ВСІ ПОЛІТИКИ ОДНАКОВІ

заполітизованими. У 2005 році українці виявляли більше інтересу до політики, ніж будь-хто в Європі. Натомість важливо, щоб українці приділяли увагу громадському життю. Політика — справа занадто брудна, й осад від неї залишається в людях. ■

ЄВГЕН ГОЛОВАХА:
Гірше влади тільки безвладдя

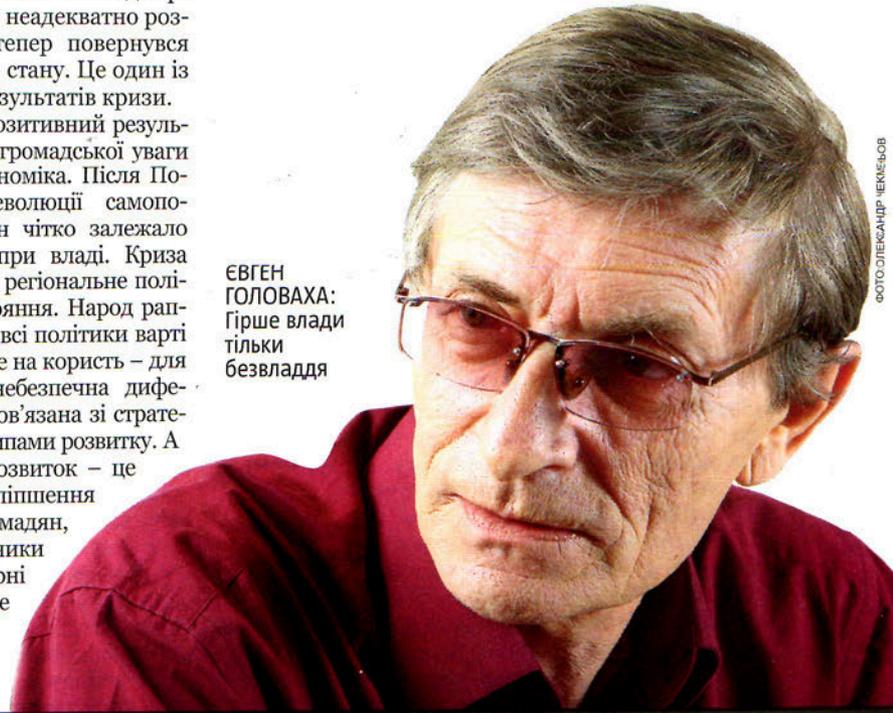

ФОТО ОЛЕКСАНДР ЧЕМЕШОВ

Січень 2009 року
З українських фінустанов вилучено вкладів на 18,3 млрд грн

Лютий 2009 року
Обсяги роздрібно-товарообороту зменшилися на 9,4% рік до року (до 60,9 млрд грн). Асортимент супермаркетів збільшився на 15–20%

Березень 2009 року
Унаслідок зменшення додаткових надходжень прихований дефіцит Пенсійного фонду сягає 13 млрд грн, але пенсії виплачують своєчасно і в повному обсязі

Квітень 2009 року
Уряд активно емітує облигації внутрішньої держзпозики, щоб виконати бюджет. Протягом місяця обсяг ОВДП, викуплений Нацбанком, зріс на 5,58 млрд грн

Травень 2009 року
З початку року відплив валюти з країни сягнув \$5,2 млрд

Червень 2009 року
З початку року обсяг проблемних кредитів у портфелі банків зріс на 80% і перевищив 30 млрд грн.

Червень 2009 року
За рік рівень офіційного безробіття зріс з 1,9 до 9,5%

У II кварталі (порівняно з аналогічним періодом 2008 року) ВВП знизився на 17,8%

Серпень 2009 року
На готівковому ринку нацвалюта за тиждень подешевшала на 1 гривню

Вересень 2009 року
У Міністерстві фінансів не виключають банкрутства низки банків

Чао, Україно!

Всупереч кризі заробітчани не повертаються в Україну. Навпаки, ще більше людей намагаються виїхати за кордон

ЕХ, ЯБЛУЧКО!
У Польщі працює 450 тис. українців

ФОТО: АР

Автор:
Інна
Завгородня

Автобус Київ – Неаполь курсує двічі на тиждень, свій маршрут він долає за два дні. Виїжджає з Києва напівпорожній, але до західного кордону України в ньому вже не лишається вільних місць. Пасажири потроху підсаджуються вже в Житомирі, але основний потік припадає на Рівне і Львів. Дорогою люди обмінюються досвідом, розподіляють поміж некурцями пачки заподковано прихоплених цигарок. Водії перевіряють наявність страховок і потрібних документів, адже один проблемний пасажир на кордоні може затримати рух цілого автобуса.

Пані Надія, яка сідає в автобус у Рівному, їхатиме до свого місця роботи на Півночі Італії ще 30 годин. За вікном лишається велика родина, яка прийшла провести її на роботу: чо-

ловік, донька, онуки. «В Італії поменшало державної роботи, – каже заробітчанинка. – На будівництві поскорочували чоловіків, передусім нелегалів. А жіночої роботи не поменшало: догляд за старими, прибирання – італійці на таких роботах не працюють. Звісно, дехто втратив можливість утримувати обслуговування і платити. Але їхні притулки для старих дуже дорогі. Вигідніше утримувати людину, яка доглядатиме за літніми людьми».

Очікування масового повернення трудових мігрантів на батьківщину під час кризи не справилися. За даними Держкомстату, в січні – липні цього року в Україну повернулися 19 тис. осіб, а за такий самий період 2008-го – 20,6 тис. «В Україні криза глибша, ніж у країнах Європи, – зазначає Олександра Бетлій, провідний фахівець Ін-

ституту економічних досліджень та полі-

тичних консультацій. – Люди, які вже виїхали, намагаються там залишитись, адже розуміють, що вдома роботу знайти багатьох складніше. Вони погоджуються на гірші умови праці, щоб перечекати кризу в Європі». Тож додому автобус Неаполь – Київ зазвичай повертається напівпорожній.

БІЛЬШЕ НЕ БАЖАНІ

У багатьох країнах Європи міграційне законодавство під час кризи стало жорсткішим. Вони відмовляються від бажаних раніше українських заробітчани, адже без роботи часто-густо опиняються їхні власні громадяни. Уряд Чехії намагається будь-що позбутися іноземних працівників (див. *Тижень*, №13/2009 р.), проте

гастарбайтери повертатися не поспішають.

Українські заробітчани в Польщі зазначають, що під час кризи їхня зарплата зменшилася на 1–2 злотих за годину. Проте вони не вертаються додому. Зараз заробітчани в Польщі вже переважно легалізовані, мають запрошення, які вчасно поновлюються. Сергій із волинського Каменя-Каширського їздить на сезонні роботи під Варшаву вже дев'ять років. Часом працює на будівництві, зараз їде «на яблука». За 40 днів роботи він заробить близько \$1000. Раніше Сергій виїздив на роботу за туристичною візою, тож часом потрапляв під поліцейні облави, під час яких доводилося вистрибувати з вікна і бігти до лісу. «У кризи влаштуватися на роботу складніше, – розповідає він. – Господар каже, якщо прибуде п'ять осіб, він менше платитиме. Визмку я їздив сам. Зараз нас двоє, а раніше було четверо, п'ятеро». Односельці Сергія у пошуках роботи прямують до Білорусі та Києва.

В Італії ухвалено законопроект, що передбачає кримінальну відповідальність за нелегальне працевлаштування. До кінця вересня у країні триватиме легалізація домашніх працівників, а вже в жовтні умови праці стануть набагато жорсткішими. Посилляться вуличні перевірки, нелегалів депортуватимуть і штрафуватимуть на €5–10 тис. Заробітчаничка з Дніпропетровська Лідія Андреева п'ятий рік працює в Неаполі, але подала документи на легалізацію лише тиждень тому. «Можу говорити лише за себе – я кризи не відчула. Ніхто не відмовив мені в роботі, зарплата теж не зменшилася. Звісно, за ці п'ять років значно зросли ціни. Але і я теж підняла ціну за свою роботу», – розповідає Лідія.

У дискусію щодо необхідності легалізації працівників обслуговуючої сфери втрутився Ватикан – Папа Римський підтримав легалізацію. На боротьбу з нелегалами італійський уряд штовхнула не лише криза, а й злочини, скоєні, зокрема, і нашими співгромадянами. Українці в Італії – не лише прототиби для сюжетів кінематографа, а й героїні кримінальних хронік. Наприклад, нещодавно громадянка України у містечку

Сан-Філі вбила спершу свого господаря, а потім – себе.

Суттєво зменшився попит на заробітчани у Португалії. Українці, які раніше там працювали, намагаються знайти роботу в сусідніх країнах, зокрема в Іспанії. Так само часто, як і до кризи, наші заробітчани їдуть до Росії, хоча вона значно скоротила квоту на іноземну робочу силу цього року і має намір зменшити її в 2010-му. За оцінками Федеральної міграційної служби Росії, наші заробітчани працюють близько 3,5 млн українців.

ЗАМІЖ ПРОСТІШЕ, НІЖ НА РОБОТУ

«Перед Новим роком ми брали участь у семінарі МЗС, присвяченому проблемі масового повернення заробітчани, – розповідає Грина Огороднійчук, координатор Національної «гарячої лінії» з питань запобігання торгівлі людьми Центру «Ла Страда-Україна». – Дискутували, як їх реінтегрувати. Проте повернення заробітчани так і не дочекалися. Натомість збільшується кількість шлюбів українців з іноземцями. Ми пов'язуємо цю тенденцію з кризою, тому що жінки втрачають робочі місця. Найкращим виходом вони вважають заміжжя. Шлюбні агенції підтверджують: до них збільшився потік українських наречених». Позначилася тенденція і на «гарячій лінії» «Ла Страда»: «Зараз ми даємо близько 40 «шлюбних» консультацій на місяць, кількість яких зростає щомісяця приблизно на десять».

На жінок і чоловіків криза впливає по-різному ще й тому, що вони задіяні у різних галузях економіки. «Деякі сектори економіки особливо чутливі до змін на ринку праці, – запевняє експерт із трудової міграції Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні Георгій Гігаурі. – Це будівництво, виробництво, роздрібний продаж, туризм. Мігранти, які працюють у цих секторах, можуть втратити роботу і в майбутньому не поїхати працювати в цих сферах. Але є й інші, менш уразливі сектори економіки: медичне, домашнє обслуговування. Тож фінансова криза по-різному позначиться на чоловіках і жінках, адже на будівництві задіяні, як правило, чоловіки, а в домашньому обслуговуванні – жінки».

ПОВЕРТАЮТЬСЯ ОДИНИЦІ

Богдан Василюшин повернувся із заробітків у Римі до Миколаєва

ПО ВСЬОМУ СВІТУ ПРАЦЮЮТЬ БЛИЗЬКО 5,5 МЛН УКРАЇНЦІВ

Росія
3,5
млн

Італія
500
тис. осіб

США
500
тис. осіб

Польща
450
тис. осіб

Іспанія
250
тис. осіб

Чехія
150
тис. осіб

Португалія
75
тис. осіб

Греція
75
тис. осіб

Нідерланди
40
тис. осіб

Львівської області. Майже три роки нелегально працював на будівництві. «Ніц ся через кризу не змінило. Як не було роботи, так і немає, – каже він. – Спочатку на роботу ніхто не брав, тому що Румунія й Польща увійшли до Євросоюзу, а їхніх легалізованих громадян приймали охочіше. Друзі допомогли знайти роботу на будівництві, щоправда, тимчасово. Закінчили та й поїхали додому, бо більше роботи немає». Богдан скуштував гіркого гастарбайтерського хліба і більше їхати не збирається: «Там немає нічого легкого. Вдома легше заробити на хліб. Отримував по-різному, і по €40, і по €50 на день. Бувало взагалі, що без роботи місяць-два сидів. Нікому не раджу туди їхати». За два місяці вдома Богдан роботи ще не знайшов.

Повернулася із заробітків і уманьчанка Антоніна Осіченко. Сім років пропрацювала у містечку Касале Монферрато на Півночі Італії: «Зараз я в Україні й хочу вам сказати, що мене наша держава добряче надула. Поки працювала, заробила ту нещасну копійку, поклала її в банк, а сьогодні не можу ні забрати гроші, ні отримати відсотки». Знову на заробітки 60-річну жінку не відпускають діти. В Італії українки заробляють приблизно €600–700 на місяць.

«Поляків в Італії було дуже багато, і багато хто з них повернувся додому. А українці – ні, – розповідає Антоніна. – Я навіть по Умані дивлюся: чимало наших жінок виїхало саме до Італії. І ніхто не повернувся. Лише одна знайома, яка працювала під Швейцарією, приїхала на два місяці й знову збирається. А їй 65 років. Покрутилася, подивилася і хоче повернутися. Каже: все, не можу. Пенсії вистачає заплатити за квартиру і прожити півтора тижня. А якщо захворієш? Там, якщо ти легалізований і платиш податки, тобі й операцію зроблять безкоштовно».

Тож на тих, хто виїхав, певно, чекати вже марно. ■

Пастка для африканського студента

Молодь із Чорного континенту заманюють в українські виші низькими цінами, потім просять доплатити або забиратися геть

Автор:
Дмитро Рафаель

Понад \$80 млн на рік приносить вишам навчання іноземних студентів. За підрахунками *Тижня*, закордонні шукачі українських дипломів щороку витрачають на нашій території понад \$200 млн. Вища освіта в Україні має для іноземців і зворотній бік. «Я відчуваю себе тут людиною без прав, – каже молодий африканець. – Чую лише образи й те, що треба платити. Що ми зробили, щоб із нами так поводитися? Україна – європейська країна, ми приїхали сюди легально, щоб навчатися». В Міністерстві освіти України інформацію про упереджене ставлення до студентів із Африки вважають підступами закордонних конкурентів. Але іноземні спостерігачі та місцеві експерти з ними незгодні.

НАПРАЦЬОВАНА СХЕМА

Спілкуючись із журналістами, вони відмовляються фотографуватися і просять не називати їхніх імен: бояться помсти «рідного» деканату – відрахування і депортації. Троє студентів-африканців підготовчого факультету КНУ імені Тараса Шевченка кажуть, що їхній освітній агент із фірми Carrefour Event Мер Брагім Уабаз узяв у них по \$650 за реєстрацію, \$550 за візу та запрошення на навчання, а також по \$2250, \$650 з яких мали піти на квитки до України, а \$1600 – страховку,

перший рік навчання та проживання в гуртожитку.

«В аеропорту Бориспіль нас зустрів перекладач із деканату, який привіз в університет, – продовжує студент із Конго. – Там нам повідомили, що маємо додатково заплатити по 20 785 грн за перший рік навчання та гуртожиток». Студенти сказали, що не платитимуть, оскільки це не входило в умови, які вони узгоджували зі своїм освітнім агентом. На що в деканаті відповіли: хто не заплатить, буде депортований, тому вони мають дати спочатку хоча б частину названої суми. Спроби отримати пояснення від агента були марними – той не відповідав на дзвінки.

Хлопці стверджують, що за таким сценарієм цього року вже приїхали три групи студентів із Африки, яких обслуговувала марокканська компанія Carrefour Event, і всі вони мали в Україні аналогічні непорозуміння з деканатом. Перша група з 25 студентів із Конго, Габону, Камеруну, Берега Слонової Кістки та Малі прибула в лютому цього року. Через місяць той же освітній агент, Мер Брагім Уабаз, привіз ще трьох студентів із Африки – одного з Конго і двох із Габону. 5 травня за такою ж схемою приїхала третя група з 28 людей із Конго, Камеруну, Берега Слонової Кістки та Марокко. Останнім, щоправда, додаткову суму до сплати по прибутті в Україну зменшили до 18 тис. грн. Заплатити вони мали за десять днів після приїзду, а тим, хто не вкла-

деться в цей термін, пригрозили депортацією. Цього разу їхній освітній агент був в Україні, однак сказав: ситуація, що склалася, – не його проблема, оскільки він бере гроші лише за інформування студентів в Африці.

«Якби ми знали, що доведеться платити окрім тих тисяч доларів ще й додаткові 20 тис. грн, то не їхали б в Україну, адже навчання виходить занадто дорогим», – говорять студенти.

«Є, так би мовити, тут нюанс: ціна навчання керівництвом вишів щороку в червні переглядається і заново затверджується, тому про цінову політику необхідно уточнювати перед початком нового навчального року, – пише у відповіді на запит **Тижня** директор Українського центру з міжнародної освіти Міносвіти України В'ячеслав Тимохін. – Нові ціни на навчання, як правило, суттєво не відрізняються від торішніх». А ще він радить не вдаватися до послуг сумнівних посередників.

ШКОЛА БЕЗПРАВНОСТІ

За словами Максима Буткевича, координатора проекту «Без кордонів» Центру «Соціальна дія», цей випадок – не унікальний: «Безпосередньо до нас раніше не зверталися з подібними скаргами. Однак у розмовах іноземні студенти досить часто згадували про своїх товаришів, які заплатили величезні суми посередникам, а ті не виконали взятих на себе зобов'язань».

За даними недержавної громадської організації Африканський центр та Східноєвропейського інституту розвитку, студенти часто скаржаться на недостовірну інформацію про умови та вартість навчання в Україні. Передусім їх бентежить те, що викладання відбувається мовою, яку вони не встигають вивчити, водночас про справжню вартість навчання вони дізнаються вже в Україні й під загрозою депортації.

Порушення прав та упереджене ставлення до студентів із Африки та Азії, які вчаться в українських вишах, стало вже звичним. Зокрема, іноземні студенти стверджують: оплата за навчання на підготовчому факультеті КНУ імені Тараса Шевченка здійснюється не через банк, а просто в деканаті, віддавши гроші, вони не

отримують квитанцій. «Ми готові платити, – каже Жозеф, студент з Конго, – але боїмося, що нас усе одно депортують. Ми хочемо лише поваги до наших прав та поваги як до людини».

Африканці скаржаться: їх змушують підписувати контракт в одному примірникові й українською мовою, не даючи можливості привести перекладача; забирають у них паспорти, замість яких видають довідки, котрі не визнають за документ представники міліції.

«У деяких вишах документи студентів утримує керівництво навчального закладу, і їх видають лише після тривалих переговорів у разі крайньої потреби. Це, безумовно, робить іноземців більш вразливими – бо, скажімо, міліція студентські квитки за документи не визнає, – говорить Максим Буткевич. – У нас було кілька справ із різних міст України, але однакових за суттю. А саме: через певні проблеми, які для українців завершилися б, найгірше, перескладанням заліку чи іспиту, іноземних студентів не просто відраховували з вишу, а й ставили їм у документи штамп про депортацію з кількарічною забороною на в'їзд. Частина цих рішень вдалося оскаржити в суді».

НЕДОБРІ НАМИРИ

З африканських країн Україна має міжнародні угоди про співпрацю в галузі освіти і науки лише з Єгиптом та ПАР, однак запрошує на навчання студентів з усієї Африки. «Зараз не здійснюється міждержавне співробітництво в цьому напрямку й немає відповідних договорів, які б регламентували ці процеси», – каже голова Східноєвропейського інституту розвитку Мрідула Гош. За її словами, українські вищі навчальні заклади набирають закордонних студентів, однак визначених правил, яким чином цей процес має відбуватися, немає, а Міносвіти належний контроль не здійснює.

У зв'язку з відсутністю необхідної нормативно-правової бази, на практиці залучення іноземців до навчання в Україні здійснюють недержавні освітні посередники, котрі раніше діяли на підставі ліцензії Міністерства освіти і науки, передумовою отримання якої був договір посередника з конкретним українським закладом.

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІН

«До жовтня 2006 року був жорсткіший режим допуску на освітній ринок суб'єктів підприємницької діяльності (СПД) як посередників з набору іноземців на навчання в Україні, – зазначає В'ячеслав Тимохін. – Щоб набути легальне право займатися такою діяльністю, юридична особа була зобов'язана отримати свідоцтво на право набору іноземців, визначене Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1998 року № 1238. Тобто в межах наданих повноважень Центр здійснював відбір, перевірку спроможності СПД провадити таку діяльність, а також правову і фахову підготовку працівників таких фірм-посередників. З набранням чинності Закону України «Про дозвільну систему у сфері гос-

НЕ ЗОВСІМ ЄВРОПА. Знання, що шукають в Україні африканці, не завжди виправдовують сподівання

подарської діяльності» ми втратили згадані повноваження, оскільки регуляторні функції (у цьому випадку видача дозволу на право провадження набору іноземців) не визначені профільним Законом України «Про вищу освіту». Отже, на сьогодні діяльність фірм-посередників на освітньому ринку якимось спеціальними нормами не обмежується і регулюється чинними нормативними актами».

Таким чином, нині українські вищі найчастіше приймають студентів з-за кордону приватно, використовуючи зв'язки зі своїми випускниками з цих країн. За кордоном освітні агенції обіцяють іноземцям, котрі бажають учитися в Україні, якісну освіту, всевітньо визнані курси, якісну методику викладання, англомовний супровід у навчанні, з наголосом на практику.

Одним із таких посередників є вже згадана марокканська фірма Carrefour Event, яка залучає до України студентів із Африки. На діяльність цієї компанії, головний офіс якої розташований у Касабланці, скаржаться іноземні студенти та громадські організації. В неофіційній розмові старший координатор Міжнародної організації з міграції Дайва Вількеліте сказала, що конфлікт навколо мароккан-

ської фірми спровокований або через поганий менеджмент (студенти отримують неповну інформацію), або ж «тут явно мають місце недобрі наміри».

Послуги Carrefour Event пропонуються на офіційному сайті Посольства України в Марокко, де фірма фігурує як єдиний марокканський освітній посередник, затверджений Українським центром із міжнародної освіти при Міністерстві України. Але власник фірми Мер Брагім Уабаз визнає: Carrefour Event вже не має ліцензії Міністерства України. Попри це, він і далі набирає африканських студентів на навчання в нашій країні. На підготовчому факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, якому «постачає» африканських абітурієнтів Carrefour Event, від коментарів утримались, на офіційний запит **Тижня** у встановлений законний термін не відповіли.

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ

Carrefour Event на своєму інтернет-сайті повідомляє: на вивчення закордонними студентами української або російської мови відводять два семестри, по 240 годин занять у кожному, після завершення яких іноземці навчатимуться в загальних групах разом із українцями. Аналогічну інформацію поширюють й інші посередники, які залу-

ЦІНА ПИТАННЯ

Кількість іноземних студентів, котрі навчаються в Україні, постійно зростає. За даними Міністерства освіти і науки України, сьогодні 204 українські вищі навчальні заклади здійснюють підготовку 43 тис. іноземців із 133 країн світу, що дозволило за 2009 рік заробити \$80 млн, а також забезпечити роботою 4 тис. викладачів. Марокканська компанія Carrefour Event, що «вербує» для Київського національного університету імені Тараса Шевченка студентів із франкомовних країн Африки, зазначає: рік навчання в Україні коштуватиме \$ 4 тис., проживання – \$ 1 тис. Відповідно, без урахування коштів на їжу, медичні послуги та інше, студенти з-за кордону щороку витрачають у нашій країні близько \$215 млн. Ця сума співвідносна з річним прибутком великої металургійної компанії.

чають іноземців до здобуття вищої освіти в Україні.

Яким чином африканці й азіати, які зовсім не знають ні української, ні російської мови, вивчать її за такий короткий термін, невідомо. Це при тому, що методу викладання та оцінювання знання з української мови як іноземної поки ще розробляють. Значимо також, що після років навчання у вітчизняних вишах державну мову на належному рівні не знають дуже багато українських студентів.

«Однозначно можу запевнити, що ВНЗ України спроможні надавати якісну освіту іноземцям, – стверджує В'ячеслав Тимохін. – Для цього відпрацьована досить ефективна методика викладання української мови, якою провадиться навчання більшості іноземців. На початковому етапі їм надається можливість протягом одного навчального року вивчати українську мову на підготовчих факультетах (відділеннях). Другий етап мовної підготовки забезпечується під час навчання на основних факультетах (нефілологічні спеціальності) – це не менш як 806 годин. Іноземні аспіранти вивчають українську мову впро-

довж трьох років – понад 1200 годин».

Начальник відділу міжнародного співробітництва Національного університету «Києво-Могилянська академія» (НаУКМА) Любов Шітка запевняє: на навчання в її заклад зараховують іноземних студентів лише з добрим знанням англійської мови, з якої вони складають іспит, та вже з певним рівнем володіння української мови, якою вони проходять співбесіду. Щоправда, з-за кордону до НаУКМА зазвичай вступають люди з Європи або представники української діаспори; студентам із Африки тут змушені відмовляти на підставі незнання української мови та складної перевірки документів про попередню освіту та рівня знань африканців.

В Україні лише окремі виші можуть запропонувати іноземцям викладання англійською чи іншою поширеною мовою. Але освітні посередники в країнах третього світу, рекламуючи свої послуги, дещо прикрашають нашу дійсність. Українські університети про зміст реклами своїх можливостей в Африці мають знати. За словами директора

Українського центру з міжнародної освіти Міносвіти В'ячеслава Тимохіна, «всю рекламну продукцію чітко узгоджують і надають університети». Натомість у Центрі припускають, що скандал із африканськими студентами, яких ввів в оману марокканський посередник, роздувають закордонні конкуренти українських вишів.

«Іноземні студенти – це, передусім, джерело фінансування, – каже Максим Буткевич. – Але вони хочуть отримати щось у відповідь. На жаль, в Україні їм за їхні гроші часто пропонують зовсім не те, на що вони очікували».

За умов недостатньої регламентації надання освітніх послуг іноземцям, наявності мовного бар'єру та відсутності необхідних можливостей для якісного навчання, українські виші й далі набирають іноземних студентів. Тобто дають мовчазну згоду на те, щоб приватні посередники поширювали недостовірну інформацію про навчання в Україні й у не зовсім чесний спосіб наживалися на іноземцях. А все тому, що для багатьох українських вишів навчання іноземців – головна стаття доходів. ■

43
ТИС.
іноземців
навчається
в Україні

II Спеціалізована Виставка "ВИЩА ОСВІТА ЗА КОРДОНОМ"

Ліц. АВ467253 від 02.07.2009

ЗА КОРДОНОМ"

За участі представників навчальних закладів Великобританії, Швейцарії, Австралії, Нідерландів, Греції, Чехії, Нової Зеландії.

**ПОЧНИ
УСПІШНУ
КАР'ЄРУ!**

- **Дніпропетровськ**   Години роботи
Клуб «Бартоломео»   Виставки:
9 жовтня   12.00 — 17.00
- **Київ**
Готель «Прем'єр Палац»
10 жовтня

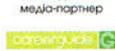
Організатор:
Освітня агенція «DEC»
www.dec-edu.com
ukr@dec-edu.com
(044) 390 76 24

За підтримки

AMERICAN COUNCILS

Молодіжний
медіа-партнер

Освітній
партнер

Генеральний
Інтернет-партнер

www.liga.net

Головний
медіа-партнер

Офіційний
радіо-партнер

Перший інформаційний
партнер

Media

ТЕСТ

від Івана Мазепи

Чому держава провалила іспит із відзначення 300-річчя українсько-шведського союзу й Полтавської битви

Автор:
Володимир
Панченко,
історик,
професор
НАУКМА

Віконт М. де Вогюе, автор «Критичних етюдів із російської історії» (1911 р.), свій роздум про Івана Мазепу завершив по-французькому галантно: «Супротивники ненавиділи його, проте жінки його любили, церква прокляла його, але поети оспівали! А поки світ буде таким, яким він є зараз, останнє слово в ньому завжди належатиме жінкам і поетам».

Якби ж то! Якби рація була на боці цього великодушного й натхненного віконта. Насправді ж, у жінок і поетів є чимало конкурентів, особливо серед політиків. І через те Мазепі, попри оптимізм М. де Вогюе, й досі складно. Вже саме його ім'я має властивість червоної ганчірки. Враження таке, що своїм переходом до Карла XII Іван Степанович зачепив якісь архетипні сфери тих, хто ніяк не повірить, що Україна – це не Росія...

ЮВІЛЕЙ ЯК ВИПРОБУВАННЯ

Протягом останнього року гетьман Іван Мазепа був, по суті, центральною постаттю в наших дискусіях про історію. Сперечалися, звісно, й про природу Голодомору

1932-1933 років, про УПА, про політичні колізії Другої світової війни, проте ніхто з персоналії української минувшини не привернув до себе стільки уваги, як Мазепа. Навіть Степан Бандера, який мало не переміг Ярослава Мудрого в дивному телереєтингу «Великі українці». Відзначення 300-річчя українсько-шведського союзу (жовтень-листопад 2008 р.) і Полтавської битви (червень-липень 2009 р.) було боротьбою ЗА Мазепу або ПРОТИ Мазепи. Це – всередині України. Що ж до Росії, то офіційне ставлення до подій 1708-1709 років і до особи гетьмана там залишилося без змін. Дякувати Богу, що хоч історики (далеко не всі!) перестали говорити про зраду Мазепи, вживаючи натомість слово «перехід».

Бо ж і справді: якщо в історичних оцінках керуватися моральними критеріями, тоді й Дмитрія Кантемира годилося б зарахувати до числа «зрадників». Аякже: був цей молдовський господар васалом Османської імперії, проте в одну чудову мить змінив політичні орієнтації й уклав союз із Петром I (1711 р.). А коли російський цар зазнав страшної поразки під час Прутського походу, Кантемир, ясна річ, змушений був емігрувати до Росії. Там його

*Johannes Maza
Cosaccorum Zaporovi
Supremus Belli-G.*

обдарували великими маєтками. У Воронезькій області РФ і досі є село, що називається Кантемирівкою (93% його населення в 1926 році складала українці!) І той самий Рогань на Харківщині, який сьогодні знають завдяки пиву популярної марки, також колись належав князеві Канте-

ХРОНІКА ВІДЗНАЧЕННЯ

3 липня 2007 року

Утворено Громадський комітет з відзначення 300-ї річниці Повстання за незалежність України під проводом Івана Мазепи (1708–1709) та Полтавської битви

9 жовтня 2007 року

Видано указ президента України «Про відзначення 300-річчя подій, пов'язаних із воєнно-політичним виступом гетьмана Івана Мазепи та укладенням українсько-шведського союзу»

Травень 2008 року

В Україні із візитом побував заступник міністра закордонних справ Росії Григорій Карасін. За дорученням президента Путіна він намагався домовитися з українським керівництвом щодо спільного святкування 300-річчя Полтавської битви. Посол РФ в Україні Віктор Черномірдин висловився щодо ідеї встановити в Полтаві пам'ятник Івану Мазепі та Карлу XII: «Ну предствяте, что сейчас мы Гитлеру поставим памятник в Сталинграде. Как это будет выглядеть?»

22 серпня 2008 року

Міська рада Полтави прийняла рішення про встановлення у місті пам'ятника Івану Мазепі

миру. Вдячність царева – за «зраду»! – була безмежна.

Івана ж Мазепу прокляли, й тінь тієї анафеми, яка супроводжувалася повішенням у Глухові опудала-манекена, що мав зображати Мазепу, і далі переслідує пам'ять про цього правителя Гетьманщини. Вже й триста літ минуло, як у Бендерах упокоївся раб Божий Іван Степанович Мазепа, а істерики, замішані на стереотипах та політичній кон'юктурі, не вщухають і досі. Коли вулицю Січневого повстання в Києві рішенням міської ради перейменували, назвавши її іменем гетьмана Мазепи, одна з мешканок Печерська кричала в телекамеру: «Мне стыдно жить на улице, названной именем этого изменника и развратника!»

Цікаво, чи розміняла вона після того своє житло?

Але що жінка з Печерська, коли на тих-таки пагорбах вистачає й політичного люду, який думає і висловлюється в тому ж дусі?

Виглядає так, що ювілей – 300-річчя воєнно-політичного виступу Івана Мазепи та укладення українсько-шведського союзу – став для держави й суспільства своєрідним тестом. Чи здатні ми належним чином осягнути небуденну постать цього державця європейського зразка, який уперто будував свою Гетьманщину, залишивши нам у спадок яскраву мазепинську добу, що й досі озивається до нас культурою бароко, світлом храмів, книгами, зрештою – державницькою політичною традицією? Адже коли влада не готова пошанувати належним чином такого гетьмана, як Мазепа, то тоді мимоволі виникає питання: а яку державу вона буде?

ДЕРЖАВА

Держава відреагувала на наближення історичної дати указом

президента України «Про відзначення 300-річчя подій, пов'язаних із воєнно-політичним виступом гетьмана Івана Мазепи та укладенням українсько-шведського союзу» від 9 жовтня 2007 року. На його виконання Кабмін 2 квітня 2008 року прийняв розпорядження, яким, зокрема, передбачалося утворити Організаційний комітет «з підготовки та відзначення...», а також ухвалити й реалізувати відповідний план заходів.

Що вдалося зробити, а що – ні?

У прийнятих документах вразно проглядають три головні вектори – умовно назву їх київським, батуринським та полтавським. Можна однозначно констатувати, що найбільше пощастило Батурину, який був об'єктом персональної президентської опіки. В колишній столиці чотирьох гетьманів (Многогришного, Самойловича, Мазепи та Розумовського) зроблено чимало: відновлено палац Розумовського й фортецю, відреставровано Воскресенську та Покровську церкви, відкрито нові музеї, встановлено пам'ятник – композицію на честь гетьманів. Палац, який десятиріччями перебував у стані запустіння або ж млявої перманентної «реставрації», виглядає тепер цілком імпрезентно. Зрештою – як і вся територія Національного заповідника «Гетьманська столиця».

Не впізнати й дорогу від Кіштів до Батурина. Тепер вона може конкурувати з автобаном. Не дивно, що Батурин, який ще донедавна був рядовим чернігівським селом, став привабливим для туристів. Я в цьому пересвідчився – прийжджого люду тут таки чимало.

І все ж, у нинішньому Батурині бракує якраз мазепинських акцентів. Палац Розумовського «пригнітив» Мазепу, хоча Бату-

рин – це передусім 22 роки гетьманування Івана Мазепи. Зрештою – і його резиденція на Гончарівці чекає на увагу до себе. Тут поки що порожньо, адже після жорстоких плондрвань ніщо не відліло – ні палац гетьмана, ні церква, ні господарські споруди...

Порівняно з Батурином, Київ як один із об'єктів уваги в президентському указі видається цілним краєм. Перейменування вулиці Січневого повстання на вулицю Івана Мазепи до заслуг держави віднести неможливо, оскільки це зробила міська рада, орган місцевого самоврядування. Указ передбачав, що в столиці буде споруджено пам'ятник гетьманові Мазепі, проте його немає. По суті, єдиною помітною подією, в якій держава відіграла свою роль, була виставка «Україна – Швеція: на перехрестях історії (XVII–XVIII століття)» в Національному музеї історії України.

Нарешті – полтавський «напрямок». Смію стверджувати, що тут зусилля держави були найменш помітні. Далися взнаки передусім організаційні прорахунки (якщо не сказати – провали). Тут усе було пущено на самоплив. Навіть субсидію з держбюджету – 9 млн грн – витратили «на місці» з мінімальною ефективністю. Те, що на об'єктах Державного історико-культурного заповідника «Поле Полтавської битви» провели ремонтно-реставраційні роботи, звісно, добре, але чому ніхто не подбав про кошти на концептуальне оновлення музею, його реекспозицію? Хіба ж це не найголовніше – обличчя музею, його, якщо хочете, «філософія», відбита в експозиції?

Дві третини коштів із державної субвенції витратили на будівництво ще однієї асфальтівки до музею, й мене ніхто так і не переконав, що це раціо- ▶

1 жовтня 2008 року

За участі президента України Віктора Ющенка та короля Швеції Карла XVI Густава урочисто відкрито міжнародну виставку «Україна–Швеція: на перехрестях історії (XVI–XVIII ст.)» в Національному музеї історії України

15–16 жовтня 2008 року

У Києві й Полтаві відбулася конференція «Іван Мазепа та його доба», ініційована Громадським комітетом з відзначення 300-річчя повстання за незалежність України під проводом Івана Мазепи

Червень 2009 року

На засіданні Кабінету Міністрів прийнято рішення встановити пам'ятник Івану Мазепі в Полтаві не 27 червня (під час офіційного відзначення 300-річчя Полтавської битви), а 24 серпня, «щоб нікого не образити»

27 червня 2009 року

День Х. Російська делегація відмовилася покласти квіти до пам'ятника козакам у Полтаві. Під час відкриття Ротонди Пам'яті першим пролунав гімн Росії.

Мазепинський Дух

ІВАН МАЗЕПА.
Гравюра
Даніеля Беля.
XVIII ст.

нальне рішення. Схоже, просто потрібно було хоч якось освоїти кошти (приблизно 5 млн грн). А 1,5 млн грн, на які передбачали спорудити в Полтаві пам'ятники Іванові Мазепі та Карлові XII, полтавська обласна влада повернула до бюджету. Не змогли використати. І як ви думаєте – чому? Моя відповідь: через власну безголовість.

Для непосвячених скажу, що в Полтаві вже кілька років триває «битва» між обласною держадміністрацією (Валерій Асадчев) та міською радою (міський голова Андрій Матковський). Переповідати всі перипетії з монументом Мазепі немає змоги, тому обмежуся своїм суб'єктивним висновком: його не по-

ІСТОРІЯ З ЮВІЛЕЙНИМИ ВІДЗНАЧЕННЯМИ ПОКАЗАЛА, ЩО НАША ВЛАДА ЛЮБИТЬ ІМПРОВІЗУВАТИ, І ТО НЕ ЗАВЖДИ ВДАЛО

ставили тому, що міський голова не палає бажанням мати в Полтаві цей пам'ятник, а голова облдержадміністрації хоч і палає, проте всі його дії внаслідок цього «палання» обертаються на шкоду справі. Запал «битви» заважає.

Ось так: у Києві – провали з управлінським менеджментом і баченням стратегії, а в Полтаві – дві голови, розвернуті в різні боки. Та ще й міжпартійні пристрасті між гілками влади!

ГРОМАДСЬКІСТЬ

Не можу сказати «за всю» громадськість, проте про роботу Громадського комітету з відзначення 300-річчя повстання гетьмана Івана Мазепи за незалежність знаю достеменно, оскільки мені ж випало його очолювати.

Самостворений у червні 2007-го групою науковців із різних київських інституцій, він узявся реалізувати свій план із 14 пунктів, і, хоч як дивно, впорався з завданням відсотків на дев'яносто. Найбільш резонансною була міжнародна наукова конференція «Іван Мазепа та його доба», що пройшла 15–16 жовтня 2008 року в Києві й Полтаві. Опатний томик із її матеріалами свідчить про «географію» та солідний науковий статус учасників, а також про широту обговорюваної проблематики. Працює сайт «Мазера.name». З'явилося популярне видання Ольги Ковалевської «Іван Мазепа в запитаннях і відповідях», яке добре розходить (десятки примірників видавництва «Темпора» передало установам і закладам Полтави). Щойно вийшла друком надзвичайно привабливо видана, щедро ілюстрована робота історика Олексія Сокирка «Полтавська битва 27 червня 1709 р.» у двох частинах. Низку публікацій у педагогічних виданнях, у пресі, на радіо «комітетчики» присвятили поширенню історичних знань, власне – їх популяризації...

І знаєте, що було найважче? Співпрацювати з владними інституціями! Навіть після того, як з'явилася можливість брати безпосередню участь у роботі урядового оргкомітету. Там, де потрібна була дія, часто утворювався вакуум. Тому так і не вдалося спорудити на території Державного історико-культурного заповідника «Поле Полтавської битви» Курган пам'яті полеглих козаків. Склалося навіть стійке враження, що офіційна позиція української влади звелася до того, що Полтавська битва – то російсько-шведська історія, а не українська. Мовляв, козаки ж участі в битві не брали! Секретаріат президента навіть розіслав інстанціями відповідну

історичну довідку, хоча фахівці в один голос стверджують цілком протилежне: брали. Так чи інакше, на території заповідника є меморіали лише на честь російських і шведських воїнів.

Спільними зусиллями вдалося частково здійснити реєкспозицію музею. Тепер у ньому з'явилася козацька зала, дещо змінено смислові акценти і в інших восьми залах. Проте все це – лише «косметика». Боюся, що відвідувачі й досі матимуть відчуття, що вони потрапили до музею Петра І.

У контексті 300-річчя, про яке йдеться, помітною була активність громадського руху «Не будь байдужим». Зокрема, восени минулого року зусиллями молоді проведено всеукраїнський конкурс серед школярів усієї України «Хто для мене Іван Мазепа?» Мала резонанс і масштабна музична акція «Мазепа. Made in Ukraine», яка пройшла в київському Палаці спорту в жовтні 2008-го...

Історія з ювілейними відзначеннями показала, що наша влада любить імпровізувати, і то не завжди вдало. Імпровізацій було забагато, й свідчили вони найчастіше про непрофесійний, суто чиновницький підхід до справи. Нерідко бракувало думки експертів. Було забагато метушні й неузгодженості дій. І це може свідчити про легковажність, відсутність стратегічного мислення на тому полі, яке називається історичною пам'яттю.

Зрештою, маємо вкрай суперечливу ситуацію: приваблива «картинка» в Батурині (якій, утім, бракує концептуальної цілісності) – і серйозний провал на київському й полтавському «напрямах».

Але «тестування» триває. Поки що, як і раніше, найуспішніше проходять його поети й жінки... ■

ХРОНІКА ВІДЗНАЧЕННЯ

24 серпня 2009 року

Пам'ятник Івану Мазепі в Полтаві не встановлено через суперечки між міською та обласною владами

22 вересня 2009 року

З нагоди 300-річчя упокоєння гетьмана України Івана Мазепи у Київській православної богословській академії відбулася науково-практична конференція на тему «Гетьман Іван Мазепа – будівничий Української православної церкви»

22–26 вересня 2009 року

У церквах УПЦ КП відбулася поминальна панахида за Іваном Мазепом

Всі збори враховано

Київ — Франкфурт

від

58 \$

Безкоштовно:

- Багаж (до 40 кг)
- Харчування на борту
- Онлайн бронювання
- Участь у програмі Панорама Клуб
- Можливість вибору місць у салоні

☎ 8 044 581 50 50 ☎ 566 МТС, КИВСТАР, LIFE3, BEELINE

МТС - згідно з тарифним пакетом розділено на мікросмі телефон/ Кілистар та LIFE3 - 1 грн за зовнішню/ Beeline - 0,95 грн за зовнішню. Ліцензія МКУ ДАУ № 368673 серія АВ від 20.07.2009 р.

MAU

ХТО ДИВИТЬСЯ РЕКЛАМУ ВДОМА?

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

Модний етноформат

Весілля у фольклорному стилі захоплюють урбаністичний простір

Автор: Роман Кабачій
 Фото: Олександр Чекменьов

«Я ці українські звичаї знаю так само, як і китайські. Мені стидно, да, але що?!» – жваво жестикулює жіночка років під сорок, стоячи біля під'їзду ніжинської багатоповерхівки. З шостого поверху долинає яскравий спів дівочих голосів – триває обряд викупу молодої. На самому поверсі місяця вже немає, так людно. Друга родичка їй вторить: «Мені таких обрядів не нада співать. Я

сама спою». За кілька годин обидві із захопленням вчать традиційних танців від етногурту автентичної пісні «Божичі». Прищеплення традиції відбулося.

СТУК І ГРЮК

До формату весілля в етнічному стилі Мирослава Вертюк ішла, на думку її мами, все життя. Хоч вік ще досить молодий – цього річ Мирославі 25, віддавна була впевнена у саме такому, а не іншому способі святкування весілля. Ще коли мешкала в Ніжині, Мирослава відвідувала фольклорний ансамбль, а пізніше навчалася фольклористики в університеті імені Шевченка. Її викладач, а заодно співак з відомого музичного етнохаосгурту «ДахаБраха» Олена Цибульська приїхала привітати молододу та допомогти їй добре провести це дійство. «Останнім часом такі весілля відбуваються набагато частіше, – каже Олена. – Ми приблизно за місяць до цього співали на подібному святі. Не цілком, але невеличкі краплі традиційного етновесілля таки були представлені: завивання гільця, покриття молодої...»

ПІДГОТОВКА ДО ВЕСІЛЛЯ ТРИВАЄ МІСЯЦЯМИ. ВІДТАК МОЛОДІ МАЮТЬ ЧАС І НАТХНЕННЯ ОБДУМАТИ СВОЄ РІШЕННЯ

Зростання попиту на етнічність спостерегає й одна із засновниць гурту «Божичі» Сусанна Карпенко. Якщо не весілля, то корпоратив в етностилі їм замовляють усе частіше. Не останню роль у цьому відіграли акції Олега Скрипки – етновечорниці, гаївки, які без тих же «Божичів» важко уявити. «Непідготовлені люди зазвичай виявляють цікавість до презентованих обрядів, не завжди беруть участь у танцях, іграх, але спостерігають. Спротиву я не бачила», каже Сусанна.

Друзі Мирослави Вертюк з Одеси Надія та Дмитро Скоріки переконують, що і в їхньому регіоні є попит на етно: люди звертаються до своїх коренів. Самі Скоріки рік тому на прикладі власного весілля реконструювали традицію Кодимського району

КАЧАНІВКА.
Своє весілля подружжя Вертюків справили у палатному палаці села Качанівка

МІЛЬЙОН ДЕТАЛЕЙ.
Етновесілля передбачає ретельну підготовку та відповідальність

ТРОЇСТІ МУЗИКИ. На весіллі Мирослави та Максима цю роль виконував київський гурт «Божичі»

Одещини – етнографічно це пограниччя Південно-Східного Поділля та Придністров'я.

Підготовка до такого свята триває не тиждень і не місяць. Відтак молоді мають час і нахнення обдумати своє рішення, підійти до дня шлюбу виважено, розсудливо. У 2006 році Данило Данилейко, етномузиколог із гурту «Гуртоправці», взяв шлюб і зіграв весілля в Мамаєвій слободі у Києві. Бажання влаштувати весілля за всіма традиційними канонами Данило пояснює так: «Це народ дає добро, одружимося ми таки чи ні. У народному весіллі є чимало сакральних моментів. Приміром, у день шлюбу молоді ніби неживі. Вони «померли» як хлопець і дівчина, а після цього «народжуються» як сім'я. До них у цей день не торкаються, їх водять за хустку, за рушник».

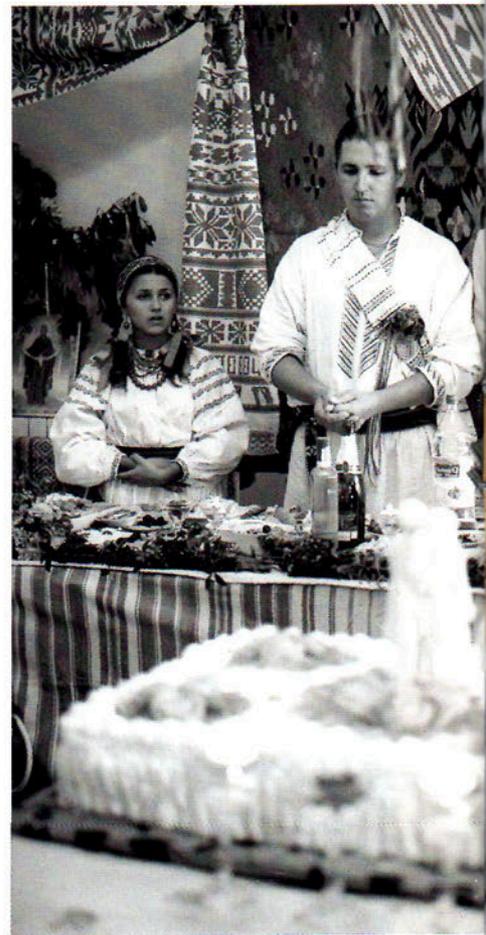
До того, яким чином відбуваються нині загалом шлюбні гуляння, Данило ставить скептично: «Я не бачу сенсу у весіллі як розписуванні, а потім гулянці в ресторані. Хоч би яким був та-

мада, хоч би як розважав, все одно виглядає як п'янка. Є така приказка: без стуку і грюку взяв, як суку. Народне весілля – це і є той стук і грюк».

СЕКРЕТИ МІЛЬЙОНА ДЕТАЛЕЙ

За підготовку до суто етнічного шлюбного обряду беруться передусім знавці своєї справи. І не дивно: що глибше занурюєшся у світ традиції, то більше бажання відтворити детально кожен елемент дійства. Надія і Дмитро хоча й відгуляли своє весілля лише рік тому, нині беруться за організацію таких дійств для інших. Данило Данилейко, хоч як це парадоксально, вважає, що сучасне весілля «по-сільському» в місті буде дорожчим, ніж «міське». Оскільки – переконаний він – дістати звичайні троянди чи орхідеї та білу сукню з вельоном легше та простіше, ніж подбати про традиційний народний стрій, барвінки та колоски.

Як і у випадку Олени та Віталія, весілля Мирослави та Максима Вертюків не було кришпа-

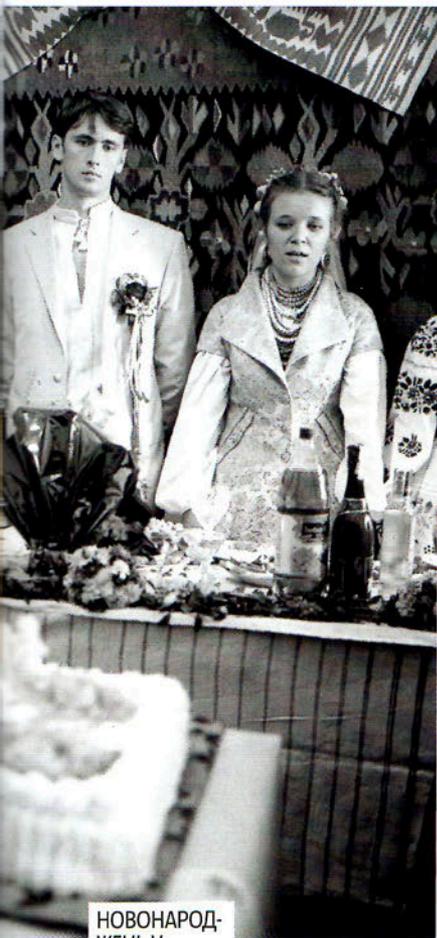
лево відтвореним «чернігівським весіллям» за фольклорними записами, що в сучасних умовах здійснити майже нереально. Свідectво про одруження молоді отримали від виїзного РАГСу в палаці села Качанівки, там і гуляли.

Сусанна Карпенко з «Божичів» не бачить проблеми у поєднанні архаїчного із сучасним: «Трапляються час від часу такі пари, які на хвилі моди на етніку хочуть такого весілля. Але тоді це виглядає у поєднанні півнапів, тобто архаїка й сучасність:

МІСЬКА МОЛОДЬ ЕТНІЧНІСТЬ СПРИЙМАЄ ПОЗИТИВНІШЕ, СІЛЬСЬКА РЕАГУЄ СТРИМАНО

біла сукня плюс кілька етнічних пісень, а потім вже ді-джеї. Але й це непогано, оскільки люди приймають цю культуру, не сказати іншу – свою, але забуту».

Одесити Скорики не беруть участі у виступах якогось етноколективу, однак у весільних співах їм допомагали аж чотири гурти включно з місцевими – із села

НОВОНАРОДЖЕНІ. У день шлюбу молоді ніби неживі. Вони «померли» як хлопець і дівчина, а після цього «народжуються» як сім'я

Шершенці на півночі Одещини – бабусями. Хату в Шершенцях Дмитро і Надія придбали для провадження зеленого туризму, у тій-таки хаті й відгуляли. Весільний сарафан молодої (на Одещині відчуються побутові впливи російських переселенців-старообрядців) був зроблений за традиційним зразком із характерних для одного з поселень регіону. Стрій для Мирослави Вертюк шила досить відома українська дизайнерка Олеся Теліженко – їй довірили, наприклад, обрати президентську родину на День незалежності. Мирослава ж замовила собі вбрання у стилі дружин козацької старшини.

ЕТНО – В МАСИ!

Про те, що до кожного більш-менш наближеного до традиції весілля підбирається відповідний фольклорний сценарій, – перелік

КАТАРСИС. Після весільного стучу-грюку можна і треба відпочити

елементів дійства, строїв, весільних обрядів саме з конкретного регіону, – здогадуються небагато гостей. «Деякі родичі взагалі сприймали на кшталт: «Зачем эта украинская культура?», а потім зрозуміли, що це набагато прикольніше», – пригадує Данило з «Гуртоправців». Сам він побажав на своєму святі відтворити дух поліського весілля, тож показана в Мамаєвій слободі обрядовість була родом із півночі Рівненщини та Житомирщини. Специфічних пісень із Чернігівщини навчилися до весілля Мирослави і Максима дівчата під керівництвом Олени Цибульської з «ДахаБрахи». Валентина Іванівна Назаренко, давня подруга Мирославиної мами, не приховувала захоплення: «Я думала, що я гарно співаю, а послухала наших дружок, так у мене аж гордість за них узялася, що Україна живе. В наших селах, у принципі, традиція жива, ми співаємо тих самих пісень, перевдягаємося. І люди просять: «Ванівно, ми вас запрошуємо, бо ви можете, де треба, підспівати...»

Але село засмоктує масова культура, витісняючи прадавню життєву філософію, закладену, зокрема, і в весільній обрядовості. Сусанна Карпенко з «Божичів» каже: «Міська молодь етнічність сприймає позитивніше, сільська реагує на кшталт: «Знайшли чим нас тут годувати».

«Для українців, як на мене, важливо, щоб усі були задіяні, а не один тамада, тоді це свято, – переконана Валентина Іванівна, яка очолює один із найкращих у ніжинському регіоні дитячих садків. – Закладена певна філософія: десь відволікти від буденності, десь розчулити батька-матір. Ось приклад: «Викотили з погребка бочку, видурили в батечка дочку, викотили та й старесеньку, видурили молодесенькууу!»

Потребу в такій кодовій прадавній інформації відчуває, мабуть, не кожен, але вона зрозуміла багатьом. Етнічні весілля є одним із шансів, що давні засади буття перестануть сприйматися в Україні скептично, а навпаки, повернуться до пересічного українця. ■

Під брендом огірка

Автор:
Андрій
Кокотюха

Фото:
Макс Левін

У Ніжині всі стежки ведуть до Миколи Гоголя, навіть коли ви шукаєте лишень популярні мариновані корнішони

Важко знайти людину, яка не чула про Ніжин чи хоча б не минала проїздом цієї вузлової залізничної станції, що має пряме сполучення з Києвом, Черніговом, Москвою, Петербургом. З назвою давнього міста асоціюються насамперед огірки і Микола Гоголь, але це погляд на місто здала. Погляньмо ближче.

ГОГОЛЬ-КВЕСТ

В історичному центрі Ніжина колись, за часів директивного

розвитку радянського туризму, запросто можна було здибати навіть не одну, а кілька екскурсійних груп. Лише кружляючи по невеличкому майданчику з прив'язкою до скверика імені Гоголя, де стоїть бюст письменника, можна годинами слухати ніжинські легенди. І перша з них – сам цей монумент.

«Це, щоб ви знали, перший у світі пам'ятник Гоголю! – із запалом розповідає ніжинський історик Лілія Руденко. – А скульптор Пармен Забіла вирішив уві-

ковічати заодно й себе, тому в складках одягу Миколи Васильовича замаскував свій портрет. Спробуйте, знайдіть!»

Історії з квестами я люблю. Зображення митця сховане за всіма правилами конспірології XIX століття, якими з початку XXI активно користуються автори численних культурологічних детективів на чолі з Деном Брауном. А саме: профіль скульптора Забіли, як і його автограф, можна побачити лише з певної точки огляду та ще й при відповідному освітленні. Лілія Василівна вже багатьом розкрила цю історично-мистецьку таємницю: треба стати за спиною Гоголя, зробити крок ліворуч... І чекати, коли промінь впаде куди слід.

ВІН – НАШ.
Найстаріший монумент генію встановлено там, де Гоголь написав найперші твори. Росіяни оцінили і пошанували автора «Сорочинського ярмарку» значно пізніше

У той час, коли Лілія Руденко традиційною для краєзнавців скоромовкою повідомляє, що бронзовий монумент відкрито у вересні 1881 року, на історичних ланцях, які оточують пам'ятник по периметру, гойдається ніжинська малеча. Найсміливіші з них запросто спускаються з бронзового постаменту на п'ятій точці, мов із гірки. Це робить монумент надзвичайно домашнім. Гоголь, звісно, не ображається. Батьки, своєю чергою, не забороняють дітям гратися тут. Мабуть, ще й тому, що сучасно обладнаних дитячих майданчиків у місті я щось не помітив.

ЦЕНТР ОСВІТИ І МІСТИКИ

Ніжинський державний педагогічний університет імені, хто б

сумнівався, Миколи Гоголя, бо він тут справді навчався, розташований на березі річки Остер. Колись – широкої і суднохідної, тепер – загнаної у вузької бетонні рамки та порослої ряскою й очеретом. Але вздовж берегів сидять чоловіки з вудками – отже, вода тут чиста. У брудній – риба не живе... Мужики-рибалки – хто в спортивних штанах, засуканих до колін, хто у фуфайці. Той, до кого ми з товаришем підійшли, назвався Гришею.

«Є риба?» – цікавлюся. «А що?..» – обережна відповідь. Зачаєність – типова риса ніжинських рибалок. Після моїх наполегливих спроб довідатися про вилов Гриша показує дві рибини в целофановому кульку, наповненому річковою водою і

ряскою. Хвалитися – погана прикмета, а ніжинці забобонні й поважають потойбічні знаки. Тож, мабуть, не випадково саме під час навчання в Ніжинській гімназії вищих наук, заснованій графом Безбородьком, Микола Гоголь сформувався як письменник-містик.

Мені так здається, що молодий Гоголь виїхав із рідної Полтавщини на навчання саме до Ніжина цілком закономірно. Він хотів навчатися і розвивати свої таланти саме на батьківщині. Для цього батько послав сина вчитися у гімназію, відкриту завдяки клопотанням графа Іллі Безбородька, що була, по суті, єдиним навчальним закладом на території тодішньої України, який давав широку й ґрунтовну енциклопедичну освіту. Бо Києво-Могилянська академія на той час уже закрилася, а Харківський та Київський університети ще не утворилися. Випускниками Ніжинського ліцею стали й інші відомі українські письменники, вчені, громадські діячі, наприклад, Євген Гребінка, Леонід Глібов.

Вчилися тут малому Миколі, однак, не так-то й солодко. У стінах Ніжинської гімназії тоді цілком легально застосовували «виховні» різки. Гоголь зізнався матері, що зазнав чимало образ і

несправедливостей. В одному з листів додому він писав: «Мені після канікул зробилося так смутно, що всякий божий день сльози рікою льються».

Тут, попри все, сформувався його письменницький хист. Гоголь вів нотатник, куди записував українські слівця й вірші, цитати з «Енеїди» Котляревського і навіть непристойні прислівки. У Ніжині ще юнаком створив перші літературні здобутки: віршовану баладу «Дві рибки», трагедію «Розбійники», «Слов'янську повість», ідилію «Ганц Кюхельgarten», а також сатиричний есеї «Щось про Ніжин, або Дурням закон не писаний». І не провина Гоголя, а біда, що після закінчення найкращої і єдиної в Україні школи найвищого рівня він мусив-таки податися до тодішньої столиці – Санкт-Петербурга...

Між іншим, Ніжин і в радянські часи, і тепер лишається одним із небагатьох міст районного рівня, де діє вищий навчальний заклад міжнародного значення. Чверть століття тому на вулиці можна було зустріти темношкірого студента, у школах російську мову викладали молоді педагоги з Казахстану та Середньої Азії (ніжинські випускники), а в часи перебудови у тоді ще периферійний педінститут навідувалися

НА ОДНІЙ ДОЩЦІ. В цьому університеті колись здобували гімназійну освіту Микола Гоголь, Євген Гребінка, Леонід Глібов. Можливо, хтось конгеніальний і нині ходить на пари

ЯК ДІСТАТИСЯ

Електричкою від Київського залізничного вокзалу або станції «Караваєві дачі». Якщо електропоїздом підвищеного комфорту Київ – Шостка, Київ – Зернове або Київ – Чернігів, то дорога займе менш як дві години. На «робочій» електричці Київ – Ніжин їхатимете три години. Вартість квитка – 10–20 грн.

ДЕ ПЕРЕНОЧУВАТИ

Готель «Ніжин», вул. Батюка, 1. Є реконструйовані комфортабельні номери. Вартість номера без зручностей – 108 грн, зі зручностями – 180–240 грн.

представницькі делегації з-за кордону. Тепер, щоправда, іноземців зустрічаєш хіба що на міському базарі поміж торгівців, і питання освіти їх хвилюють не надто. Однак гоголівський виш отримав статус університету, що відкрило йому можливості співпрацювати з колегами з-за кордону: проводити конференції, відкрити Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою. Ну й, звісно, Ніжин завжди був одним із найпотужніших центрів гоголезнавства в Україні.

АРХИТЕКТУРНИЙ ОБЕРІГ

Ніжин варто облетіти на вертольоті. Стане зрозуміліше, завдяки чому йому вдалося вціліти і не втратити своєї самобутності й аурі. Зокрема, як йому, розташованому географічно досить близько до Чорнобиля, за кількадесят кілометрів, вдалося не надто постраждати 1986 року від аварії на ЧАЕС.

Спочатку в це важко було повірити. Потім ніжинське «циганське радіо» з посиланням чи то на «Голос Америки», чи то на «Радіо Свобода», яких тоді потужно глушили, передало таке: Ніжин уникнув чорнобильських викидів завдяки своєму розташуванню в своєрідній низині. Отже, місто, образно кажучи, залягло в рівчак, і радіоактивна хмара пройшла над ним, не зачепивши. Звідси, мовляв, історична назва: в літописах місто вперше згадується як Уненеж. Та нині про це нагадує хіба що назва кафе-бару «Уненеж» у центрі Ніжина...

Та місцеві подекують про ще одну причину, чому лихо обійшло Ніжин, – знову ж таки, містичну. До 1917 року в місті було 26 православних церков, кілька капличок, 15 дзвіниць, кілька католицьких костелів, десяток синагог. «Колись у Ніжині

було 40 храмів! – пояснює Лілія Руденко. – Потім щось зруйнували, щось довели до ганебного стану. Тепер, щоправда, успішно відновлюють». І пані Лілія радить за можливості глянути на центр Ніжина згори. З гвинтокрила чи дирижабля... Тоді можна переконатися: храми своїм розташуванням на місцевості утворюють хрест. Відносно цього хреста симетрично розміщені сади, парки, історичні пам'ятки, навчальні заклади. Мовляв, це і є своєрідним оберегом на всі часи.

ВХІД У ЗМІННОМУ ВЗУТТІ

Чомусь в інформаційний простір Ніжин потрапляє часом не в найкращому контексті. Наприклад, університетське місто два роки тому ледве не втратило останньої в Ніжині книгарні. Її директор Ганна Сулій звернулася по допомогу до українських письменників, в результаті їхній відкритий лист до Міністерства освіти потрапив в інтернет. Розгорівся культурницький скандал, книгарню вдалося обстояти.

А ось інші тутешні книгарні давно закриті. Як і кінотеатри: з трьох не лишилося жодного. Натомість приміщення одного з них перетворилося на міський театр, у його стінах ставлять українську класику, і, між іншим, щоб не заносити у приміщення зайвої грязюки, на вистави видають глядачам змінне взуття. Це здивувало якось навіть досвідчену артистку Аду Роговцеву, яка гастролювала Україною з «Варшавською мелодією». «Такого навіть у київських театрах немає!» – дивувалася акторка.

Щодо кіно, то ніжинці його все одно люблять. Колись у місті діяла аматорська кіностудія «Стріла». Зараз кіно інколи крутять у приміщенні міського Будинку культури.

АПТЕКА ДАВНЬОГО ГРЕКА

А ось маловідомий, хоча й цікавий факт: Ніжин був колискою ще й української фармацевтики. І якщо в університетському місті книгарня одна й жодного кінотеатру, то місце, де зародилася аптекарська справа, залишилося. Якщо, погулявши біля старого корпусу екс-гімназії, а тепер університету, перетнути найближчий місток через Остер і піти старими вуличками в бік

ПІГАНТОМАНІЯ. Справжній ніжинський огірок – маленький, а цей, на постаменті, – монументальний, як закуска для гоголівського Пацюка

міського базару, то на вулиці Московській якраз навпроти входу на ринок ви й побачите персуду з написом «Аптека». Це перша аптека в Лівобережній Україні, яку відкрив 1777 року грек Михайло Лігда. Й відтоді – увага! – вона жодного разу не зачинялася. Хіба на ніч...

ПРО ФІРМОВІ КОРНІШОНИ І КАМЕНІ ЗА ПАЗУХАМИ

Тепер про «ніжинські» огірки. Цьому славетному овочу при в'їзді в Ніжин неподалік залізничного вокзалу вдячні мешканці встановили пам'ятник. Невеличкий постамент із бочкою та огірком на ньому відкрили поруч із тим самим консервним комбінатом, який і постачає світу фірмові мариновані корнішони.

Пам'ятник мав символізувати відродження давніх традицій. А відроджувати такі було що: наприкінці 1980-х років сорт огірка з різних причин опинився

на межі знищення. У 1990-х традиційну технологію потроху відродили, а на початку 2000-х у Ніжині нарешті створилася ситуація, максимально сприятлива для панувальників фірмової консервації. Комбінат почав випускати продукцію, процес поставили на потік, а ось зарплату попервах нерідко видавали... банками з солінням. Відповідно у дні розрахунку на базарчику, розташованому біля комбінату, можна було купити ніжинські огірки, салати та соки за смішною ціною! Тепер ситуація, кажуть, виправилася, ніжинську продукцію можна знайти і у фірмовому магазині, і в усіх супер-та мінімаркетах України, а людям платять таки грішми.

Та без українських парадоксів усе ж ніяк: у фірмовому магазині від комбінату ніжинські мариновані корнішони часом дорожчі, ніж у гіпермаркеті за межами міста. ■

ВАРТО ВІДВІДАТИ

Троїцька церква на вул. Гребінки, 19. Перебудована 1733 року з однобанного храму, наприкінці XIX століття церква набрала рис неокласицизму – з високою дзвіницею під шпилем, вишуканим оздобленням.

Гімназія вищих наук графа Безбородька, де висить меморіальна дошка: «Тут учився Гоголь із травня 1821 по червень 1828 року». Нині – Ніжинський державний педагогічний університет.

Музей «Поштова станція». Тут відтворений інтер'єр автентичної «ями», де протягом кількох століть зупинялися подорожні. Серед гостей Ніжина тут проїздом зупинявся, приміром, російський поет Александр Пушкін.

Аптека на вул. Московській. Це одна з найдавніших будівель Ніжина і найстаріший аптечний заклад Лівобережжя.

Дипломат співу

Легендарний український диригент Олександр Кошиць на початку 1920-х лише силою свого таланту переконав мешканців трьох континентів в існуванні української нації

Автор:
Іван Лютий

«Вам заперечують існування вашої нації, але ваші співаки доводять світові, що ця нація має незрівнянно могутню і музикальну душу». Ці слова професора Сорбонни адресовані нашому землякові, хоровому диригентові та композиторові Олександрові Кошицю – особистості, яка, на думку істориків, зробила на початку 1920-х для України чи не більше, як увесь дипломатичний корпус. За кордоном Кошиця ставили у ряд найвидатніших диригентів століття. В УРСР його ім'я замовчували. Сьогодні дехто схильний вважати Кошиця фігурою за масштабом та неповторністю таланту рівною Тарасові Шевченкові. Проте останнього у нас знають дещо більше...

Своє вторгнення до музичних анналів ця людина з аристократичною зовнішністю розпочала у 1890-х під час навчання у Київській духовній академії з відновлення у репертуарі студентського хору майже всіх концертів напівзабутого композитора Артемія Веделя. Репертуарну принциповість та вміння з нуля підіймати молодіжні колективи диригент підтвердив у 1909-му, коли очолив хор студентів Київського університету Святого Володимира, з яким об'їздив пів-України.

Київський оперний театр, де впродовж 1916 року працював капельмейстером, Кошиць обізвав «справжнім творчим болотом». Щоправда, маестро сам не побоявся чиновницької рутини і в роки гетьманату очолив музичний відділ Головного управління справ мистецтв та культури. Тодішні політичні лідери,

які серед воєн, політичного хаосу і щоденних хвилювань за безпеку власної шкіри відкривали бібліотеки і створювали симфонічні оркестри, не могли не помітити революційної зазвзятості Кошиця.

ІДЕОЛОГІЧНА ЗБРОЯ

Дату 1 січня 1919 року диригент Олександр Кошиць не зміг забути впродовж усього подальшого життя. Того дня його разом із новим головою музичного відділу Міністерства освіти, композитором Кирилом Стеценком викликав до себе голова Директорії УНР Симон Петлюра. Перша особа держави наказала у найкоротший термін організувати хорову капелу і вирушити з концертами до Європи, щоб ознайомити її населення з Україною.

Почуватися «своїми людьми» Петлюрі та Кошицю допомагали спільне походження зі священницьких родин, семінарський вишкіл та біографічні маршрути. У 1902 році, дивом уникнувши арешту, Симон Петлюра виїхав на Кубань упорядковувати документи Кубанського козацтва. Тоді ж із метою зібрання фольклору туди потрапив і Кошиць. Вже на початку 1910-х обидва стали сусідами по київському Народному дому: майбутній хоровий посол Кошиць – як музичний керівник театру Садовського, майбутній головний отаман Петлюра – як редактор журналу «Україна».

Та швидкоплинний перебіг історичних подій вніс свої корективи до «гастролей століття». Обіцяних грошей капела, на утримання якої було відведено бюджет майже половини армійського корпусу, не побачила – Держскарбницю евакуювали під загрозою наступу більшовиків. До Кам'яця-Подільського, початкового пункту турне, дісталася лише частина хористів. Склад колективу, на конкурсі до якого враховували не тільки голосові дані, а й національну свідомість, залишав бажати кращого. Проте Кошиць розпочав репетиції і за два місяці зробив з «рідкого хорового дрантя» диво артистичного взаєморозуміння, чію непорочною чистоти інтонацію незабаром буде оспівано у сотнях закордонних рецензій.

НАР. ПСАЛЬМА. ARR. A. KOSHETZ

Andante con moto

СМЕР-ТЕ МО-Я КО-ХА-НА

ТИ ОД БО-ГА ПРИ-СЛА-НА

ALEXANDER KOSHETZ

(* SEPT. 12, 1875 + SEPT. 21, 1944)

Надгробна плита з мавзолею Олександра Кошиця

МІСІЮ ВИКОНАНО

Тріумф Української республіканської капели розпочався з Праги. «Жерці й білі жриці релігії, повної екстази, благочестиво схилені перед чарівником» (так про капелу писала чеська преса) започаткували бурхливу моду на все українське, а професор Чеського університету доктор Неедлі так захопився хором, що навіть вирішив подорожувати з ним разом із дружиною та двома дітьми. Захват від українських пісень в обробці Лисенка, Леонтовича, Стеценка й самого Кошиця передався повенним Відню та Парижу. Тамтешні слухачі приходили за лаштунком перевірити, чи немає там «підставного» музичного інструмента, і навіть заглядали у рот співакам. Під час концерту в Женеві панянки підхоплювалися з місць і в екстазі ламали парасолі. У Німеччині спів хору порівнювали з враженнями від опер Вагнера.

РЯДКИ БІОГРАФІЇ

12 вересня 1875 р. народився в селі Ромашка Канівського повіту на Черкащині у родині священика.

1901р. закінчив Київську духовну академію.

1903–1905 рр. – зібрав і записав козацькі пісні на Кубані.

1909 р. – керівник студентського хору університету.

1912 р. – диригент театру Миколи Садовського.

1916 р. – диригент Київської опери.

1919–1926 рр. – керівник Української республіканської капели.

1926 р. – оселився у США.

1941р. – переїхав до Канади.

21 вересня 1944 р. – помер, похований у Вінніпегу.

Політичну місію було виконано на 200 відсотків. Скрізь, де виступала капела Кошиця, ім'я її диригента не сходило з перших шпальт преси, а слова на кшталт «До України мені було цілком байдуже, але тепер я битимуся скрізь за мистецтво цієї країни» стали типовими для західних газетних статей. «Ми ледве знаємо цей народ, – зазначала французька Gazette. – Навіть сотня з тисяч слухачів не змогла б дати правдивої інформації про Україну. Але є група українців, які зі співами подорожують світом... Це подібне до хрестового походу. Немає промов, не роздають брошурок і мап, тільки співають. І чого ніколи не зроблять ні брошури, ні мапи, ні промови, те можуть зробити і роблять ці пісні».

Капела продовжувала гастролі Бельгією, Нідерландами, Великою Британією, Іспанією. 1921 року в Польщі її було реорганізовано в Український націо-

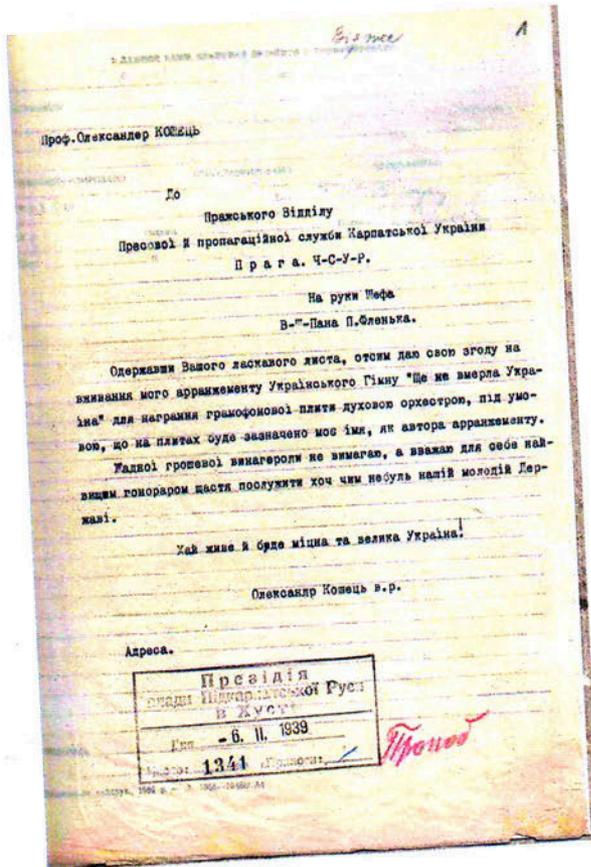
нальний хор. Там Кошиць востаннє побачився з Петлюрою. У 1923-му пароплавом «Каронія» хор вирушив із Гамбурга до США, а звідти – до Аргентини, Бразилії та Мексики. З останньої країни українців уперто не відпускали і примусили дати втричі більше виступів, ніж планувалося. На концерті в Мехіко-сіті 26 грудня 1922 року хор слухали 32 600 осіб, його диригентів пропонували державну підтримку задля того, щоб той оселився у Мексиці й займався мексиканською народною піснею.

ЗАБУТТЯ

Український хор Олександра Кошиця розпався у США 1926-го. Однак минуло ще два десятиріччя, перш ніж його диригент перестав бути одним із найцікавіших музичних ньюс-мейкерів Нового світу. Вражаючими сторінками американської хорової культури стали виступи так званої сімки – зведених українських хорів під керівництвом Кошиця, склад якої під час концерту в «Карнегі-холл» 1932 року перевищив 300 співаків. На світовій виставці у Нью-Йорку 1939-го була вже вісімка з 500 хористів, яку тричі на тиждень слухав стотисячний натовп відвідувачів. Як композитор і музичний керівник у 1938 році Кошиць взяв участь у створенні компанією «Укрфільм корпорейшн» кінострічки «Маруся» за п'єсою Старицького «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці».

Бугафурські фантазії тільки загострювали біль розриву з Батьківщиною. Ще в середині 1920-х, бомбардуючи радянські установи проханнями щодо повернення, Кошиць зізнавався: «Єдина моя надія, що держить мене на землі й дає сили жити, – це бути перед смертю дома, побачити милих друзів, мій дорогий Київ, мою Україну... Що б не сталося зі мною, але я знаюму, що я тут, вдома, готовий лягти у рідну землю, а не на 99-й вулиці Нью-Йорка, напівглухий від авт і напівзадушений бензиною!»

Та безпрецедентний європейський резонанс, спричинений «хоровими диверсіями» диригента, у новій Україні йому не пробачили. У той час, коли дозвіл повернутися отримали Грушевський і Винниченко, кандидатуру Кошиця не було затверджено.

ОЛЕКСАНДР КОШИЦЬ:
з любов'ю до України.
Фото з архіву
Бібліотеки конгресу
(США)

датуру Кошиця не було затверджено.

Не знаходив майстер беззаперечної підтримки й поміж української громади. У 1933 році, коли нью-йоркська фірма «Вітмарк і син» мільйонним накладом видала сорок дві українські народні пісні в обробці Кошиця з англійським текстом, автор жалівся: «Ще більше шкода і зло бере, коли бачиш, що чужинець цинить твою роботу достойніше, ніж свої, які потім уміють цим величатися: диви, які ми!» Діаспорські чвари доводили його до відчаю. «Наші мільйонові організації занадто багаті, щоб комуспівчувати... Тож навкруги мене пустиня і порятунку чекати немає звідки...», – констатував Кошиць, а далі уточнював: «Я – наддніпрянець, і це вичерпує в данім разі все».

Допомогли північні сусіди. У 1941-му один із керівників Осередку української культури й освіти в Канаді, мистецтвознавець Павло Маценко запросив Кошиця до Вінніпега вести клас хорового диригування і читати лекції з теорії та історії музики. Там ціною втрати здоров'я маестро таки вдалося досягти останньої мети життя – записати десять платівок з 27 піснями різних регіонів уже недосяжної України.

Олександрові Кошицю, який писати вмів не гірше, ніж керувати хором (його «Спогади» – вершина мемуарної прози), належить мудра фраза: «Я достатньо плакав у своєму житті, аби плакати не над музикою тільки, а ще й над сюжетом». Проте на фінішній прямій сюжет долі примусив генія відійти від свого принципу. В листі другові 1 січня 1944 року Кошиць напише: «З дружиною ми слабували та так удвох і зустріли Новий рік, а згадавши, які шляхи ми перейшли за останні 25 «Нових років», заплакали... Згадували і молили Бога, щоб послав нам того ще хоч крихту перед смертю».

Помер він за дев'ять місяців, дійшовши висновку, що, попри всі випробування, гідно проніс «найтяжчий у світі український хрест». Погодьмося, достойний кінець для людини з добрим гумором і нелегкою долею. ■

Звук та відео

для всіх видів комерційних приміщень

- | Фонове озвучування приміщень
- | Обладнання для відображення відео
- | Програмне забезпечення
- | Встановлення, налагодження, сервіс

на фото: старобірман ТОВ "ПресКом" (С.Шаблій, В.Волар, А.Щербок, Д.Бабичков, А.Осадчик, С.Шурик)

ПресКом® TECHNOLOGY

тел./факс: (044) 585-97-27
www.avinstall.com.ua

Коронація слова

Шоколад «КОРОНА» та телеканал «ІНТЕР» оголошують Всеукраїнський конкурс «КОРОНАЦІЯ СЛОВА — 2010»!

120 000 грн.

преміальний фонд конкурсу

- На конкурс приймаємо написані українською мовою: романи, пісенну лірику про кохання, кіносценарії та п'єси, які раніше не друкувалися, не виконувалися, не фільмувалися, та права на які не передані іншим (юридичним або фізичним) особам і не будуть передаватися до оголошення результатів конкурсу на церемонії нагородження у червні 2010 р.
- Твори надсилайте надрукowanymi на папері формату А4. Позначте на титульній сторінці тільки свій псевдонім, назву твору та номінацію. Вкладіть твір у папку разом з підписаним тим самим псевдонімом окремим заклеєним конвертом, в якому має бути: справжнє прізвище, ім'я, домашня адреса, контактний телефон, електронна адреса (якщо є) та заява в довільній формі про участь у конкурсі. Папку з твором вкладіть у конверт та надішліть поштою з «повідомленням про вручення поштового повідомлення».
- В номінації «Пісенна лірика» приймаємо не більше 10 поетичних творів від одного автора. Твір не повинен бути більше ніж 32 рядки (або 8 строф).
- Анонімність авторів зберігається до церемонії

нагородження переможців, яких визначає авторитетне журі.

- Твори не рецензуються і не повертаються (залишайте у себе копію), листування з авторами не здійснюється.
- Усі автори, твори яких відзначені на конкурсі, зобов'язуються використовувати логотип «Коронація слова» при будь-якому оприлюдненні твору. Тобто: розміщувати знак на титульній сторінці, в афіші, титрах фільму, оголошувати про відзначення на конкурсі перед публічним виконанням твору, передачею в ефірі тощо.
- Конкурс розглядає всі подані твори, як такі, що захищені авторським правом. Реєстрація (або передача) авторських прав на твори є повноваженнями авторів творів та здійснюється авторами незалежно від конкурсу.
- Конкурс пропонуватиме твори видавництвам, музичним продюсерам, кінопродюсерам, кіностудіям, театрам, з якими переможці особисто домовлятимуться про умови. Конкурс не спонсорує подальшу долю твору.
- Автор має право брати участь у конкурсі повторно до отримання першої премії у номінації.

Оргкомітет конкурсу

Номінація «РОМАНИ»:

- I премія — 20 000 грн,
- II премія — 10 000 грн,
- III премія — 5 000 грн,
- + 7 премій по 1 000 грн.

Номінація «П'ЄСИ»:

- I премія — 10 000 грн,
- II премія — 5 000 грн,
- III премія — 3 000 грн,
- + 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «КІНОСЦЕНАРІЇ»:

- I премія — 15 000 грн,
- II премія — 7 000 грн,
- III премія — 3 000 грн,
- + 5 премій по 1 000 грн.

Номінація «ПІСЕННА ЛІРИКА ПРО КОХАННЯ»:

- I премія — 8 000 грн,
- II премія — 4 000 грн,
- III премія — 3 000 грн,
- + 5 премій по 1 000 грн.

Спеціальні відзнаки:

- + За кращий романтичний твір
- + За кращий історично-патріотичний твір
- + За кращий гумористичний твір
- + За кращий дитячий твір

Лауреати та дипломанти конкурсу несуть відповідальність за сплату податків.

Докладніше про конкурс:
www.korona.ua
www.inter.ua

Довідки за телефоном:
8 (067) 252 50 20

Твори надсилаються до 1 лютого 2010 року на адресу:
Конкурс «Коронація слова», абонентська скринька № 25, м. Київ-25, 01025

КОРОНА

ІНТЕР

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ СПОНСОР

Тиждень
український www.tydzhen.com.ua

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА

ГОТ, ЯКОМУ ВГОРУ

Андрій Середа про болотянність української дійсності, порнографічність еліти та користь ламання продюсерів через коліно

ФОТО: УНІАН

Записав Богдан Буткевич

Його прізвища ви не знайдете в гламурних журналах, кліпи його гурту, який уже давно став легендою українського року, не крутять на модних музичних телеканалах. Його голосом до наших дітей промовляють телепузики і трансформери, а до дорослих звертаються герої численних рекламних роликів на ТБ. Але у фронтмена «Кому Вниз» рідко беруть інтерв'ю журналісти, адже політкоректність – це не про нього. Андрій Середа – найвідоміший гот української рок-сцени і патріот з ультраправими поглядами. Він запросив *Тиждень* до свого улюбленого рестораника на Подолі. Розмова вийшла веселою, невимушеною та відвертою, як і має бути за пляшкою горілки.

Ми мріяли займатися музикою професійно. Коли «Кому Вниз» розпочинав музичну діяльність, всі члени гурту мали фінансово вигідну роботу. Але згодом ми покинули все та об'єдналися в команду. Із самого початку це була фантастична авантюра, адже жоден із нас не мав ні музичної освіти, ні досвіду. Одразу отримали перший дзвоник: два роки сиділи на шії батьків, бо не мали жодної можливості заробити. Тільки час довів нам, що все ж таки можна займатися професійно музикою. Причому музикою, що не має стосунку до поп-сцени. Я пишаюся тим, що всі твори «Кому Вниз» цілковито відповідають нашим і музичним, і політичним, і моральним поглядам на життя.

Тільки взаємна глибока повага протримала «Кому Вниз» разом 21 рік. Ми можемо набити один одному морди, повибивати зуби, а потім витерти кров і далі йти разом. А ще тому, що не думали про заробіток.

Продюсер – це важко. Єдина людина, з якою ми досить довго співпрацювали (1997–1999 рр. – Ред.), – такий собі Ігор Федорович, чувак із діаспори. Він вийшов на нас сам, ми нікого не шукали. Платив досить

непогані, як на той час, гроші – \$30 на місяць. Федорович – людина романтична, як Герінг. У нього було багато бажання, але мало вміння, проте він мав прекрасну властивість оточувати нас людьми, які були повними непрофесіоналами без жодного художнього смаку, але класними чуваками.

Зазвичай українські продюсери не мають живих грошей. Заробляти вони можуть лише на нездоровому потязі хлопців із верхів до порнографії. Якщо еліта не має на меті захисту національних інтересів, відповідно її апріорі не може цікавити нічого, окрім найнижчого, первинного, що не потребує жодної естетики та художності. Продюсер – це своєрідний флюгер, який має обертатися за вітром смаків тих, хто може платити за музику. Враховуючи, що народ не бажає обирати собі вождів, вони приходять самі. З відповідними музичними смаками.

Гроші вимагають холодності. Я ніколи не вмів паралельно із знаннями в коханні рахувати грошові одиниці. Тому здох би, якби у нас концерти були частіше. Я відкрив для себе одну цікаву фішку: багато людей, які знають назву «Кому Вниз», ніколи не чули нашої музики. І це супер, бо ми таким чином провоюємо фантазію тих людей. Знаєте, чому в «Роллінг Стоунз» більше прихильників, ніж у «Квін»? Тому що у «квінів» музика – це перфект, майже ідеал, там нічого доповнювати, про це навіть не думаєш, слухаючи їх. Натомість «роллінги» все життя були і є напівсирою командою, але люди з цього музичного тіста ліплять свій образ, тут є маневр для фантазування. Те саме, сподіваюся, відбувається і з «Кому Вниз».

Беріть свої гроші, не цурайтеся їх – кожна праця має бути оплачена. Але потрібно завжди чітко обирати, з ким можна співпрацювати, а з ким – ні. І ще одне: повірте, ніщо так добре не діє на єврейську душу, власниками якої є більшість наших продюсерів, як правильне ставлення до фінансових питань. Адже вони, постійно брешучи, стають неповноцінними, тому намагаються зро-

бити такими самими всіх інших. Цього не можна допускати. Тож, музиканти, підкоряйте продюсерів, інакше вас ламатимуть через коліно і зневажатимуть. І не слід забувати, що музикант в Україні не може бути просто музикантом – він ще й громадський діяч, поет тощо. Статусу треба відповідати.

У Росії майже всі гурти, які можна назвати великими, існують ще з допродюсерських часів. Юрій Шевчук мені розповідав: він досі шкодує, що його найкращі твори на ТБ і радіо так

«ПРОДЮСЕР – ЦЕ ФЛЮГЕР, ЯКИЙ ОБЕРТАЄТЬСЯ ЗА ВІТРОМ СМАКІВ ТИХ, ХТО МОЖЕ ПЛАТИТИ ЗА МУЗИКУ»

і не пускають; більшість репертуару становлять хіти, що стали ними ще до епохи шоу-бізу. Також слід ураховувати, що Росія більша за розмірами, тож, організувавши тур селами та містечками, можна навіть щось заробити.

Я не вірю в існування альтернативи як такої в Росії. Якщо ти хочеш вижити в країні з імперським мисленням, у тебе немає іншого вибору, окрім як співати про «берьозки» та «велику душу». Найкраще ж про це співається, сидячи в еміграції та попиваючи дороге французьке шампанське.

Більшість українців не хочуть слухати якісну музику з тієї самої причини, чому в нас немає хороших доріг. У будь-якій нормальній країні знають, що хороші дороги знижують витрати на пальне і вартість перевезення продукції. Відповідно можна збільшувати податки. Народу є чим ці податки платити – скарбниця поповнюється, держава процвітає. А сучасна українська дійсність така абсурдна, що не потребує того, щоб люди платили податки. І слухали хорошу музику. Дійсність такою робить нинішня так звана еліта, яка бере від цієї країни те, що їй треба.

Саме держава має опікуватися музикою – музична індустрія є вторинною від цього меседжу. »

ДИСКОГРАФІЯ

Кому Вниз. Колекція альбомів у форматі mp3 – 2006 рік

Легенди українського року. КОМУ ВНИЗ – 2003 рік

IN KASTUS IN VIVO – 1999 рік

Музика задає умови, вона порушує питання, на які потім дає відповідь усе суспільство. Саме за цим сценарієм розвивалася наймогутніша музична індустрія в світі – у США. І нехай вас не лякає слово «державна». На кожне «так» має бути своє «ні», тож і на будь-який офіціоз буде своя неформальність, на будь-який шоу-біз буде своя альтернатива.

Влада в Україні аморфна – вона нічого не забороняє, дозволяє цілковиту анархію. А ніщо так не живить альтернативну музику, як заборони. Однак загальна болотянність суспільного життя розбиває агресивність альтернативи і взагалі можливість її існування.

У нас не надто шанують професіоналізм, натомість шанують душу, тому будь-яка музика є народною, суб'єктивно-українським поглядом на світ. Не хотілося, щоб в Україні, як це зараз сталося у всьому світі, панували кілька корпорацій-монстрів а-ля ЕМІ. Найкращий варіант – це велика кількість маленьких лейблів із максимально вузькою цільовою аудиторією. Це, з одного боку, дасть змогу знайти свій шлях музикантам будь-яких стилів, а з іншого – люди завжди зможуть знайти щось цікаве для себе. Такі лейбли нададуть можливість підвищити рівень професіоналізму самим музикантам. Адже коли ти пишеш альбом на студії, де записуються всі – і попсовики, і рокери, і «академіки», то і якість відповідна – не можна вимагати від режисера знати все. На маленькому ж лейблі простіше знайти людину, яка зрозуміє «собачу мову» музикантів, котрі дуже рідко вміють словами висловити те, що вони хочуть почути від своєї музики.

В українців є важке захворювання на некрофілію: шанують і люблять когось тільки після його смерті. Сто років не чув музики «Братів Гадюкіних», а тут, наступного дня після смерті Сергія Кузьмінського, проходячи Петрівкою, з кожного другого динаміка лилася або «Америка», або «Було не любити». Я дуже радий, що прощання з Сергієм було позбавлене цієї некрофілії, шмарклів, виття. Він лежав у до-

мовині трошки усміхнений. Було таке враження, що він зараз розплющить очі й «підкольне». І знаєте, так по-чоловічому зворушливо виглядала сцена, коли його труну понесли вниз Вірменською вулицею (у Львові. – Ред.) крізь напівтемряву його рідного старовинного міста та мерехтливе світло ліхтариків. І процес прощання був кльовим, без па-

«ЕЛІТУ, ЯКА НЕ МАЄ НА МЕТІ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ, МОЖЕ ЦІКАВИТИ ТІЛЬКИ ПОРНОГРАФІЯ»

фосу. Попрощався з Кузею, піднявся на другий поверх, трохи випив горілки, поспілкувався. Мішаня (барабанщик «Гадів». – Ред.), коли я йому подарував футболку з римським орлом, що тримає тризуб у лапах, раптом побіг вниз, на перший поверх. Потім повернувся і сказав: «Я Кузі показав – йому сподобалося». Взагалі я якось ніколи не сприймав Кузі у відриві від гурту. Це наші родичі. Ми рідко зустрічалися, але це наша рідня. І не вірте, що він не хотів дожити до пенсії, – хто хоче померти в 46 років? Це цілковита фігня.

Я не люблю озвучувати саме фільми. Дублювання вбиває гру акторів і їхню мову – як актор, я розумію це досить гостро. Тож мій досвід у цій діяльності вельми скромний і майже стовідсотково мультиплікаційний. Хоча насправді озвучування саме українською мовою дуже потрібне нам – Україні катастрофічно не вистачає кіношних героїв. Коли дитина побачить українського Брюса Вілліса, вона віритиме, що це український герой. Нічого страшного, що це не так, – на безриб'ї і рак риба. Дитина виросте і зрозуміє, що Брюс – зі США, але час пішов, і вона вже хоче слухати українською й мати своїх героїв.

Не треба примирення з минулим – треба просто дізнаватися правду. Адже не може стояти пам'ятник Леніну біля центральної вулиці української столиці, й не потрібно на вулиці Ватутіна ставити монумент воїнам УПА, які його вбили. Треба нарешті визнати, що свастика

є українським національним символом, нехай від того в якомось ліберастика волосся дибки стане, але ж правдою від цього воно не перестане бути.

Політика не треба любити – для цього в нього є мама і тато.

Політикові не треба вірити, бо вірити треба тільки в Бога. Політика потрібно використовувати – не більше й не менше. І я радію, що українці все менше слухають політиків. Але цей їхній пофігізм пов'язаний не з піднесенням свідомості, а з лінощами. Більшість наших людей слабкі духом і не хочуть брати на себе відповідальність. Саме тому в Україні виникають або псевдовожді а-ля Тимошенко, або медіа-віруси на кшталт Яценюка. Інша гидотна прикмета часу – цинізм українців. Якщо хтось думає, що цинізм – це модно і постмодерново, то глибоко помиляється. Цинізм – такий самий вияв неповноцінності й слабкості, як і відверте боягузтво. І невідомо, що гірше.

Тактика «дволикого ануса», коли однією дупою намагаються всюди всістися, довела країну до того жалюгідного стану, в якому вона перебуває зараз. Наші можновладці самі живуть за принципом «раз – не п...дарас» і хочуть довести, що це є нашим національним менталітетом.

Тільки праві ідеї та праві рухи дають країні змогу розвиватися. В Україні просто у повітрі відчувається загальне поправління, і це правильно. Я впевнений, що Україна буде змушена пройти етап тоталітарної національної влади, – це нормальний шлях розвитку, без якого не можна знайти себе і своє місце у світі. Без цього етапу не буде й еліти. Бо звичайний еволюційний шлях її формування нам не підходить через його довгість. Етап національного тоталітаризму зможе сформувати аскетів, які й мають формувати еліту. Бо елітарність – це аскеза в ім'я нації та її найвищих інтересів. Така система має дати українцям образ сили, культивування мужності. Взагалі у нас зараз влада слабаків. А слабаків не можна прощати. ■

ROCK-Екзистенція (присвячена боротьбі українського, ірландського та чеченського народів за свободу) – 1997 рік

IN KASTUS – 1996 рік

КОМУ ВНИЗ – 1990 рік

ПАДАЯ ВВЕРХ – 1989 рік

щочетверга

21:40

Я ТАК Я думаю

з **Анною** Безулик

5

Перший - Український - Інформаційний

Ліцензія НР з питань телебачення та радіомовлення НР № 0405-м від 01.12.2003 р.

www.5.ua

Єхалі на тройке с бубенцями...

Український шоу-бізнес на службі в політики

Сергій Притула, телеведучий, продюсер скетч-шоу «Файна Юкрайна»

Перечитавши низку інет-повідомлень на тему всеукраїнського туру «З Україною в серці», вирішив залізти з головою в дебати. 2004 рік залишив у свідомості пересічного українця не тільки поділ України на Схід і Захід (аж ніяк не разом), помаранчевих та біло-блакитних, тих, кому «тюрми», й тих, хто туди запроторить «бандитів». Поділ пройшов і по українському шоу-бізу як по невіддільній частинці політичного агітресурсу. Пригадую, скільки тоді у «свідомих» українців було «лайна» в руках, яким вони закидали Кузьму «Скрябіна», Наталку Могилевську, Віктора Павліка за участь в агітаційному турі за Януковича. Як людина, котра простояла по коліна в «сніговій каші» на Майдані-2004, я б нібито теж мусив би нагавкати на колег по «цеху». Проте ставився до ситуації толерантно. І справді, чому ті, хто їздить за ВАЮ, хороші, а ті, хто за ВФЯ, погані?

Здавалося, після того, як у вітчизняному політикумі біло-блакитні змішалися з помаранчевими, червоні з чорними, а сіро-буро-малинові з срачкобурячковими, суспільство мало б «попуститися» і сприймати все доволі прозаїчно. А дзуські! Пересічний юзер почав таврувати українських виконавців за участь у турі на підтримку ТигрЮлі. Йї головна претензія стосується не самого факту участі в агітаційному «чюсі», а в конкретній агітації за ЮВТ зі сцени. Мовляв, а де моральні принципи?

Я, відверто кажучи, йї сам часом питаю себе, чому саме такий підбір виконавців у турі за леді Ю? Ну, зрозуміло, Руслана, Пономарьов, ТНМК, вони йї так стояли з вітчизняною Жанною д'Арк на Майдані. Але ось залучення Могилевської, котра 5 років тому відзначилася фразою «я не сука і не криса» в контексті того, чому їздить за Януковича, викликає запитання. Але то справа технологів. Інша річ, загальне ставлення людей до зірок-агітаторів.

Вже ніхто не «ведеться» на історію про безкоштовне катання країною в цьому турі. Якщо «зірки» отримують за виступи якісь гроші, то я не бачу тут великої трагедії. Повертаючись до згаданого вище 2004 року, наведу власний приклад. Хлопці, які в той час представляли кандидата ВФЯ, пропонують поїздити по регіону з концертами на його підтримку. Відмовляю. Хлопці від кандидата ВАЮ теж пропонують поїздити, називаю конкретну цифру за послуги. У відповідь чую: «Сергію, ви що?! Країну дербаняють олігархічно-мафіозні клани. Державність у небезпеці. Ми єдина сила, котра може це зупинити, а ви нам тут про гроші!» На аргумент, що мені для туру треба так чи інакше звільнитися на півтора місяця з п'яти робіт і, бажано, компенсувати недоотриманий прибуток, бо

агітки з зображенням кандидата їсти я не люблю, патріоти розвели руками йї, підозрюю, трохи затаврували. Я знову не поїхав у жоден тур.

У США зірки кіно- та шоу-бізу дозволяють собі відкрито агітувати за того чи іншого кандидата, йї це ніяк не відображається на касових зборах їхніх фільмів чи концертів. Люди чітко поділяють «мухи йї котлети». У нас, на жаль, суспільство настільки заполітизоване, що після участі того чи іншого виконавця в агітурі його музика для пересічного виборця звучить уже якось «не так». І це сумно, панове. Адже робота артиста – дарувати творчість своїй аудиторії. А якщо за це заплатив хтось інший, то це взагалі оптимальний варіант для публіки.

Я, можливо, дещо цинічно, але проводжу аналогію між рекламою шампуню йї агітацією за політику. «Зірка» рекламує шампунь. Вам усе одно його купувати. Йї ваш вибір – купити той, який вам подобається, чи рекомендований «зіркою». «Зірка» агітує за політика. Вам усе одно голосувати. Йї ваш вибір – проголосувати за того політика, який вам подобається, чи за рекомендованого «зіркою».

Народ каже, що принципи не шампунь. Частково погоджуюся. Проте аудиторія перебуває з одного боку агітаційних барикад, а шоу-бізнес – із іншого. Не забуваймо, що за тим чи іншим виконавцем стоїть продюсер. Це не стосується «мамонтів», таких як Могилевська, Лорак, Пономарьов, але

ТАКЕ ЗАСТАРІЛЕ ПОНЯТТЯ ЯК «АДМІНРЕСУРС» У ШОУ-БІЗНЕСІ ІСНУЄ Йї ДО СЬОГОДНІ, Йї ТО СЕРІОЗНО

решта «меншоваговиків» усе-таки люди під-контрактні. Тож варто враховувати насамперед не прями домовленості артист – замовник, а продюсер – замовник. І варто наголосити, що таке застаріле поняття як «адмінресурс» у шоу-бізнесі існує йї до сьогодні, йї то серйозно. Наприклад... е-е-е... ну, ви йї ваша творчість прямо залежите від присутності ваших кліпів та інтерв'ю на одному з вітчизняних музичних каналів, конкурентів якому в принципі немає. І ось власник цього каналу лагідно просить вас підтягнутися у тур за певну політичну структуру. А зважаючи на те, що власник каналу є дуже близьким другом і порадником лідера тієї політичної сили, то **ТИ ТУПО НЕ МОЖЕШ НЕ ПОЇХАТИ**.

Тому, панове, прошу не засуджувати тих, хто працює на сцені насамперед для вас. У всіх є голова на плечах, і кожен сам вирішує, кому йї за кого голосувати. А ось пропустити виступ улюбленого гурту чи співака, тим більше «на шару» – то гріх. Гарного вам настрою, панство, про хліб дбайте самі, видивища вже їдуть у ваше місто.

P. S. А ще, мені видається, нехай ліпше наші катають по країні, аніж знову приїде Коля Басков і вивезе з України торбу з грішми. ■

«Тиждень» з'ясовував:

ЧИМ Є УКРАЇНСЬКИЙ

ШОУ-БІЗНЕС

ЮРІЙ МАКАРОВ,
«Український тиждень»
Де захист?

Ми хочемо лікувати звичаї чи намагаємося захиститися? До лікування ми ще не дійшли у своєму розвитку, а щодо захисту – це кричуща ситуація. Той продукт, який ми споживаємо, заздалегідь підлаштований під потреби й під «цензуру» (йдеться навіть не про політику) дуже специфічного російського корпоративного ринку. А те, що є справді вартісного в російському шоу-бізнесі (не кажучи вже про авторську пісню, про «підпільний» рок і т. ін.), до нас просто не потрапляє, ми його не бачимо й не чуємо. Інша проблема – український шоу-бізнес не дуже професійний і не дуже відповідальний. Мати перед собою 46-мільйонний ринок і не знати, як із ним упоратися – це вже, погодьтеся, занадто. Звісно, легше орати чужу ниву.

ЮРКО ЗЕЛЕНИЙ,
музичний критик
Навала пластикових стаканчиків

Московський шоу-бізнес є перетравленим європейським секонд-хендом, а український шоу-бізнес – це те, що тільки з Росії вийшло, а в нас починає заковтуватися. Ще в 1990-х роках можна було бачити яскравих українських виконавців, але за неповне десятиліття все змінилося – ми спостерігаємо переважно навалу пластикових стаканчиків, гуртів-одноденок.

З погляду інформаційної безпеки Україна програла ці бої і навіть оборону ніколи не виставляла. І перетворилася на такий собі сировинний придаток Росії.

ВАЛЕРІЙ УМРИХІН,
арт-директор
музичного клубу
«ДБК»
Відсутня регуляторна
політика

«Продукт, зроблений для російського ринку» – ось це і є власне діагноз українського шоу-бізнесу. Є така приказка: якщо невідомо в чому справа, отже, справа в грошах. Повинна бути регуляторна політика, якої в нас немає. У нас є суцільний базар. Чим відрізняється бізнес від базару: в бізнесу є чіткі й зрозумілі рамки, а в базару – як карта ляже. Карта Україні так і не лягає. І ніхто з чиновників за останні 18 років про це не задумується.

СЕРГІЙ ПАНТЮК,
поет, співорганізатор
музично-літературних
фестивалів
Український слухач
позбавлений вибору

Скільки разів ми чули по телевізору «Кому вниз», «Рутенію», «Вій»? Ми їх не чули, натомість переважно лунає російський кримінальний шансон – чужий українській ментальності. Насправді ось це і є політика нашої держави. Таку політику треба ламати. Можна робити певні ультрарадикальні речі. А щодо нібито низького рівня наших слухачів, то це цілковита нісенітниця, бо український слухач позбавлений вибору. Він приходив на базар і бачить однотипний продукт та жодних альтернатив. Він купує, бо немає іншого. Ось уся банальна і патова ситуація.

КАША САЛЬЦОВА,
гурт «Крихітка»
Більше творчості – менше нарікань

Єдина проблема в поп-музиці, яку я бачу, – це коли люди, котрі вміють писати українською мовою, соромляться творити несерйозні та легкі пісні. Наші артисти мають перестати комплексувати і намагатися підлаштовуватися під систему, якої не існує: ну немає українського шоу-бізнесу! Тому жоден із нас не є гравцем у вітчизняному шоу-бізі. Ми обговорюємо те, що далеко від нас. Я займаюся тільки музикою. Треба працювати на неіснуючий український шоу-бізнес. Немає жодних загроз ззовні, а лише дуже ліниві українські руки, сховані за спиною.

КІНО

Інтим пропонувати

Інструкція зі зваблення в душі глянцевого журналіста

Зміст молодіжної комедії «Бабій» (оригінальна назва Spread) міститься в слогані на два коротких, та ємних речення: «Справляю приємність. Дорого». Головний герой стрічки – альфонс Ніккі – не гребує ні випадковими статевими зв'язками з юними силіконовими красунями Лос-Анджелеса, ні відносно тривалим паразитичним проживанням із успішними бізнес-леді немолодого віку. Накачаний 20-річний жиголо, затиснений у брендові сорочки, відпрацьовує «хліб і дах над головою» сексом, який має бути не лише якісним, а й кількісним. Фривольне існування в дорогих особняках підстаркуватих коханок триває до фатальної зустрічі з офіціанткою Гезер – мисливицею за багатими чоловіками. Стосунки парочки, що зійшлася за принципом «яке їхало, таке й здибало», переростають у щирі почуття, зображені досить вульгарним способом: заяжженими любовними сценами на пляжі й зізнаннями героїв у власній нікчемності.

У цій частині неспішна гламурна комедія з еротичними сценами і «здоровим цинізмом»

У кінотеатрах України з 24 вересня

перетворюється на сльозливу мелодраму, сповнену каяття та прозріння. Несподіваним є хіба останній епізод картини, який навіть тягне на метафору й нагадує, що режисер цього поїбника для пікаперів Девід МакКензі не завжди створював поверхове кіно для тинейджерів. Попередні фільми британця – «Молодий Адам» та «Холлем Фоу» вважають суто фестивальними роботами з нетиповим підходом до викладу матеріалу. Тепер лишається здогадуватись, чому МакКензі взявся за «Бабія» і запросив на головну роль Ештона Катчера.

Анонси

2–4 жовтня

«Золотий Лев-2009»

Вулиці Львова

Фестиваль вуличних театрів розпочнеться карнавалом ходою колективів (17.00, вул. Григоренка, пр-т Свободи до площі перед Оперою) і продовжиться виставами Romain-Michel Street Chaud (Франція), Євпаторійського театру на ходулях та Брестського драматичного театру (з 18.30). З 3 та 4 жовтня з 16.00 дійства просто неба проходитимуть на площі перед Оперою та на площі Ринок. Завершить імпрезу вистава «Зустріти Просперо» львівського театру «Воскресіння» (площа перед Оперою, 20.00).

3 жовтня, 12.00

S.T.A.L.K.E.R-Fest-2009

Київ, Майдан незалежності

Перший open-air сталкер-культури потішить не лише прихильників української комп'ютерної іграшки, а й усіх, хто любить активні розваги, – квести, лазерні двобої та шоу каскадерів. Окрема подія – конкурс костюма, до створення якого варто підійти креативно (звичайний камуфляжний одяг і респиратори сталкерським убранням не вважатимуть). У фіналі дійства – гала-концерт: свої вокальні дані та навички виживання у геймерському світі радіаційної Прип'яті продемонструватимуть «ВВ», «Бумбокс», «Тартак», «С.К.А.Й.» і «Скрябін».

3–4 жовтня

«Козацькі звияги-2009»

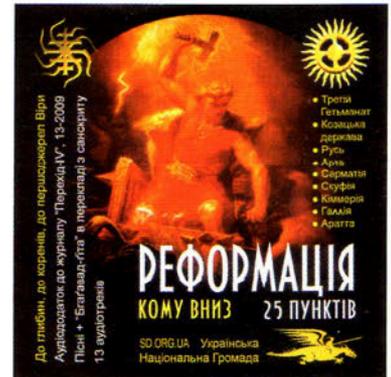
Національний музей народної архітектури та побуту (Київ, с. Пирогове)

Перший всеукраїнський форум «Козацькі звияги-2009» – це дійство для всієї родини. У програмі заходу: фестиваль бойового гопака, турнір із корабельного більярду, виставка зброї, козацькі забави, майстер-класи від сучасних характерників і народних майстрів, шоу-програма на головній сцені та виставка продаж традиційного українського одягу. Для дітлахів: казки від Сашка Лірника, книжковий ярмарок, виступ кінного акробатичного театру. Для гурманів – смачний куліш і чемпіонат із поїдання вареників.

CD

До джерел

Фани «Кому Вниз» зачекалися на давно анонсовані новинки – альбом *Idem* і DVD-фільм «Музика високого духу», в основі якого – великий концерт колективу у Львівській опері 1 грудня 2006 року. Наразі вийшов реліз «Реформація: 25 пунктів» – вишукана й водночас масштабна збірка з мелодекламацій лідера групи Андрія Середи, давніх, але незабутніх речей, і композицій індустріально-електронної магії нинішнього періоду. 13 треків з-поміж 25-ти – автентичний «Кому Вниз» у всіх можливих вимірах, решта – перекладені з санскриту українською уривки «Бхагават-Ґіти», головного твору індо-арійської культури. Середівські мелодекламації, поєднані з піснями «Кому Вниз», блискуче кореспондуються з реаліями наших часів і викликають специфічний стан катарсису. До речі, на диску записані й поезії Богдана-Ігоря Antonich, інспіровані свого часу тим же класичним першоджерелом. Серед треків альбому *Idem* є справді шедевральні композиції – «Шива», «Ліра», «Мажа-Віра», «Білі демони» та «Нива». Насправді неможливо визначити, «що є супроводом чого»: тексти пам'ятки світової літератури чи пісні української групи. Наявні інгредієнти мають таке потужне енергетичне навантаження, що диск доводиться слухати частинами. Навіть не слухати, а смакувати і всотувати в себе, наче нектар.

Кому Вниз.
Реформація:
25 пунктів.–
Перехід-4,
2009

Наталія Петринська

Олександр Євтушенко

Присутність останнього одразу викликає неоднозначні паралелі – маючи в Голлівуді установлену репутацію альфонса (актор одружений зі старшою від себе на 15 років Демі Мур), Катчер не відмовився втілити свій ярликовий образ на екрані. Чергова витівка артиста довела, що окрім слави пристосування, моделі, зірки MTV та другорядних стрічок, Ештон може пишатися ще одним особистим титулом – хлопця з чудовим почуттям гумору.

5 жовтня, 18.30

Антоничівські читання

Книгарня «Є»

(Київ, вул. Лисенка, 3)

100-річчя від дня народження Богдана-Ігоря Antonich українські письменники відзначають читаннями його віршів. Постає цього поета, прозаїка, перекладача та літературознавця й досі вражає неоднозначністю, як і його літературний доробок, котрий не затиснути в жанрові рамки авангарду чи символізму. Іван Андрусак – Анатолій Дністровий, Іван Малкович – Віктор Морозов, Богдан-Олег Горобчук – Павло Коробчук репрезентуватимуть різного Antonich – академічного та світського, урбаністичного й язичницького, новаторського й традиційного.

5–17 жовтня

«Великий антикварний салон-2009»

Український дім

(Київ, вул. Хрещатик, 2)

Місце зустрічі шанувальників старовини, «Великий антикварний салон» пропонує переглянути шедеври майстрів світового рівня. На виставці представлять роботи одного з родоначальників кубізму, французького художника, графіка й скульптора Джорджа Брака, а також твори П'єра-Огюста Ренуара, Олександри Екстер, Сальвадора Далі та Огюста Родена. Зокрема, Роденові скульптури «Мислитель», «Адам» і «Громадянин Кале» будуть показані в оригінальних розмірах.

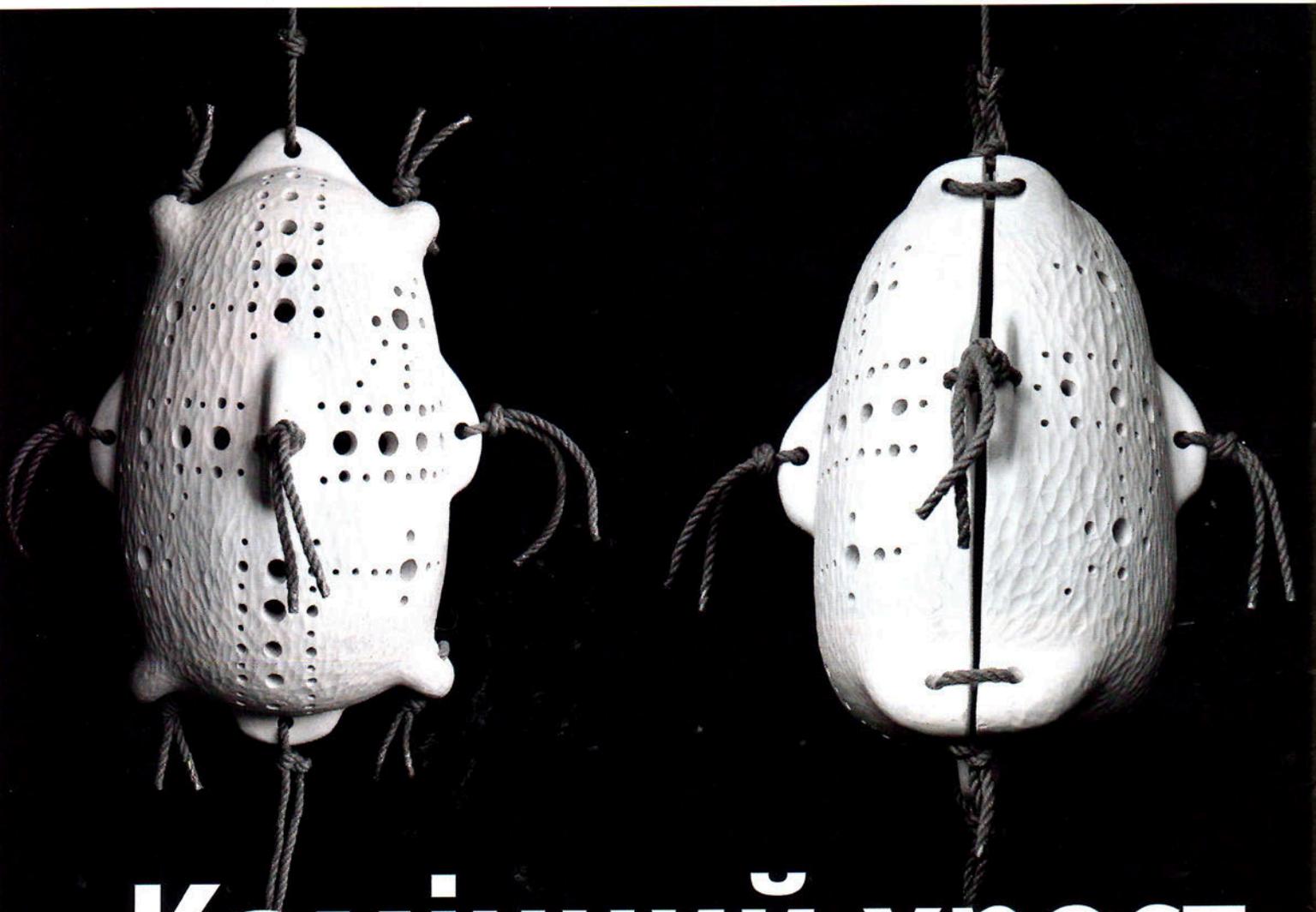

6 жовтня, 19.00

Drum Kolo

Український дім (Київ, Хрещатик, 2)

Джазові екзерсиси Ігоря Закуса та найкращих вітчизняних музикантів цього разу присвячені барабанам. Аби продемонструвати всі можливості звучання ударного інструмента, програма вечора складатиметься з різних за стилем композицій (фанк, етноджаз, ф'южн, джаз-рок). Кожен із дев'яти запрошених барабанщиків виконає по одному твору. Зокрема, на сцені з'являться Олександр Лебененко, Сергій Табунчик, Анатолій Шмаргун, Валерій Волков. Спеціальні гості – львівський ударник Ігор Гнідин та співачка Марина Юрасова, відома під псевдонімом Mlada.

Камінний хрест

Продукт творчості – це або ідеологія, або естетика, або садово-паркова скульптура

Автор:
Мар'яна Прут

Звісно, нічого принизливого й дрібного в садово-парковій скульптурі немає. Навпаки, видатні зразки цього жанру набувають статусу музейних шедеврів, прикрашають міста й простори навколо палаців. Просто на наших теренах ця розкіш занадто довго

асоціювалась із шедеврами штибу «дівчини з веслом» і «піонера-горніста», які відбитими кінцівками та примарними обрисами й досі лякають безтурботних відпочивальників у найглухіших закутках занедбаних зелених масивів.

Проте наразі нормальна садово-паркова скульптура повертається до нас із людським (чи будь-яким іншим), але природним обличчям. Скульптор Олександр Смирнов своїми роботами доводить, що професійне мистецтво має посісти гідне місце й у парках, і в приватних обійстях, відсуваючи на сміттярку «весла» та розфарбованих макабричних гномиків. Його роботи нагадують аристократичні залишки

«Колиска»,
авторська
техніка

архітектурних елементів доби Київської Русі чи українського бароко, але з сучасним розумінням форми.

Вигадливі кам'яні хрести, дивовижні леви з хвостами-кручениками, фантастичні птахи... І в кожній роботі відчуваються смак і міць. Як багато його колег, Смирнов працює з різними матеріалами та форматами, тому монументальними витворами художник не обмежується. Його сатиричні композиції-алегорії в гіпсі, вишукані абстрактні бронзові малі форми чи дерев'яна скульптура можуть слугувати прикрасами нашого життєвого ландшафту. Або, принаймні, мініатюрного садочка з бонсаєм на вашою столі.

Олександр
Смирнов
не лише
каменярь

До 100-річчя Богдана-Ігоря Antonycha

книгарня "Є" у Львові оголошує квест!!!

Любиш творчість Antonycha? Знаєш Львів, як свої п'ять пальців?
Книгарня "Є" запрошує тебе у захоплюючу подорож!

Збирай команду з чотирьох осіб,
отримуй завдання у книгарні "Є"
на проспекті Свободи, 7
і вирушай у квест!

4 жовтня, початок о 14.00

по закінченні квесту о 18.00
урочисте нагородження
та поетичні читання

Поспішай!
участь у квесті можуть взяти
лише чотири команди!

Реєстрація команд
та додаткова інформація
за тел.: 8 093 92 73 523
e-mail: ye-lviv@i.ua

Розв'язувати завдання тобі допоможуть відомі письменники!

Переможцям - цінні призи

Організатор:

К Н И Г А Р Н Я

Співорганізатори:

granit

АПРІОРИ

Головний інформаційний
партнер:

ZAXID.NET

За підтримки:

Рожевий
Слоник

www.slonyk.com

СВОБОДУ ПОЛАНЬСЬКОМУ!

Затримання Романа Поланського в Цюриху – демонстрація подвійних стандартів. Замість престижної відзнаки, яку режисерові мали вручити на кінофестивалі, його «нагородили» арештом за сумнівну справу 30-річної давнини. Фемида США досі «шиє» кінематографісту розбещення неповнолітньої дівчини-фотомоделі, хоча сама жертва звернулася до суду з проханням зняти обвинувачення з Поланського. Дивно, але митця таврували в Америці навіть після жакливого вбивства його вагітної дружини, яке здійснила так звана «сім'я» Чарльза Менсона. Мовляв, так і треба цьому «сатаністові» Поланському. Тепер, якщо екстрадиція до США таки відбудеться, він опиниться в країні, про яку досі згадує з жахом. ■■

Наталія
Петринська

КОЖНОМУ МІСТУ – СВОЮ ПРАВДУ

Донецькій міськ- та облраді не подобається, як подають історію в підручниках, тож діячі самоврядування вирішили проводити «уроки історичної правди» й самотужки писати історію. Гарна ідея! Хай кожен напише історію! Ось я зараз гляну з балкона на рідну вулицю, вигукну за Станіславським «Не вірю!» та й піду питати сусідів «про правду». Нечисленні вже бабці розкажуть протилежне: одні – як добре було за Сталіна, інші – про Голодомор. А «нові багаті», які купили квартири в центрі, порадують оповідками про бурхливі 1990-ті. До шкіл на уроки «історичної правди» треба запросити київського мера – хай розповість про історію контактів із космосом. Такі уроки не прогулюватимуть, але сумнівно, що діти від них порозумнішають. ■■

Катерина
Липа

ХОЧУ ЗНАТИ!

Час від часу почуваюся справжньою ідіоткою. Зачеплюся за якусь вивіску й упадаю в ступор. Я не про косметичні салони «Травіата» й «Одаліска», не про генделіки «Кресцедо» й «Санація». Я туди не заходила, може, й справді назви цілком доречні. Я про державні слогани. Й досі не розумію, що означає «Любіть Україну» на розтяжках та «Христос воскрес!» Віктор Ющенко» на сітілайтах. Наразі назва виставки в «Мистецькому Арсеналі» – De Profundis, початок 129 псалма. Останнє благання до Бога з безодні такої безнадії, такої душевної скрути, коли врятувати може тільки Він. Це натяк, що українську культуру може врятувати тільки Бог? Чи йдеться про порятунок довгобуду «Мистецький Арсенал»? А може, нашої незалежності? Чи загалом України? ■■

Олена
Чекан

Дмитро
Губенко

Таня
Овчар

Богдан
Буткевич

ЖИТОМИР

Сусід по маршрутці щиро здивувався, коли почув, що я вперше їду до Житомира. Та мені й самому було дивно – в цьому місті живе мій найкращий друг, але дотепер у своїх мандрівках я чомусь оминав найближчий до Києва обласний центр. Якщо я їхав на захід, то у Львів чи Карпати. На південь – у Крим чи Одесу. Якщо на схід, то одразу в Москву чи Донецьк. І завжди проминав Житомир, Вінницю, Чернігів і Черкаси... Але тепер я знаю, що зовсім поблизу столиці на мандрівників теж чекають незабутні враження. Житомир огорнув своєю тихою красою та спокоєм. Відчуваю, що попереду в мене ще багато відкриттів. ■■

ФРАНЦУЗЬКА ПОДРУГА

Подруга поділилася зі мною новиною: вона міняє громадянство. Це для неї неймовірно важлива подія в житті. Вона вагалася, її гризло сумління, але життя доводило, що при зміні громадянства суттєво нічого не зміниться, але приємні бонуси таки будуть. Я їй радість не поділила, проте привітала з успіхом, бо на цю процедуру вона витратила багато нервів, зусиль і понад чотири роки сподівань. Бувають події, які щасливими назвати важко, хоча вони успішні й перспективні, довгоочікуванні й омріяні. Тож тепер у мене стане на одну українську подружку менше і водночас на одну французьку більше. А загалом, нічого не змінилося. ■■

УБИВЦЯ МЕЛОМАНІВ

Мене можна назвати меломаном: із раннього дитинства не уявляю свого життя без музики, як і без того, що включає в себе термін «навколомузика». Себто збираю колекції касет та дисків улюблених гуртів, обмінююся ними з друзями, разом прослуховуємо музичні новинки. Чи можна з чимось порівняти відчуття безмежного щастя, коли нарешті тримаєш у руках рідкісний реліз, за яким ти полював мінімум півроку. Але з приходом ери інтернету меломаном уже бути нецікаво. Вся музика тепер є не просто досяжною – будь-яка композиція перебуває від вас рівно на відстані кліку миші на музичному ресурсі. Інтернет – це вбивця меломанів. ■■

ФЕСТИВАЛЬ
АЗІЯ-КІНО

Хіти міжнародних фестивалів від
ТАКЕШІ КІТАНО, Є ЛОУ, КЕННЕТА БІ
та інших краших режисерів Азії

НОВИНИ

ЩОДНЯ

12:00 15:00 18:00 21:00

ПЕРШИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ

ЛІЦЕНЗІЯ НА ПРАВО МОВЛЕННЯ, СЕРІЯ НР № 0898-м ВІД 24.07.02, ВИДАНА НАЦРАДОЮ УКРАЇНИ